

T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ

2005 VE 2018 SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMLARININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ahmed Furkan DOĞAN

Danışman

Doç. Dr. Ayşe SEYHAN

RİZE

2024

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında, Doç. Dr. Ayşe SEYHAN danışmanlığında, Ahmed Furkan DOĞAN tarafından hazırlanan *2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi* adlı bu tez çalışması, 28/08/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Unvanı, Adı SOYADI	İmza
Başkan	: Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT	
Üye	: Doç. Dr. Ayşe SEYHAN	
Üye	: Doç. Dr. Selçuk ILGAZ	

ETİK BEYAN

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programından mezun olmak üzere teslim ettiğim “2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi” konulu tezimi, bilim ve araştırma etiği prensiplerine riayet edilerek tarafımdan yazılmıştır.

Eserimde, başka kaynaklardan aktarılan bütün bilgi ve alıntılar, Enstitünüz Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak açıkça gösterilmiştir. Kaynağı gösterilenler dışında kalan bütün bilgiler uygun araştırma yöntemi kullanılarak tarafımdan edinilmiş ve esere bu şekilde yansıtılmıştır. Şahsıma ait olmayan hiçbir bilgi, kasıt veya kusurlar, şahsıma aitmiş gibi gösterilmemiştir. İnternet kaynakları dâhil, sahibine/kaynağına atıf yapılmaksızın hiçbir bilgi kullanılmamıştır. Aksinin ortaya çıkması halinde doğacak bütün hukuki, idari, akademik ve etik sorumluluk tarafıma ait olacaktır. Eserin tesliminden sonra herhangi bir zamanda, bilim etiğine aykırılık tespit edilmesi ve / veya eserimle ilgili intihal veya intihal şeklinde anlaşılabilecek bir durumun ortaya çıkması halinde; Üniversiteniz ve eğitim kadronuzun hiç bir şekilde sorumlu tutulmayacağını hür irademle kabul, beyan ve taahhüt ederim. 28/08/2024

Ahmed Furkan DOĞAN

ÖN SÖZ

Çalışmamda bana yön gösteren destek ve emeklerini esirgemeyen, yüksek lisans eğitimim boyunca, tezi hazırlamamda yanımda olan Sayın Doç. Dr. Ayşe SEYHAN'a;

Tüm desteği ile her daim yanımda olan ve bana güvenen değerli eşime eğitim hayatım boyunca her konuda güvenip inanan annem başta olmak üzere canım aileme ve yeni doğan evladına teşekkürlerimle...

Ahmed Furkan DOĞAN

RİZE/2024

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	I
ETİK BEYAN	II
ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
KISALTMALAR.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
GİRİŞ	1
1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
1.1. Sosyal Bilgiler.....	10
1.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı	10
1.1.2. Beceri	10
1.1.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Beceriler.....	11
1.2. 21. Yüzyıl Becerileri	13
1.2.1. Öğrenme ve Yenilik Becerileri	15
1.2.1.1. Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri	16
1.2.1.2. Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	17
1.2.1.3. İletişim ve İş birliği Becerileri	18
1.2.2. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri.....	19
1.2.2.1. Bilgi Okuryazarlığı Becerisi	19
1.2.2.2. Medya Okuryazarlığı Becerisi	20
1.2.2.3. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Becerisi	21
1.2.3. Yaşam ve Kariyer Becerileri	21
1.2.3.1. Esneklik ve Uyum Sağlayabilme Becerisi	22
1.2.3.2. Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	22
1.2.3.3. Girişimcilik ve Öz- yönelim Becerisi	23
1.2.3.4. Üretkenlik ve Hesap verebilirlik Becerisi	23
1.2.3.5. Liderlik ve Sorumluluk Alma Becerisi	24

1.3. 21. Yüzyıl Becerilerine İhtiyaç Duyulmasının Nedenleri.....	25
1.4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında 21. Yüzyıl Becerileri	26
1.5. Literatür Taramasının Sonucu.....	27
1.5.1. 21. Yüzyıl Becerileri İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	27
1.5.2. 21. Yüzyıl Becerileri İle İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	32
1.6. Literatür Değerlendirmesi	34
2. YÖNTEM	36
2.1. Araştırma Modeli	36
2.2. Araştırmanın Veri Kaynağı.....	37
2.3. Veri Toplama Araçları	37
2.4. Verilerin Toplanması	38
2.5. Veri Analizi.....	40
2.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği.....	41
3. BULGULAR.....	43
3.1. Birinci Alt Problem Durumuna İlişkin Bulgular	43
3.1.1. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Yetkinliklerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu.....	43
3.1.2. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Değerlerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	47
3.1.3. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Genel ve Özel Amaçlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu.....	51
3.2. İkinci Alt Problem Durumuna İlişkin Bulgular	57
3.2.1. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Becerilerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	57
3.3. Üçüncü Alt Problem Durumuna İlişkin Bulgular	63
3.3.1. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Öğrenme Alanları ve Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu.....	63
3.4. Dördüncü Alt Problem Durumuna İlişkin Bulgular.....	79
3.4.1. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Açısından 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu..	79
4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	84
4.1. Tartışma ve Sonuç.....	84

4.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç	84
4.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç	91
4.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç	93
4.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç .	97
4.2. Öneriler	105
KAYNAKÇA	107
EKLER	121

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ana Bilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Tez Türü : Yüksek Lisans Tezi

Danışman : Doç. Dr. Ayşe SEYHAN

Hazırlayan : Ahmed Furkan DOĞAN

Yıl : 2024

Sayfa Sayısı : 140

ÖZET

2005 VE 2018 SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Çalışmada 2005 ve 2018 sosyal bilgiler öğretim programlarının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi ve bu becerilerin her iki programda nasıl yer aldığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın veri toplama aşamasında 2005 ve 2018 öğretim programları kullanılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinin doküman analizi tekniği ile incelenerek bulguların analizinde betimsel analiz tercih edilmiştir. 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının doküman analizi sürecinde Partnership for 21 Centurt Skill (P21) sınıflandırılması temele alınarak hazırlanan rubrik ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucuna göre Doküman analizi tekniğinin, betimsel analizine göre 2005 ve 2018 öğretim programlarında ağırlıklı olarak yer verilen 21. yüzyıl becerileri: Yaratıcılık ve inovasyon, iletişim ve işbirliği, sosyal ve kültürlerarası beceriler ve eleştirel düşünme ve problem çözme becerileridir. En az yer verilen 21. yüzyıl becerileri ise esneklik ve uyum, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlıkları becerileridir. Programlar karşılaştırıldığında genel olarak araştırmanın sonucunda 2005 öğretim programında yetkinlikler ve özel amaç kısmında 2018 programına göre eksiklik olduğu görülmüştür. 2018 programının ise 2005'e göre ölçme ve değerlendirme kısmında yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca iki farklı programdaki olumlu yönlerin birleştirilip, 21. yüzyıl becerilerinin daha homojen dağılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Beceri, 21. Yüzyıl Becerileri, Öğretim Programı

Recep Tayyip Erdogan University Institute of Graduate Studies

Department : Turkish and Social Sciences Education

Thesis Type : Master Thesis

Supervisor : Doç. Dr. Ayşe SEYHAN

Author : Ahmed Furkan DOĞAN

Year : 2024

Pages : 140

ABSTRACT

EXAMINING THE SOCIAL STUDIES CURRICULUM IN TERMS OF 21ST CENTURY SKILLS

The aim of the study was to examine the 2005 and 2018 social studies curriculum in terms of 21st century skills and to determine how these skills are included in both programs. For data collection, the 2005 and 2018 curricula were utilized. The research employs qualitative research methods, specifically the document analysis technique, and descriptive analysis was chosen for the examination of findings. During the document analysis of the 2005 and 2018 social studies curricula, a rubric based on the Partnership for 21st Century Skills (P21) framework was used for analysis. According to the research findings, the document analysis technique revealed that the 21st-century skills most emphasized in the 2005 and 2018 curricula include creativity and innovation, communication and collaboration, social and cross-cultural skills, and critical thinking and problem-solving. The least emphasized 21st-century skills are flexibility and adaptability, media literacy, information literacy, and information and communication technology (ICT) literacy. When comparing the curricula, the study found that the 2005 curriculum lacks competencies and specific objectives compared to the 2018 curriculum. On the other hand, the 2018 curriculum was found to be insufficient in the assessment and evaluation section compared to the 2005 curriculum. It is suggested that the strengths of both curricula be combined to achieve a more balanced distribution of 21st-century skills.

Key Words: Social Studies, Skills, 21st Century Skills, Curriculum

KISALTMALAR

4.7.1	:	4. Sınıf Düzeyinde 7. Öğrenme Alanında 1. Kazanım
M	:	Madde
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
P21	:	Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi
SB	:	Sosyal Bilgiler
SBDÖP	:	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
TDK	:	Türk Dil Kurumu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan temel beceriler.	12
Tablo 2. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan temel beceriler.	12
Tablo 3. P21'e göre 21. yüzyıl becerileri sınıflandırması	15
Tablo 4. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının yetkinliklerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	44
Tablo 5. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının değerlerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	47
Tablo 6. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının değerlerinin 21. yüzyıl becerilerine göre benzer ve farklı yönleri	51
Tablo 7. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının genel ve özel amaçlarında 21.yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	52
Tablo 8. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının becerilerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	58
Tablo 9. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının becerilerinin 21. yüzyıl becerilerine göre benzer ve farklı yönleri	62
Tablo 10. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 4. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	64
Tablo 11. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 4. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	66
Tablo 12. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 5. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	68
Tablo 13. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 5. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	70
Tablo 14. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 6. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	72
Tablo 15. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 6. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	74
Tablo 16. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 7. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	76
Tablo 17. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 7. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu	78

Tablo 18. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirme açısından 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu..... 80

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 21. yüzyıl becerileri	40
Şekil 2. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı yetkinliklerinde 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı	46
Şekil 3. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı değerlerinde 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı	49
Şekil 4. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı değerlerinde 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı	50
Şekil 5. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı genel amaçlarında 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı	55
Şekil 6. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı özel amaçlarında 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı	56
Şekil 7. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı becerilerinde 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı	60
Şekil 8. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı becerilerinde 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı	61

GİRİŞ

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte bilgi, öncelikli bir değer haline gelmiştir. Küresel düzeyde, ülkeler bilginin önemini giderek daha fazla kavrayarak, bireylerin yeniçağın gereksinimlerine uyum sağlamalarını desteklemek amacıyla çeşitli stratejiler ve etkinlikler planlamaktadır. Bu stratejiler, yenilikçi eğitim programları ve yeniliği teşvik eden ekonomik yatırımlar olarak şekillendirilmektedir. Türkiye, diğer ülkeler gibi, bilgiye dayalı bu çağda uyum sağlama çabası içindedir. 21. yüzyıl olarak adlandırılan bu dönemde, bireylerden problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri geliştirmeleri, değişimlere olumlu şekilde uyum sağlamaları ve edindikleri bilgileri etkin ve yerinde kullanmaları beklenmektedir (Parlar, 2012; Ekici vd., 2017).

Teknolojinin, küreselleşmenin ve dünya genelindeki teknolojik ilerlemelerin etkisiyle hızla değişen ve “küresel bir köy” haline gelen dünyada eğitimin dönüşümü kaçınılmazdır (Gelen, 2017). 19. ve 20. yüzyıllarda eğitim sistemleri, sanayi devriminin izlerini taşıyan, fabrika benzeri düzenlemelerle karakterize edilen, belirli bir zaman dilimi ve standartlaşmaya dayalı bir yapıya sahiptir. Ancak 21. yüzyılda, bireysel farklılıkların ön planda olduğu ve okul ile gerçek dünya arasında bir ayrım yapılmadan eğitim anlayışına geçilmesi gerekmektedir (Yeniay Üsküplü, 2019). Bazı araştırmacılar ve uzmanlar, dördüncü sanayi devriminin yaşandığı çağda olduğumuzu vurgulamaktadır (World Economic Forum [WEF], 2016). Bu bağlamda, eğitim ve iş dünyasında bireylerden beklenen nitelikler değişmiş ve 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan karmaşık becerilerin geliştirilmesi talep edilmektedir (Hamarat, 2019). Dolayısıyla, okulların teknik becerilerden ziyade yaşam becerilerine odaklanarak değişime uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmesi önem arz etmektedir (Cansoy, 2018).

21. yüzyıl, toplumların ve bireylerin ihtiyaçlarının hızla değiştiği bir dönemdir ve bu değişen ihtiyaçları karşılamada eğitimin rolü kritik bir öneme sahiptir. Eğitim, bireylerin çağın gerekliliklerine uyum sağlamalarını ve toplumsal gelişmişliği yakalamalarını mümkün kılmaktadır. Eğitim, tarih boyunca çeşitli

eğitimciler tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. John Locke’a (1690) göre “eğitimin ve öğretimin amacı, öğrencilerin beynine bilgi yüklemek değil, onların doğuştan sahip oldukları düşünme, karar verme, idrak etme ve analiz yapabilme yeteneklerinin gelişimini sağlamaktır” (Senemoğlu, 2003). Bu bağlamda, bireylerin toplumsal başarıya ulaşabilmesi, doğuştan sahip oldukları potansiyeli etkin bir şekilde kullanmaları ile mümkündür ve bu potansiyelin en yüksek verimlilikle kullanımı yalnızca eğitimle sağlanabilir.

Taşpınar (2017) ise eğitim sürecini, “kişilerin kazanmaları istenilen davranışları elde etmelerini sağlayan, aktif olarak ömür boyu devam eden bir süreç” olarak tanımlar. Eğitimin temel amacı, bireylerin istenilen davranışları kazanmasını sağlamak ve onları geleceğe hazırlamaktır (Fidan, 2012). Bireyler, doğdukları andan itibaren belirli özelliklerle dünyaya gelir; ancak bu özelliklerin tam olarak açığa çıkması eğitim yoluyla gerçekleşir. Bu bağlamda, eğitim tarih boyunca insanlık için vazgeçilmez bir süreç olarak kabul edilmiştir. Günümüzde, toplumlar eğitime büyük önem vermekte ve eğitim, medeniyetin gelişmesinde temel bir yapı taşı olarak değerlendirilmektedir. Eğitim, sürekli olarak çeşitli şekillerde tanımlanmakta ve uygulanmaktadır. Dolayısıyla eğitime tek boyutlu veya ideolojik bir bakış açısıyla yaklaşmak mümkün değildir; eğitimin tüm boyutları dikkate alınmalı ve dikkatlice değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme süreci, eğitimin tarihsel gelişimi ve süreç içerisindeki değişimlerinin dikkatle izlenmesini gerektirir. Her ülkenin geleceği, uyguladığı eğitim sistemiyle doğrudan ilişkilidir (Akınoğlu, 2005).

Eğitim faaliyetleri, ülkeler tarafından belirlenen programlar çerçevesinde örgün ve yaygın olarak yürütülmektedir. Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere paralel olarak eğitim programlarında köklü değişiklikler yapılmıştır (Aktaş ve Çaycı, 2013). Eğitim ile ülkelerin siyasal yapıları arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim, ülkelerin siyasal yapılarını etkileyebilir ve bu yapıların değiştirilmesinde rol oynayabilir. Eğitim, hangi değer ve bilgilere sahip, ne tür ideallerle donatılmış bireylerin yetiştirileceğini belirleyerek şekillendirilir ve eğitim kurumları bu ilkeler doğrultusunda tasarlanır. Eğitim, bağımsız bir bilgi edinme süreci olmayıp, çeşitli kurumlardan etkilenir; bu kurumlar arasında en önemlisi devlettir. Devletin temel görevi, toplumun kültürel ve ahlaki düzeyini

yükseltmektir ve bu amacı gerçekleştiren temel kurum ise okuldur. Okullar, eğitimsel işlevlerini ideolojik olarak örtük veya açık şekilde yerine getirmekle yükümlüdür ve bu nedenle eğitim sürekli olarak devlet müdahalesine maruz kalmaktadır (Güven, 1999).

Devlet, ders kitaplarını ve öğretim programlarını düzenler, eğitim kurumlarına mali yardım sağlar ve eğitim süreçlerini denetler. Eğitim, çeşitli felsefi yaklaşımlar doğrultusunda farklı şekillerde tanımlanabilir. Realizme göre, eğitim bireyin topluma uyum sağlamasını ve kültürel mirası doğru bir şekilde aktarmasını hedefleyen bir süreç olarak görülür; pragmatizme göre, eğitim eski davranış ve özelliklerin yaşam deneyimleri aracılığıyla değiştirilmesini içerir; varoluşçuluk felsefesine göre ise, eğitim insanı potansiyelinin en yüksek seviyesine ulaştırmayı amaçlamaktadır. (Gurbetoğlu, 2015).

Bu tanımlamalarda ortak bir vurgu, eğitim sürecinin planlı ve programlı bir şekilde yürütülmesinin önemidir. İstenilen davranış değişikliklerinin sağlanabilmesi için bu değişikliklerin neler olduğu ve sınırlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bireylerin yaşamları aracılığıyla yenilikler ortaya çıkarabilmesi için uygun bir ortamın ve eğitim programının önceden hazırlanması şarttır. “Eğitim ve öğretim, bilgi, beceri, anlayış ve davranış değişikliklerini hedefleyen ve bireylerin yaşantıları sonucunda belirlenen amaçları gerçekleştirebilmeleri için gerekli ortam ve koşulları hazırlayan bir süreç olarak tanımlanır” (Aksoy, 2013).

Öğretim programları, bu sürecin etkin bir şekilde yürütülmesini desteklemek amacıyla dersin hedeflerini, içeriğini ve içerik planlamasını belirleyerek öğrenme sürecine rehberlik etmektedir. Eğitim programları, okul içindeki ve okul dışındaki yaşantılar aracılığıyla öğrenmeyi teşvik eden mekanizmaları temsil etmektedir (Demirel, 2017). Ayrıca eğitim programları, çocuklara, gençlere ve yetişkinlere yönelik ulusal ve kurumsal hedefler doğrultusunda planlanan uygulamaları kapsamaktadır (Varış, 1996).

Varış (1996) tarafından belirtildiği üzere, eğitim programı içinde ders dışı faaliyetler, kol çalışmaları, okul gezileri, özel gün kutlamaları, kısa kurslar, sağlık ve rehberlik hizmetleri gibi etkinlikler yer almaktadır. Öğretim programı, eğitim programının tamamlayıcı bir unsuru olup, eğitim programlarının belirlenen hedefleri doğrultusunda, belirli bir öğretim kademesi için işlenmesi planlanan

konuların, bu konuların amaçlarının, kullanılan araç ve gereçlerin, ders süresinin ve değerlendirme araçlarının kullanıldığı bir plan olarak kabul edilir (Gürol, 2004). Öğretim programı, öğrencilere öğretim yoluyla kazandırılacak tüm hedefleri ve bu hedeflere yönelik gözlenebilir önemli davranışları kapsamaktadır (Yılmaz ve Sünbül, 2004).

Bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim alması ve potansiyellerini en yüksek düzeyde kullanarak kendilerini gerçekleştirmeleri, eğitim sürecinin her toplumda ve bireylerin yaşamlarının her aşamasında temel bir ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Teknolojik ilerlemeler ve toplumsal değişimlerin sonucu olarak, yaşamın her alanında yeniliklerin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur. Bu bağlamda, değişen dünya ve toplum yaşamına uyum sağlamak ve mevcut problemlere etkili çözümler bulmak amacıyla eğitimde çeşitli yeniliklerin uygulanmasının gerekliliğini vurgulamaktadır (Kay, 2007). Küresel değişimler ulusları da etkilemekte, bu değişimler ulusların eğitim programları ve faaliyetlerinde yenilikleri zorunlu kılmaktadır. Bu yenilikler, yalnızca arzu edilen gelişmeler değil, aynı zamanda toplumsal bir gereksinim ve zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır (Aksoy, 2013).

Ülkemizde, çağın gereksinimlerine uyum sağlamak ve geri kalmamak amacıyla birçok yenilik gerçekleştirilmiş ve bu yenilikler halen devam etmektedir. Özellikle 2000’li yıllardan itibaren eğitim programlarında belirgin değişiklikler yapılmıştır. Eğitim felsefesi ve programlarındaki güncellemeler, öğretim programlarının da revize edilmesine yol açmıştır. Mevcut programlardaki eksiklikler ve zamana bağlı gelişmeler, programlarda çeşitli güncellemeleri zorunlu kılmıştır (Aksu, 2008).

Araştırmanın Problem Durumu

21. yüzyılda, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler bilgi ve teknolojiye dayalı bir çağın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu dönemdeki yenilikler, insanların yaşam biçimlerinde köklü değişiklikler yaratmış ve bireylerin ihtiyaçlarını çeşitlendirmiştir. Teknolojiye ve bilgiye hızlı erişim, bireylerin bu yenilikleri benimsemesini kolaylaştırmıştır. 21. yüzyılda yaşanan gelişmeler ve

dönüşümler, bireylerden beklenen nitelik ve rollerin değişmesine neden olmuştur. Bu yeni dönem, eğitim, sosyoloji ve diğer birçok alan üzerinde etkili olmuştur.

21. yüzyıldaki hızlı değişimlere uyum sağlamak, yenilikleri takip etmek ve çağın gerisinde kalmamak amacıyla eğitimde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Keskin (2012), bu çağda bireylerden beklenen becerilerin, daha fazla yaratıcılık ve yenilikçilik yeteneklerine sahip olmayı gerektirdiğini vurgulamıştır. Bu durum, çocukların üretken düşünmeye teşvik edilmesini ve yaratıcılıklarının geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Yaratıcılık ve sezgisel düşünme yeteneklerinin öneminin artacağı belirtilmektedir. Çocukların özgün düşünme becerilerini geliştirebilmeleri için eğitim ortamlarında bu tür görevlerin verilmesi ve uygun imkanlar sağlanması önemlidir. Yaratıcı, eleştirel ve özgün düşünme becerileri, 21. yüzyılda büyük bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, çocukların yaratıcı ve özgün düşünce temelli bir eğitimle desteklenmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Dünya toplumları ve teknolojilerindeki sürekli değişim ve gelişmelere ayak uydurabilmek için, 21. yüzyıl becerilerine odaklanan insan yetiştirme çalışmalarına önem verilmelidir (Yılmaz, 2016).

21. yüzyıl becerileri, bu çağın ihtiyaçlarına uyum sağlamak için gereken nitelikler olarak tanımlanmaktadır. Dünya genelinde pek çok kurum ve kuruluş, 21. yüzyıl becerilerini tanımlamış ve bu becerilere yönelik bir çerçeve oluşturmuştur. En iyi bilinen ve en yaygın kabul gören çerçeve, Partnership for 21st Century Learning (Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçeveleri Ortaklığı) [P21], (2019) tarafından geliştirilen 21. yüzyıl çerçevesidir. Gelişen dünya koşullarında, eleştirel düşünme, etkili iletişim, liderlik, zaman planlaması, sorun çözme, karar alma ve yenilik yaratma gibi becerilere duyulan ihtiyaç artmıştır. Türkiye de bu dinamik yapıyı takip edebilmek amacıyla eğitim sisteminde çeşitli yenilikler gerçekleştirmiştir. Öğretim programlarının çağın gereksinimlerine uygun olarak yeniden düzenlenmesiyle, bireylere gerekli bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir (MEB, 2018).

2005 yılından itibaren eğitim programlarına 21. yüzyıl becerilerinin dahil edildiği gözlemlenmektedir. Öğrencilere kazandırılması gereken bu beceriler arasında eleştirel analiz, yenilikçi düşünce, etkili etkileşim, bilgi toplama,

inceleme ve çözüm üretme ve Türkçeyi etkili ve güzel kullanma yetenekleri bulunmaktadır. Bu beceriler, 2005 yılı itibarıyla öğretim programlarının içeriğinde yer almaya başlamıştır. 2005 yılı sosyal bilgiler dersi öğretim programında belirlenen temel beceriler, 2018 yılına ait güncellemeyle birlikte devam ettirilmiştir. Ancak, 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda 15 beceri yer alırken, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda bu sayı 27'ye yükselmiştir. Bu artış, eğitim programlarının bilgi ve beceriler açısından 21. yüzyıldaki değişimlere uyum sağlama çabasının bir yansımasıdır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Sosyal bilgiler öğretim programlarının 21. yüzyıl becerileri perspektifinden incelenmesi, literatürdeki sınırlı çalışma sayısı nedeniyle büyük önem taşımaktadır.

21. yüzyıl becerilerinin öğretim programlarına entegrasyonu, Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) eğitimde teknolojiyi entegre eden yatırımlarıyla desteklenmektedir. Bu çerçevede bu çalışmada sosyal bilgiler dersi öğretim programı 21. yüzyıl becerileri açısından kapsamlı bir şekilde analiz edilecektir.

Problem Cümlesi

2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu nasıldır?

Alt problemler

1. 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının yetkinlik, değerler, genel ve özel amaçları açısından 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu nasıldır?
2. 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının becerileri açısından 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu nasıldır?
3. 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının öğrenme alanları ve kazanımları açısından 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu nasıldır?
4. 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme açısından 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu nasıldır?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, 2005 ve 2018 yıllarına ait sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının; yetkinlik, değerler, beceriler, özel amaçlar ve genel amaçlar, öğrenme alanı, kazanım ile ölçme ve değerlendirme süreçleri bağlamında, 21. yüzyıl becerileri açısından P21 sınıflandırması ile karşılaştırmalı bir analizini yapmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde teknolojiye hızlı değişimlerin küresel çapta önemli etkiler yarattığı bir dönemde, bireylerin bu değişimlere uyum sağlaması kritik bir öneme sahiptir. Modern toplumlarda, bireylerden yüksek düzeyde becerilere sahip olmaları düşünülmektedir. Bireylerde olması beklenen bu beceriler arasında araştırma ve sorgulama becerisi, yaratıcı çözümler üretme ve takım çalışmasında uyumlu olma gibi nitelikler yer almaktadır (Otuz vd., 2018). Bu beceri kümesi, “21. yüzyıl becerileri” olarak tanımlanmaktadır (P21, 2019). 21. yüzyıl becerileri, bireylerin bilgi üretme, bu bilgiyi günlük yaşamda uygulama, eleştirel düşünme, problem çözme ve empati kurma yeteneklerini kapsamaktadır. Bu becerilerin kazandırılması, öğretim programlarının planlanması ve uygulanması ile doğrudan ilişkilidir. Öğrenciler, öğretim programlarında yer alan stratejiler ve uygulamalar aracılığıyla bu becerileri geliştirme fırsatı bulmaktadır. Ayrıca öğretim programları, öğrencilerin etkin ve aktif öğrenmelerini destekleyen uygulamalı faaliyetler içermektedir. 2017-2018 eğitim-öğretim yılından itibaren, MEB ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından benimsenen öğretim programlarında, 21. yüzyıl becerileri “21. Yüzyıl Becerileri” başlığı altında toplanmıştır (Ekici vd., 2017).

Günümüz eğitim ihtiyaçları sürekli bir değişim içindedir ve bilgiye erişim giderek daha önemli hale gelmektedir. 21. yüzyıl becerileri, kültürel iletişimi teşvik ederek küresel çapta kültürlerarası mesafeleri azaltmakta ve farklı görüşlere açıklığı desteklemektedir (Gülhan ve Şahin, 2016). Eğitim, bireylerin kişisel gelişimlerini destekleyen kritik bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda eğitim kurumları, bireylerin özgüvenli, araştırmacı ve sorgulayıcı niteliklere sahip bireyler olarak yetişmelerini teşvik eden faaliyetlere öncelik

vermektedir. Öğretmenlerin rehberlik ettiği, öğrencilerin aktif katılım gösterdiği ve uygulamalı öğrenme fırsatlarının sunulduğu eğitim ortamları, bu hedeflere ulaşılmasını mümkün kılmaktadır (Durukan, 2015).

Geleneksel davranışçı eğitim anlayışında öğretmen, bilgi aktarımcısı olarak görülürken, yapılandırmacı eğitim anlayışında öğretmen, öğrencilerin araştırma yapmasını ve aktif bir öğrenme sürecine katılmasını teşvik eden bir rehber olarak rol almaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle bilgiye erişim kolaylaşmış ve bu durum, bilgiyi yorumlama ve sentezleme yeteneğine sahip, yenilikçi fikirler üretebilen bireylere olan ihtiyacı artırmıştır. Bu bağlamda 21. yüzyıl becerileri; yaratıcılık, eleştirel düşünme, araştırma yapma, problem çözme vb. yetenekleri kapsamaktadır (Çolak, 2018).

Literatürde 21. yüzyıl becerilerine ilişkin çeşitli araştırmalar bulunmakla birlikte, bu becerilere yönelik sosyal bilgiler dersi öğretim programlarını inceleyen çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu bağlamda, mevcut çalışma, sosyal bilgiler öğretim programlarının 21. yüzyıl becerileri perspektifinden analiz edilmesine yönelik önemli bir katkı sağlamaktadır. Araştırma, sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar için referans niteliğinde olacak ve gelecekte yapılacak benzer çalışmalara kaynak oluşturacaktır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- ✓ Bu araştırma, 2005 ve 2018 yılı sosyal bilgiler dersi öğretim programları çerçevesinde ele alınmıştır.
- ✓ Bu araştırma 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının beceriler, yetkinlik, değerler, özel amaçlar ve genel amaçlar, öğrenme alanı, kazanım ve ölçme ve değerlendirme süreçleri ile sınırlandırılmıştır.
- ✓ Araştırma kapsamında öğretim programları ile karşılaştırılan 21. yüzyıl becerileri P21 sınıflandırılması ile sınırlıdır (P21, 2019).

Araştırmanın Sayıtları

- ✓ Araştırmanın gereksinimleri doğrultusunda, çalışmaya en uygun veri toplama araçlarını seçildiği ön görülmektedir.

- ✓ Araştırmada ulaşılan ve doküman analizine tabi tutulan 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının (4., 5., 6 ve 7. sınıflar) araştırma sorularına yönelik yeterli veriyi sağladığı varsayılmıştır.

Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Vatandaşlık becerilerinin beşeri ve sosyal bilimler konularında uygulanmasını hedefleyen multidisipliner bir yaklaşımla, bireylerin zaman ve mekân içindeki etkileşimlerini inceleyen bir alandır (Öztürk, 2015).

Beceri: Beceri, bireyin zihinsel ve fiziksel kaynaklarını etkili bir şekilde kullanarak bir görev veya işi kolaylıkla ve ustalıkla yerine getirme yeteneğidir (Güneş ve Uygun, 2016).

21. Yüzyıl Becerileri: Teknoloji ve bilgi çağında öğrencilerin çağın gereksinimlerine uyum sağlayarak başarılı olmaları için ihtiyaç duyulan yeteneklerdir (P21, 2019).

Öğretim programı, eğitim kurumlarının içinde veya dışında öğrencilere kazandırılması amaçlanan bilgilerin, beceri veya değerlerin, görüşler ve davranışların öğretimine yönelik olarak sistematik bir şekilde planlanan ve uygulanan tüm etkinlikleri ifade edmektedir (Demirel, 2017).

Eğitim Programı: Eğitim kurumu tarafından bireylere sunulan milli eğitim hizmetlerinin yanı sıra, kurumun hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla yürütülen tüm etkinliklerin sistematik bir şekilde düzenlenmesi olarak tanımlanır. Bu etkinlikler, özel gün kutlamaları, geziler, kısa kurslar, rehberlik ve sağlık hizmetleri gibi faaliyetleri kapsamaktadır (Varış, 1996).

Ders programı: Öğretim programlarının bir parçası olarak bilgi kategorileri, disiplinler ve etkinliklerin eğitim amaçlarına uygun şekilde düzenlenmesini ve özel hedeflerin gerçekleştirilmesini amaçlayan bir plandır. Bu program, eğitim ilkelerini, konuların bölümlerini ve değerlendirme kriterleri içerir ve eğitim-öğretim sürecinde öğrenci davranışlarını şekillendiren temel unsurları belirlemektedir (Varış, 1996).

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde, sosyal bilgilerin tanımı, sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının kapsamında bulunan beceriler, 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında yer verilmiş temel beceriler, 21. yüzyıl becerileri ve alt başlıkları, 21. yüzyıl becerilerine ihtiyaç duyulmasının nedenleri, ayrıca 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki 21. yüzyıl becerileri ve araştırma konusuyla ilgili literatürdeki yapılan çalışmalar ele alınmıştır.

1.1. Sosyal Bilgiler

Bu başlık altında sosyal bilgilerin tanımı, beceri ve sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki beceriler ifade edilmiştir.

1.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı

Sosyal bilgiler 20. yüzyılın başlarında dünyada toplumsal siyasi ekonomik kültürel alanlarda meydana gelen değişimle birlikte ortaya çıkan problemlerin çözümüne yönelik olarak ortaya çıkmış bir bilim dalıdır (Geçit ve Kartal, 2010). Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi tarafından detaylı bir şekilde tanımlanan sosyal bilgiler; arkeoloji, felsefe, psikoloji, sosyoloji ve hukuk gibi çeşitli bilim dallarıyla iş birliği içinde olan bir disiplindir (Öztürk, 2015). Sosyal bilgilerin birincil amacı, kültürel farklılıklarıyla birlikte toplumun bilgi kullanarak mantıklı ve doğru kararlar alabilmesini sağlamaktır. Ayrıca, günümüz dünyasında bireylerden beklenen, toplumda kendi problemlerini çözebilen, kendini ifade edebilen, mutlu ve üretken bir yaşam sürebilen bireylerin yetiştirilmesidir. Temel amaç, bireylerin toplumsal hayatı kavrayarak olumlu bakış açıları geliştirmelerini sağlamaktır (MEB, 2018).

1.1.2. Beceri

21. yüzyılda kültürel, ekonomik, siyasi vb. alanlardaki değişimlerle birlikte başta eğitim olmak üzere birçok alan etkilenmiştir. Eğitim alanında bu gelişmeler beraberinde değişimler getirmiştir. Toplumdaki bireyler değişimin

getirmiş olduğu farklılıklara ayak uydurmaya çalışmaktadır. Bu değışimlerle birlikte üretici ve yaratıcı düşünme ön plana çıkmıştır. Aynı zamanda bilgiye kısa süreli ulaşmanın verdiği kolaylık ve bilgi kaynaklarının artmasıyla bilgi okuryazarlığına verilen önem daha da artmıştır. (Taşkiran, Baş, ve Bulut, 2016).

Ekonomik ve Kalkınma İşbirliği Örgütü'nün (OECD) hazırladığı Evrensel Beceri Raporu, dünyada okullara erişimin kolaylaşmasına rağmen ülkelerin hedefledikleri gelişim düzeyine ulaşamadığını ortaya koymaktadır. Okullara erişimin artmasına rağmen mevcut eksiklikler, eğitim ve öğretim süreçlerinin daha ön planda tutulmasının gerektiğini ve diğer alanlarda kaydedilen gelişmenin sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, bireylerin toplumsal yaşama aktif bir şekilde katılımını teşvik edecek ve mezuniyet sonrası topluma olumlu katkılarda bulunabilecek bireyler olmalarını sağlayacak eğitim olanaklarının sunulması hedeflenmektedir (Öztürk ve Mutlu, 2017).

1.1.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Beceriler

1990'lı yıllardan itibaren sosyal bilgiler dersinin çeşitli tanımları ortaya konmuştur. Sosyal bilgiler, yurttaşlık yetkinliklerini artırmak amacıyla toplumsal ve insani bilimlerin bir araya getirildiği bir alandır. Sosyal bilgiler, öğretim programında antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyoloji gibi disiplinlerin yanı sıra beşeri bilimler ve matematik gibi alanlarla da sistematik bir etkileşim kurar (Öztürk, 2015). Sosyal bilgiler dersi öğretim programında, bilginin düzenlenmesi, yorumlanması ve uygulama süreci, bireyler merkezli bir şekilde ele alınmaktadır. Program, bireylerin toplumsal yaşamlarını sürdürebilmelerini, tarihi değerlerin farkında olmalarını, eşitlik ve demokrasi bilincini geliştirmelerini, çevreye duyarlı olmalarını ve bilgi teknolojilerini etkin ve verimli bir şekilde kullanmalarını hedeflemektedir (MEB, 2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının bir diğer amacı, bireylerin sosyalleşmesini, problemlere çözümler üretmesini, farklı bakış açıları geliştirmesini ve vatandaşlık görevlerini yerine getiren bireyler olmalarını sağlamaktır (Dinç ve Doğan, 2010). Bu amaçların gerçekleştirilmesinde 21. yüzyıl becerilerinin etkili ve önemli olduğu düşünülmektedir (Yalçın ve Tural, 2023).

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda bulunan temel beceriler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan temel beceriler

1. Eleştirel düşünme	9. Türkçeyi doğru güzel ve etkili kullanma
2. Yaratıcı düşünme	10. Gözlem
3. İletişim	11. Mekanı algılama
4. Araştırma	12. Zamanı ve kronolojiyi algılama
5. Problem çözme	13. Değişim ve sürekliliği algılama
6. Karar verme	14. Sosyal katılım
7. BİT kullanma	15. Empati
8. Girişimcilik	

Kaynak: MEB, 2015

Yukarıdaki yer alan Tablo 1'de 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda toplam 15 beceri bulunduğu görülmektedir. Bunların içerisinde eleştirel düşünme, girişimcilik ve iletişim gibi beceriler de 21. yüzyıl öğrenme becerileri arasında da yer bulunmaktadır.

Tablo 2. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan temel beceriler

1. Araştırma	15. Kanıt Kullanma
2. Çevre Okuryazarlığı	16. Karar Verme
3. Konum Analizi	17. Değişim ve Sürekliliği Algılama
4. Dijital Okuryazarlık	18. Medya Okuryazarlığı
5. Eleştirel Düşünme	19. Mekânı Algılama
6. Empati	20. Öz Denetim
7. Finansal Okuryazarlık	21. Politik Okuryazarlık
8. Girişimcilik	22. Problem Çözme
9. Gözlem	23. Sosyal Katılım
10. Harita Okuryazarlığı	24. Tablo, Grafik ve Diyagram Çizme ve Yorumlama
11. Hukuk Okuryazarlığı	25. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma
12. İletişim	26. Yenilikçi Düşünme
13. İş Birliği	27. Zaman ve Kronolojiyi Algılama
14. Kalıp Yargı ve Önyargıyı Fark Etme	

Kaynak: MEB, 2018

Tablo 2’ e bakıldığında 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 27 becerinin bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda yer alan beceriler; dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme, finansal okuryazarlık, girişimcilik, iletişim, iş birliği, medya okuryazarlığı, yenilikçi düşünme gibi beceriler de 21. yüzyıl becerilerinin bir parçasıdır.

1.2. 21. Yüzyıl Becerileri

21. yüzyılda teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte toplumların birçok alanda değişim yaşaması kaçınılmaz olmuştur. İçinde bulunduğumuz yüzyılın şartları toplumun değişen ihtiyaçları öğrenme yaklaşımlarında yaşanan değişimlerle beraber bireylerden istenilen roller de değişiklik göstermiştir. Bu değişimlerle birlikte bireyden yaratıcı düşünmesi kendi fikirlerini kendisi üretebilen eleştirel düşünen mantık çerçevesinde problemlerini çözebilen günlük hayatında karşılaştığı problemlere çözüm üretebilen bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir (P21, 2019). Bugünkü dönemde hızlı değişim süreçleri, toplumda dinamik bir hareketlilik yaratmış ve bu durum, eğitim programlarının sıklıkla değiştirilmesini ve güncellenmesini zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda, yaşam boyu öğrenme anlayışının benimsenmesi, bireylerin hayatın her alanında bağımsız ve yeterli olabilmesi için eğitim yoluyla desteklenmesi önem taşımaktadır (Kaya, 2022; Yılmaz, 2023).

Eğitim, bireylerin gelecekteki katkılarını artırmak amacıyla bilginin, becerilerin, tutum ve değerlerin gelişiminde merkezi bir rol üstlenmektedir. Bu çerçevede, toplumsal ve teknolojik değişimlerle paralel olarak, bireylerin yaptıkları işte ve sosyal yaşamlarında başarılı sonuçlar elde edilebilmeleri için gerekli olan becerilerinde de değişiklikler gözlemlenmiştir (Arslan, 2021; Demir, 2022).

Öğrencilere, kazandırılması arzulanan beceri ve yeterlilikler, literatürde “21. Yüzyıl Becerileri” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu becerilerin etkin bir şekilde kazanılabilmesi için bireylerin 21. yüzyıl becerilerine sahip olmaları gerektiği öngörülmektedir (MEB, 2018). Günümüzde, bireylerin olaylara eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşması, yaratıcı düşünme yeteneklerini ön planda tutması, bilgileri sorgulayıcı bir şekilde değerlendirmesi ve kişisel yorumlamalarını

geliştirmesi beklenmektedir (Öztürk, 2023). Bu durum, her bireyin kendine özgü potansiyellerine sahip olduğu bir yüzyılda yaşadığımızı göstermektedir. 21. yüzyıl becerileri, kişilerin günlük yaşamda ve kariyerlerinde başarı sağlamaları için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri kapsamaktadır (Yıldız, 2022).

Bireylerin yaşam boyu öğrenme süreçlerinin etkin bir şekilde sağlanabilmesi ve bilgiye kolay erişimlerinin mümkün kılınabilmesi için, 21. yüzyıl becerilerine sahip olmaları gerekmektedir (Ekici vd., 2017). 21. yüzyıl becerilerinin okullarda, sosyal bilimler ve fen bilimleri disiplini gibi derslerde koordine edilmesi, bireylerin bu becerilere sahip olmalarını sağlamak adına kritik bir gerekliliktir (Beers, 2011; Erdoğan, 2019; Trilling ve Fadel, 2009). Bu beceri üç farklı başlık altında toplanır: iletişim ve bilgi teknolojisi becerileri, yaşam ve kariyer becerileri, öğrenme ve yenilik becerileri becerileridir. Bilgiye erişim olanaklarının artması ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı evrimi sayesinde, dünyanın dört bir yanındaki gelişmeler küresel çapta anında etkili olabilmektedir. Bu bağlamda, bireylerin bilgiyi nasıl yorumladıkları giderek daha büyük bir önem kazanmaktadır (Özdemir, 2022). Teknolojideki hızlı gelişmeler, yaşam koşullarında da belirgin değişikliklere yol açmaktadır. Toplumun değişen yaşam koşullarına uyum sağlayabilmesi kritik bir gerekliliktir. Bu bağlamda, eğitimin rolü ön plana çıkmaktadır; zira değişimlere adaptasyon süreci kolay olmayabilir. Eğitim, siyaset, ekonomi gibi çeşitli alanlardaki yaşanan değişimler ve yeni meslek alanlarının insanlardan beklediği bilgi, beceri ve yeterlilikler, bilgiye erişimin kolaylaşmasıyla birlikte eğitim ve öğretimde yeniliklere yol açmaktadır. Bu durum, eğitim politikalarının ve öğretim yöntemlerinin sürekli olarak güncellenmesini ve iyileştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bugünün dünyasında teknolojik ve sosyal donanımı ışığında, gelecekteki bireylere kazandırılması gereken beceriler ve bu becerilerin nasıl seçilmesi gerektiği üzerine birçok ülke çeşitli araştırmalar gerçekleştirmiştir. Farklı disiplinlerden uzmanların katkılarıyla yürütülen bu uzun vadeli çalışmaların sonuçları, zihinsel, kişisel, toplumsal ve bağımsızlık olarak temel beceri türü üzerinde genel bir görüş birliğine varmıştır (Güneş, 2012).

Literatürde çeşitli alanlarda yapılan sınıflandırmalar bulunmaktadır. Bunlar arasında en önemli ve dikkate değer olanı P21 sınıflaması olarak

adlandırılmaktadır. P21, Amerika Birleşik Devletleri'nde 21. yüzyılda etkili olabilecek becerilerin belirlenmesi ve sınıflandırılmasında temel alınan ulusal düzeyde planlanan bir organizasyondur (Voogt ve Roblin, 2010). P21, öğrencilerin eğitim, yaşam, iş ve vatandaşlık alanlarında etkililik ve başarıya ulaşmaları için gerekli olan becerileri kapsamaktadır. Bu becerilerin geliştirilmesinde eğitim uzmanları ve iş dünyasındaki liderler önemli bir rol oynamıştır (P21, 2019). P21 çerçevesinde gerçekleştirilen sınıflamalar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 3. P21'e göre 21. yüzyıl becerileri sınıflandırması

Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri	Yaşam ve Mesleki Kariyer Becerileri
Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme	Bilgi Okuryazarlığı	Esneklik ve Uyum
Yaratıcılık ve İnovasyon	Medya Okuryazarlığı	Girişimcilik ve Öz-yönelim
İletişim ve İş Birliği	Bilgi, İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Sosyal ve Kültürler Arası
		Üretkenlik ve Hesapverilebilirlik
		Liderlik ve Sorumluluk

Kaynak: P21, 2019

Tablo 3'te, P21 tarafından yapılan 21. yüzyıl becerileri sınıflandırması yer almaktadır. Bu tabloda, üst ve alt beceri kategorileri detaylandırılmıştır. Aşağıda, bu sınıflamanın tanımlamaları ve açıklamaları sunulmuştur.

1.2.1. Öğrenme ve Yenilik Becerileri

21. yüzyılda öğrenme ve yenilik becerilerinin, iş, aile ve eğitim gibi çeşitli alanlarda kritik bir öneme sahip olarak kabul edilmektedir. Bu beceriler bireyin yeni fikirler geliştirme, eleştirel düşünme, etkili iletişim kurma, problem çözme ve takım çalışmasına uyum sağlama yeteneğini içermektedir (P21, 2019).

Hızla değişen ve gelişen dünyada yeniliklere uyum sağlama gerekliliği giderek daha önemli hale gelmektedir. Öğrenme ve yenilik becerileri, çevresel değişikliklere uyum sağlamak ve öğrencileri geleceğe hazırlamak için kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, öğrencileri topluma katkı sağlayan yetkin

bireyler olarak yetiştirmek amacıyla gerekli olan öğrenme ve yenilik becerilerinin önemi son yıllarda artış göstermiştir (Gelen, 2017).

1.2.1.1. Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri

Yaratıcı düşünme, bireylerin düşünceler arasında ilişkiler kurarak günlük yaşamda karşılaştıkları sorunlara çözümler geliştirme yeteneğini ifade eder (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020). Yaratıcı düşünme becerisine sahip bireyler, beyin fırtınası gibi teknikler kullanarak özgün fikirler üretirler. Bu bireyler, başkalarının fikirlerine saygı gösterir ve olumsuz deneyimleri kendi gelişimleri için fırsat olarak değerlendirirler (Koç ve Erdamar, 2019). Yaratıcı düşünme becerisinin gelişmesi için bireylerde ilgi, hayal gücü, girişimcilik, üretkenlik, başarısızlıklardan ders alma ve merak gibi niteliklerin artırılması önemlidir (Rogers, 1961).

Yaratıcılık ve yenilik becerisi, bireylerin tek başına veya diğer bireylerle etkileşim içinde bulunarak çeşitli yöntemler kullanarak yeni ve özgün fikirler geliştirme yeteneğini ifade eder (P21, 2019). Yaratıcılığın temelinde yenilik ve özgünlük üretme yeteneği bulunur ve her bireyin bu özelliği doğasında barındırdığı düşünülmektedir. Yaratıcı düşünme süreci, geniş bir teknik yelpazede düşünce oluşturma, yeni bilgiler üretme ve bireylerin kendi düşüncelerini değerlendirme ve analiz etme yetilerini geliştirmeyi içermektedir (Öğretir Özçelik ve Ekle, 2019). Bu bağlamda, eğitim yöneticilerinin çeşitli bakış açılarına açık olmaları ve yeniliklerin dünyaya nasıl entegre edilebileceğini göz önünde bulundurarak özgünlüğü teşvik etmeleri önemlidir. Ayrıca, yeniliklerin pratiğe dökülebilmesi için üretilen fikirlerin uygulama aşamasına geçirilmesi gerekmektedir. Basit bir ürün üretme beklentisinin ötesinde olan yaratıcılık, bireylerin yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirerek ve bu potansiyeli en etkin şekilde kullanarak kendi potansiyellerini keşfetmelerini ifade etmektedir (Bayrakçı ve Yokuş, 2021).

Yaratıcılık, doğuştan gelen bir özellik olarak algılanmakla birlikte, yaşantılar ve eğitim aracılığıyla geliştirilebilen bir beceridir. Eğitim sisteminde yaratıcı düşüncenin yerleşmesi için, okul binalarının öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmesi, eğitim programlarında yenilikler yapılması, öğretmenlere

yönelik eğitimlerin verilmesi ve öğrencilere çeşitli yöntem ve tekniklerin uygulanması gibi birçok uygulama, yaratıcılığın geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Keleşoğlu ve Kalaycı, 2017).

1.2.1.2. Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri

Eleştirel düşünme becerisi, karşılaşılan durumları farklı sorgulama ve üst düzey bilişsel yetenekleri kullanarak, kanıt ve argümantasyon yoluyla düşüncelerini ifade etme yeteneği olarak tanımlanabilir (P21, 2019). Eleştirel düşünme, mevcut bilgilerin analiz edilmesi, özgün fikirlerin geliştirilmesi, bu fikirlerin karşılaştırılması, çıkarımlarda bulunulması ve problem çözme yeteneklerini kapsamaktadır (Palavan vd., 2015). Eleştirel düşünme sürecinde, olayların sadece tek bir yönüne değil, çeşitli perspektiflerden değerlendirilmesi gereklidir (Seferoğlu ve Akbıyık, 2006). Bu süreç, ortaya çıkan durumların kanıta dayalı bir şekilde verilerle ifade edilmesini içermektedir (P21, 2019).

21. yüzyılda her bireyin kazanması gereken temel becerilerden biri de problem çözme yeteneğidir. Eleştirel düşünme, bireylerin karşılaştıkları durumları en iyi şekilde değerlendirebilmelerini sağlayan bir düşünme biçimi olarak tanımlanabilir. Eleştirel düşünme becerisine sahip bireyler, farklı görüşleri araştırarak ve çeşitli bakış açılarını dikkate alarak olaylar karşısında alternatif çözüm yolları ararlar (Yazçayır, 2015). Günlük yaşamda karşılaşılan sorunlara etkili çözümler üretme süreci, eleştirel düşünme ile desteklenir ve bu süreç, bireyin sorunları en iyi şekilde çözmesine ve sorulara cevap bulmasına yardımcı olur. Eleştirel düşünme, durumları gerçeğin tüm yönleriyle, hem olumlu hem de olumsuz açılarıyla değerlendirmeyi içerir. Eleştirel düşünmenin temel özellikleri arasında yeni fikirlere açıklık, destekleyici dayanakların bulunması, bağımsız ve özgür düşünme ve aktif bir süreç yürütülmesi yer alır (Paul ve Elder, 2013). Çözüm üretme becerisi yüksek ve eleştirel düşünen bireylerin yetiştirilmesi için eğitim programlarında eleştirel düşünmeye yer verilmesi büyük önem taşır (Yazçayır, 2015).

1.2.1.3. İletişim ve İş birliği Becerileri

İletişim, duygu, düşünce ve bilgilerin mantıklı bir şekilde başkalarına aktarılma süreci olarak ifade edilmektedir (TDK, 2020). P21 (2019) gruplandırmasına göre, iletişim ve iş birliği becerileri şöyle kategorize edilmiştir: medya teknolojilerini kullanma, çevrede etkili iletişim kurma, çoklu dil becerisi, düşünceleri yazılı veya sözlü olarak iletebilme ve aktif dinleme yeteneği gibi becerilerdir.

P21'in (2019) gruplandırmasına göre, iletişim ve iş birliği becerileri aşağıdaki yetenekleri kapsamaktadır: düşünceleri etkili bir şekilde iletebilme, geri bildirimleri anlamak için dinleme becerisi, medya ve teknolojik unsurları etkin bir biçimde kullanma ve bu unsurları değerlendirerek etkinliğini artırma bilgisi, sosyal ortamlarda etkili iletişim kurabilme yeteneği ve çoklu dil becerisidir (P21, 2019).

Günümüz dünyasında iletişim, hayatın her alanında kritik bir öneme sahiptir. Etkili iletişim, günlük yaşamda, profesyonel mesleklerde ve sosyal ilişkilerde etkileşimleri kolaylaştırarak önemli bir beceri olarak kabul edilmektedir (Eryılmaz ve Uluyol, 2015). İş birliği becerisi ise, grup çalışmalarında saygılı bir şekilde katkıda bulunma, ortak hedefler doğrultusunda başkalarına yardım etme, sorumlulukları paylaşma ve her üyenin katkısını değerlendirerek ortak hedeflere ulaşma yeteneği olarak tanımlanmaktadır (P21, 2019).

Etkili iletişim becerileri, öğretim programlarının tasarımı, ders süreçlerinin planlanması ve uygulama aşamalarında kritik bir rol oynamaktadır. İletişim becerilerine sahip bireylerde; kendini tanıma ve etkili bir şekilde ifade etme, doğru konuşma kurallarına uygunluk, empati yapma, dinleme yeteneği, sosyal etkileşimleri artırma ve geniş bir kelime dağarcığına sahip olma gibi nitelikler gözlemlenmektedir. Bu özelliklere sahip bireyler, hem okul ortamında hem de günlük yaşamda kendilerinden beklenen sorumlulukları başarılı bir şekilde yerine getiren ve yüksek performans gösteren bireyler olarak değerlendirilmiştir (Yılmaz, 2023).

1.2.2. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

21. yüzyıl, teknoloji ve medyanın ön planda olduğu bir dönemdir. Teknolojideki hızlı değişimlerin bilgiye hızlı erişim imkânı sunması, bilgi, medya ve teknoloji becerilerini bu yüzyılda kritik hale getirmiştir. Günümüzde bireyler birçok farklı alanda bilgiye daha hızlı ulaşabilmekte ve teknolojiyi çeşitli alanlarda aktif bir şekilde kullanabilmektedir. 21. yüzyılda başarılı bir uyum sağlamak için bireylerin teknoloji, bilgi ve medya okuryazarlığı gibi becerilere sahip olmaları gerekmektedir (Durmuş, 2020).

Teknolojiye erişimin hızla artması ve bilgi miktarının fazlalığı, bu becerilerin önemini artırmış ve bireylerin bu alanlarda yetkin olmalarını gerekli kılmıştır. Bu nedenle, bireylerin bilgi, medya ve teknoloji becerilerini kazanmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Teknolojinin gelişmesi, yeni becerilere duyulan ihtiyacı artırmıştır. 21. yüzyıl becerilerine sahip olmak, modern dünya düzenindeki gelişmeleri doğru bir şekilde anlama ve kullanma yeteneği kazandıracaktır. Bu bağlamda, bilgi, medya ve teknolojiyi etkili bir şekilde anlayıp değerlendirmek önemlidir. Dolayısıyla, bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığının artırılması amacıyla bu alanların öğretim programlarında yer alması gerektiği vurgulanmaktadır (Aytaş ve Kaplan, 2017). Bilgi, medya ve teknoloji becerileri; Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı; bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı olmak üzere üç alt başlıktan oluşmaktadır (P21, 2019).

1.2.2.1. Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Bireylerin bilgiye hızla ve doğru bir şekilde erişimini sağlamak için gerekli olan bir beceridir (Cansoy, 2018). Modern dünyada teknolojinin hızlı gelişimi ve bilgiye erişimin kolaylaşması, insanların bilgi arayışını artırmış; bu durum, bilgiyi doğrudan almak yerine hızlı bir şekilde erişip yeniden yapılandırarak yeni bilgiler üretme ihtiyacını ön plana çıkarmıştır (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2006). Bu hızlı gelişmeler, bilgiye erişim, yayılma, işlenme ve kayıt süreçlerinde yenilikler getirmiştir. Teknolojik ilerlemeler, bilgiye hızlı erişim ve yayılma olanaklarını sağlamış, ancak bu durum bilgi kirliliği gibi sorunları da beraberinde getirmiştir (P21, 2019).

Bilgi okuryazarlığının gereklilikleri, bilgiye doğru şekilde erişim sağlamak, bilgiye eleştirel yaklaşmak ve bilgiyi etkili ve doğru şekilde değerlendirmektir. Bunun için de bireylerin yaşamları boyu öğrenme becerilerini kaybetmeyen bilgi okuryazarı olmaları gerekmektedir. 21. yüzyılda öğrencilerin güncel bilgiye farklı yollarla ulaşabilme, bu bilgiyi değerlendirme ve faydalı şekilde kullanabilmesi gerekmektedir. Bu da düşünme becerisinin gelişmişliği ile mümkün olabilmektedir (Tiryakioğlu, 2022).

1.2.2.2. Medya Okuryazarlığı Becerisi

Bugünün medyasında, toplumsal düzen ve yaşamı şekillendiren ve yön gösteren önemli araçlardan biri haline gelmiştir. Medyada iletişim olanaklarının artması, medya araçlarının toplumsal ilişkilerde önemli bir rol oynamaya başlamasına yol açmıştır. Bu durum, medyanın toplumun merkezine yerleşmesine ve medyaya duyulan ihtiyacın artmasına neden olmuştur. Medya aracılığıyla bilgiye erişim, haber alma, sosyalleşme ve eğlenme gibi süreçler daha hızlı ve kolay hale gelmiştir (Radyo Televizyon Üst Kurulu [RTÜK], 2017). Medyanın hayatımızda bu denli önemli bir yer tutması, toplumun medyayı hayatlarının merkezine almasına ve medyaya duyulan ihtiyacın artmasına sebep olmuştur. Medyanın hayatımıza kattığı kolaylıklar ve olumlu etkilerin yanı sıra bazı olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Bu olumsuz etkileri minimize etmek ve toplumun medyayı doğru kullanmasını sağlamak için eğitimlerin önemi büyüktür (Özkan, 2019). Teknolojinin ilerlemesi, ekonomik gelişmelere de yansarak bilgi okuryazarlığının önemini artırmıştır. Günümüzde, toplumda çalışan bireylerde aranan nitelikler 21. yüzyıl becerileri haline gelmiştir. Bu bağlamda, 21. yüzyıl becerilerine uygun olarak bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığının öğretim programlarına entegre edilmesi hedeflenmelidir (Ceylan ve Akçay, 2019).

Medyanın toplum üzerindeki etkisinin artması, medya okuryazarlığı kavramının öneminin artmasına neden olmuştur (Küçük-Durur, 2016). Medya okuryazarlığı, çeşitli medya türlerine (görsel, işitsel, basılı vb.) erişme, bu içerikleri eleştirel bir perspektiften analiz etme ve değerlendirme, ayrıca bireysel medya iletilerini oluşturma yeteneği olarak tanımlanmaktadır (RTÜK, 2017). Medya okuryazarlığı, analitik ve eleştirel düşünme becerilerini, medyayı etkin bir

şekilde kullanma yeteneğini ve kaynakların güvenilirliğini değerlendirme kapasitesini kapsamaktadır (Bilici, 2017).

1.2.2.3. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Becerisi

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, bilgiyi araştırılma, organize etme, değerlendirme ve iletme süreçlerinde teknolojiyi kullanma becerisi şeklinde tanımlanmaktadır (P21, 2019). Bireyler, dijital teknolojiler ve sosyal ağlar aracılığıyla bilgiye erişim sağlar, bilgiyi yönetir, bilgiler arasında bağlantılar kurar ve bilgiyi değerlendirir. Modern dünya standartları doğrultusunda, anadil okuryazarlığının yanı sıra bilgi ve iletişim okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve bilim okuryazarlığı gibi çeşitli alanlarda yeterlilikler belirlenmiştir. Eğitim bağlamında, bilgiye erişim, bilgiyi kullanma, bilgiyi ifade etme ve bilgiyi ürün haline getirip değerlendirme becerilerinin kazandırılması hedeflenmektedir (MEB, 2018).

Bilgi ve iletişim teknolojisine hakim olmanın ön koşulu, bilgiye sahip olmak ve bu bilgiyi verimli bir şekilde kullanabilmektir. Bu beceriye sahip öğrenciler, bilgiyi daha etkili yönetir, problemleri hızlı bir şekilde çözer, kendini denetleyen bir yapıya sahip olur ve öğrenme süreçlerinde daha verimli hale gelirler. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde etkili biçimde yer alması ve kullanılması için öğretmenlerin ve öğrencilerin bu beceriyi kazanmaya ihtiyaçları vardır (Metin ve Cin, 2021).

1.2.3. Yaşam ve Kariyer Becerileri

Bugünün hayat koşullarında, yaşam ve kariyer becerileri büyük bir öneme sahiptir. Modern çalışma ortamları, bireylerden düşünme becerilerinin ötesinde performans sergilemelerini talep etmektedir. Bu nedenle, öğrencilerin gelişen dünyaya uyum sağlayabilmeleri için yaşam ve kariyer becerilerini kapsamlı bir şekilde geliştirmeleri gerekmektedir. Yaşam ve kariyer becerilerinin alt boyutları şunlardır: esneklik ve uyum sağlama, sosyal ve kültürlerarası beceriler, girişimcilik ve özerklik, liderlik, sorumluluk alma ve üretkenlik ve hesap verebilirliktir (Çetin ve Çetin, 2021).

1.2.3.1. Esneklik ve Uyum Sağlayabilme Becerisi

Esneklik, bireyin mevcut durumlara kısa sürede ve minimum çabayla uyum sağlayabilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bu beceri, olumlu ve olumsuz eleştirilerle etkili bir şekilde başa çıkmayı, farklı bakış açılarına ve görüşlere açık olmayı, ayrıca çeşitli inanç ve fikirlere saygı göstermeyi içermektedir (P21, 2019).

Esnek olmak, şartlar istenen ve planlandığı gibi gitmediği zaman yeni çözüm yollarına ve fikirlere açık olmak yeni oluşan duruma ve olaylara göre şekil almak ve kendini düzenlemek, ortamı uyarlamak ise esneklik ve duruma uyum sağlama becerisidir. Esneklik kazanmak içinde bulunduğu ortamda değişen içeriğe plana duruma göre adapte olarak değişimlere uyum sağlayabilmektir. Esnek olan bireyler olumsuzluklar ve başarısızlıklar karşısında doğru yaklaşımlarda bulunarak farklı görüş ve önerilere açık olurlar (P21, 2019). Esneklik ve uyum sağlama, öğrencilerin çeşitli değişimlere uyum sağlama yetenekleri ile takım içindeki aktivitelerde ve öğrenme süreçlerinde esnek olabilme kapasiteleri ile ifade edilmektedir (Munoto, 2018; aktaran, Kalemkuş, 2021).

1.2.3.2. Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler

Sosyal beceriler denildiğinde bireylerin çevreleriyle iletişim kurmasını, bu iletişimi sürdürmesini, sosyal çevreye uygun davranmasını sağlayan, yerel ve evrensel değerleri içeren becerilerdir. Kültürlerarası yeterlilik, farklı kültürlere uygun davranışları farklı ortamlarda uygulayabilme becerisidir. Kültürlerarası becerilerini geliştiren bireyler kişilerin farklı kültürlerarası farkındalığını artırma bu farklılıklarla birlikte empati kurma becerisini içermektedir (Öğretir Özçelik ve Ekle, 2019).

Sosyal ve kültürlerarası beceri, P21 tarafından gerçekleştirilen tanımlamasında; bireyin diğer bireylerle etkileşimde bulunurken uygun dinleme ve konuşma zamanlarını bilerek kendini saygılı ve profesyonel bir şekilde ifade edebilmesi olarak tanımlanmaktadır. Sosyal ve kültürlerarası becerilere sahip bireyler, kültürel farklılıklara saygı gösterir, farklı kültürlerden gelen gruplarla etkili bir şekilde çalışır, çeşitli fikir ve görüşlere açık olur ve kültürel farklılıkları yenilik, değişim ve kalite sağlamak için kullanır (P21, 2019).

1.2.3.3. Girişimcilik ve Öz- yönelim Becerisi

Girişimcilik ve öz yönelim becerisi üç temel unsura göre incelenmiştir: Hedefleri ve zamanı yönetmek, bağımsız çalışmak ve kendi kendini yöneten birey olabilmektir. Hedefleri ve zamanı yönetmek, bireylerin kısa ve uzun vadeli hedefler belirleyip bu hedefleri gerçekleştirirken zamanı etkili bir şekilde kullanarak süreci doğru şekilde yürütmelerini ifade eder. Bu beceriye sahip bireyler, öz disiplinlerini koruyarak kendi öğrenmelerini takip edebilir, öğrenmelerinin farkında olabilir ve yaşam boyu öğrenme süreçlerini sürdürebilirler. Ayrıca, öğrenmeye karşı bağlılık ve süreklilik gösterirler, geçmiş deneyimlerinden ders çıkararak geleceğe daha doğru adımlarla yaklaşırlar (Soruklu ve Şentürk, 2023). Hedef ve zaman yönetimi becerisine sahip bireyler, ödevlerini başkalarının denetimi olmaksızın takip edebilir, bağımsız olarak çalışabilir ve bu süreci tamamlayabilirler (P21, 2019).

1.2.3.4. Üretkenlik ve Hesap verebilirlik Becerisi

Üretkenlik, bir emeğin karşılığında elde edilen ürün miktarını, üretken olma durumunu ve ürün üretme kapasitesini ifade eden bir kavramdır. Eğitim, bireylere 21. yüzyıl becerilerini kazandırarak iş hayatına ve üretime hazırlanmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle, 21. yüzyıl eğitiminde üretkenlik ve hesap verebilirlik becerilerinin önemi büyüktür. Üretkenlik becerisinin günümüzdeki önemi giderek artmakta ve bu becerilerin öğrencilere kazandırılması daha da kritik hale gelmektedir (P21, 2019). Trilling ve Fadel (2009) tarafından belirtildiği üzere, bu becerilerin kazandırılabilmesi için öğrencilerin hedeflerini belirlemesi, gerekli zamanı ayırması ve görevlerini önceli duruma getirerek yerine getirmesi gerekmektedir.

Üretkenlik becerisi, bireyin belirlediği hedeflere ulaşmak amacıyla planlı ve programlı bir şekilde ilerleyerek özgün ürünler ortaya koyma çabasını ifade eder. Bu beceri, bireylerin işine olumlu ve etik yaklaşmasını, zamanı ve projeleri en iyi şekilde kullanmasını ve çok yönlü bir şekilde çalışmasını kapsamaktadır. Ayrıca, birey ekiplerle etkili iş birliği yapar ve ekip içindeki çeşitliliğe saygı gösterir. Yaptığı işlerin sonuçlarının sorumluluğunu üstlenebilmektedir (P21, 2019).

Üretkenlik ve hesap verebilirlik, Wrahatnolo ve Munoto (2018) tarafından, amaçlara, hedeflere ve sonuçlara yönelik programların ve faaliyetlerin etkin bir şekilde yönetilmesi olarak tanımlanmıştır. Daha kapsamlı bir tanımda ise; engeller ve rekabet baskılarına rağmen hedefler belirleme, bu hedeflere ulaşmak için önceliklendirme, planlama ve yönetim, olumlu ve etik çalışma alışkanlıkları, zamanı ve projeleri etkin bir şekilde yönetme, aktif, güvenilir ve dakik olma, profesyonel bir tutum sergileme, uygun görgü kurallarına uyma, takımlarla etkili işbirliği yapma, takım çeşitliliğine saygı gösterme, takdir etme ve sonuçlardan sorumlu olma gibi unsurları kapsadığı ifade edilmiştir (P21, 2019).

Hesap verebilirlik, kişinin aldığı kararlar ve gerçekleştirdiği eylemler konusunda belirli kişiler veya gruplara karşı sorumlu olmasını, bu eylemlerin sonuçlarını üstlenmesini, geribildirimlere ve beklentilere yanıt vermesini, gerekirse yaptırımlara tabi tutulmasını kapsamaktadır (Tuğluk ve Altın, 2020).

1.2.3.5. Liderlik ve Sorumluluk Alma Becerisi

İnsan, sosyal bir varlık olarak hayatını sürdürebilmek için toplumsal etkileşime ihtiyaç duymaktadır. Bu gereklilik, ortak amaçlar etrafında birleşen toplumlar ve organizasyonların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bireylerin bu organizasyonlar içinde düzenli bir yaşam sürme arzusu, onları ortak amaçlara yönlendirecek liderlerin varlığını bir gereklilik haline getirmiştir. Liderlik, başkalarının davranışlarını etkileyerek yönlendirme süreci olarak tanımlanır (Tuğluk ve Altın, 2019).

P21 (2019) tarafından liderlik, başkalarına rehberlik edebilme ve yönlendirme anlamında değerlendirilmiştir. Ayrıca, liderlik sorumlulukları da beraberinde getirir; bu bağlamda liderlik, dürüst ve etik davranışlar sergilemeyi, bireyleri belirli bir amaca yönlendirirken kişiler arası ilişkileri yönetme becerilerini kullanmayı ve bireylerin en yüksek potansiyeline ulaşmalarına yardımcı olmayı içerir. Liderlerin özellikleri incelendiğinde, her liderin aynı niteliklere sahip olmadığı ve bireylerin çeşitli özelliklere göre farklı davranışlar sergileyebileceği ortaya konulmuştur. Ayrıca, bazı gruplarda, grup üyelerinden belirli özelliklere liderlerden daha fazla sahip olanların bulunabileceği gözlemlenmiştir (Bakan ve Büyükbeşe, 2010).

Liderlik kavramı, aynı zamanda sorumluluk kavramını da beraberinde getirmektedir. Sorumluluk, bir kişinin kendi eylemlerinin veya yetkisi altındaki herhangi bir olayın sonuçlarından sorumlu olması olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020).

1.3. 21. Yüzyıl Becerilerine İhtiyaç Duyulmasının Nedenleri

Alan yazınında, 21. yüzyıl becerilerine duyulan gereksinimin sebepleri arasında, hızla gelişen ve değişen dünya ile bu değişime uyum sağlayamama gibi faktörler öne sürülmektedir (Kay, 2010; Marzano ve Heflebower, 2012).

Değişen Dünya: 21. yüzyılın en önemli kazanımlarından biri, üretim sektörünün logaritmik bir hızda gelişmesidir. Bu gelişim, yalnızca üretim hızını ve ürün miktarını değil, aynı zamanda ürün çeşitliliğini de önemli ölçüde artırmıştır. Ancak, değişen küresel dinamiklerde ülkelerin ekonomik temelleri, bilgi üretimi ve kullanımına kaydırılmıştır. Zira, üretim süreci tekdüze bir biçimde devam ettiğinde, talebi karşılamakta yetersiz kalmaktadır (Griffin vd., 2012).

Öğrencilerin Değişen Dünyaya Adapte Olamaması: Teknolojik atılımlar ve teknolojinin çeşitlenmesi, öğrencilerin eğitim gereksinimlerini değiştirmiştir. Bu değişim, uyum sağlayabilen, sürekli güncellenen bilgiye sahip, iletişim becerileri gelişmiş ve bilgiyi doğru analiz edebilen bireyler gerektirmektedir. Ancak, en iyi eğitim kurumları dahi 21. yüzyılın bu gereksinimlerini karşılayacak donanımlı öğrenciler yetiştirmekte zorluk çekmektedir (Wagner, 2008).

21. yüzyılda bunların yanında sürekli güncellenmek, kişisel gelişimin daha ön planda olması, problem sentezleme ve çözüme kavuşturma gibi kazanımların elde edilmesi beklenmektedir. Bunun başlıca sebebinin insan gücünün gelişen teknoloji karşısında güçsüz kalması ve insanın fiziki gücünden ziyade yaratıcılığının gereksinim haline gelmesidir. 21. yüzyılda fiziki güç gerektiren işler artık geliri düşük ülkeler tarafından üstlenilmektedir. Gelişmiş ülkeler 21. yüzyılda beyin gücüne dayalı işleri daha fazla desteklemektedir. Çağımızın iş yeterliliklerinde öncelik iyi bir eğitim almış olmaktır. Ayrıca işin tanımına ek olarak gereken özel eğitimler gerek işverenler gerek ise eğitim veren kurumlar tarafından sağlanmaktadır.

21. yüzyılda bireyin salt yeteneklerinin yanında sürekli gelişebilmesi, takım çalışmasına yatkın olması, azimli, zaman yönetimini yapabilen bir birey olması gerekmektedir. Sonuç olarak çalışanın kurumu sürekli ileriye götüren hem gelişen hem de geliştiren olması beklenmektedir (Özgüzel, 2018). 21. yüzyıl yaşam koşullarına uygun olarak ortaya çıkan bu becerilerin gerekliliği hızla fark edilmiş ve bu becerilere verilen önem artmıştır (Silva, 2009: aktaran, Bal, 2018).

1.4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında 21. Yüzyıl Becerileri

21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılması, yalnızca öğrenci talepleri veya öğretmen yeterlilikleri ile mümkün kılınamaz. Bu hedefin gerçekleştirilmesi, köklü ve sistematik değişiklikler ile uygulamalara ihtiyaç duymaktadır (Demir ve Özyurt, 2021). Bu nedenle, son yıllarda birçok ülkenin eğitim programlarına 21. yüzyıl becerilerinin dahil edilmesi yaygın bir eğilim haline gelmiştir. Türkiye’de, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2017 yılında yayımlanan “Müfredatta Değişiklik ve Yenileme Çalışmalarının Üzerine” başlıklı raporda, öğretim programlarına 21. yüzyıl becerilerinin dâhil edildiği belirtilmektedir (MEB, 2017). Rapor ayrıca, yenilenen müfredatlar aracılığıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel yeterlilik ve becerilerin, tüm disiplin alanları için ortak olarak belirlendiğini belirtmektedir. Bu yeterlilik ve beceriler, müfredatlarda disiplin alanlarının kazanımları ve/veya açıklamaları ile doğrudan ya da dolaylı bir biçimde ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, 21. yüzyıl becerileri olarak tanımlanan ve bu yüzyılın mezunlarının sahip olması beklenen yeterlilikler ve beceriler de, kazanımların ve kazanım açıklamalarının yapılandırılmasında dikkate alınmıştır (MEB, 2017).

Yalçın ve Vural (2023) tarafından ifade edildiği üzere, çağın gereksinimlerine uyum sağlayabilen, aktif, sorumluluk sahibi, duyarlı ve bilinçli bireyler yetiştirmek amacıyla program hazırlanma, planlanma ve uygulanma süreçleri önemlidir. Bu çerçevede, sosyal bilgiler dersi öğretim programı için hazırlanan; öğretim programı, bireylerin potansiyelini geliştirme amacını taşıyarak beceri kazanımını ön planda tutmaktadır. Sosyal bilgiler eğitiminde beceri edinme süreçlerine ağırlık verilmekte olup, nitelikli bireyler yetiştirilme

hedefi doğrultusunda son yıllarda bu süreçlerde 21. yüzyıl becerileri önemli bir rol oynamaya başlamıştır (Karasu Avcı, 2021).

Sosyal bilgiler dersi, bireylerin aile yapısından başlayarak, daha geniş toplumsal, ekonomik ve kültürel bağlamlarda karşılaşılabilecekleri olayları ve durumları bütünsel bir perspektiften ele alan, bu bağlamda öğrencilere gereken bilgi, beceri ve değerleri kazandırarak geleceğe hazırlayan entegre bir eğitim programıdır. Bu çerçevede, sosyal bilgiler disiplini, toplumsal yeterliliği teşvik etmek amacıyla toplumsal ve beşerî bilimlerin birleşik bir analizini sunar ve bu bilim dallarından elde edilen bilgileri sentezleyerek eğitim içeriğini oluşturur (Bozkurt, 2020).

Sosyal bilgiler müfredatının, arkeoloji, ekonomi, antropoloji, tarih, coğrafya, hukuk, siyaset bilimi, psikoloji, felsefe, sosyoloji vb. sosyal bilim disiplinlerinin yanında matematik ve fen bilimler ve sanat gibi alanlardan da yararlanılarak oluşturulduğu belirtilmektedir (Parker ve Jarolimek, 1984). Ayrıca, sosyal bilgiler dersi, vatandaşlık ve demokrasi konularını da bütünleşik bir biçimde ele almaktadır. Sosyal bilgilerin net bir tanımı olmamakla birlikte, dersin içeriğiyle uyumlu çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Öztürk (2015) sosyal bilgiler disiplini, içeriğini beşerî ve toplumsal bilimlerden sağlanan bilgileri kullanarak şekillendirmektedir. Bu disiplin, çeşitli bilim dallarından yararlanarak demokratik değerlerle donatılmış bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Sosyal bilgiler, toplumsal yaşamdaki sorunlara çözüm önerileri sunarak, öğrencilerin ihtiyaç duyacağı beceri, değer, bilgi ve tutumları kazandırmayı hedefleyen bir yurttaşlık eğitimi programıdır.

1.5. Literatür Taramasının Sonucu

Bu bölümde, 21. yüzyıl becerileri ile ilgili olarak yurtiçinde ve yurtdışında gerçekleştirilen araştırmalara yer verilecektir.

1.5.1. 21. Yüzyıl Becerileri İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Karakaş (2015) araştırmada, öğrencilerinin Fen Bilimleri dersi bağlamında 21. yüzyıl becerilerini incelenmiştir. Araştırmanın önemi, öğrencilerin bu becerilere sahip olma seviyelerinin zihinsel, duygusal, sosyal ve kültürel

boyutlardan değerlendirilmesi ve bireysel özellikleri ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki anlamlı farklılıkların belirlenmesinde yatmaktadır. Araştırma bulguları, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyokültürel boyutlarda üst düzey 21. yüzyıl becerileri edindiklerini ve cinsiyet değişkenine bağlı olarak belirgin farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, çalışmanın nitel verileri ile elde edilen bilişsel, duyuşsal ve sosyokültürel davranış alanları, nicel veri sonuçlarına göre anlamlı bir yakınlık göstermiştir.

Murat (2018) tarafından yürütülen çalışmada, fen bilgisi öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerilerine yönelik algıları ve STEM alanına ilişkin tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, ilişkisel tarama modeline dayandırılmıştır. Verilerin toplanmasında “Öğretmen Adaylarına Yönelik 21. yüzyıl Becerileri Yeterlik Algısı Ölçeği” ve “STEM Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, öğretmen adaylarının STEM sürecine ilişkin olumlu tutumlar sergilediklerini ortaya koymuştur. Cinsiyet değişkenliği açısından farklılık gözlenmemiştir.

Aydın (2019) araştırmasında, İngilizce öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerilerine hakim olma becerilerine ilişkin anlayışlar ve bu becerilerin üniversite derslerinde yer alıp almadığına ilişkin düşünceleri analiz edilmiştir. Tarama deseninde yürütülen bu çalışmada, son sınıfta bulunan 233 İngilizce öğretmen adayına “İngilizce Öğretmen Adaylarına Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Formu” uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, adaylar kendilerini en fazla sırasıyla “kültürlerarası beceriler”, “öğrenme ve yenilik becerileri”, “kariyer becerileri” ve “yaşam becerileri” kendi alanlarında yetkin olduğunu düşündükleri ifade etmişlerdir. Ayrıca, 21. yüzyıl becerilerinin önemiyle ilgili bulgular, öğretmen adaylarının sırasıyla “öğrenme ve yenilik becerileri”, “yaşam becerileri”, “kültürlerarası beceriler” ve “kariyer becerileri” konularına daha fazla önem verdiklerini ortaya koymuştur.

Akçay (2019) çalışmasında, İngilizce öğretiminde tercih edilen ders kitaplarında 21. yüzyıl becerileri arasında yer alan “iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme ve yaratıcılık” becerilerini ele almıştır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi deseni kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, İngilizce öğretiminde kullanılan ders kitaplarının 21. yüzyıl becerilerini belirli

ölçüde kapsamaktadır ve bu beceriler genel olarak "proje, konuşma ve yazma" alanlarında yer aldığı tespit edilmiştir.

Erdoğan (2019) araştırmasında, Türkçe öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerileri ile hayat boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkiyi cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı, ortaöğretim türü, yükseköğretime devam etme isteği ve kitap okuma alışkanlığı gibi değişkenlere göre incelemiştir. Veri toplama sürecinde "21. yüzyıl Becerileri Ölçeği" ve "Hayat Boyu Öğrenme Ölçeği" uygulanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri ile hayat boyu öğrenme eğilimleri arasında yüksek seviyede ilişki olduğu belirlenmiştir

Kırgız (2019) araştırmasında, 21. yüzyıl becerilerinin Türkçe dersindeki yerini belirlemek amacıyla Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018) ve 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metin ve etkinlikler ele alınmıştır. Doküman incelemesi tekniğinin kullanıldığı çalışmada bulgular betimsel analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (2018) kazanımları 21. yüzyıl becerileri ile özellikle anlama becerisi alanında daha fazla ilişkilendirildiği belirlenmiştir. 21. yüzyıl becerileri arasında en çok bahsedilen alanların yaşam ve kariyer becerileri olduğu, en az bahsedilen alanların ise bilgi, medya ve teknoloji olduğu görülmüştür.

Atakişi (2019) öğretmenlerin bilgi okuryazarlık becerilerini çeşitli değişkenler bakımında incelemeyi amaçladığı çalışmasında, 439 öğretmen adayı ve 478 öğretmene ulaşmıştır. Bu çalışmada elde edilen veriler, bilgi okuryazarlığı ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin bilgi okuryazarlık beceri düzeylerinin kitap okuma alışkanlıkları, eğitim düzeyleri ve cinsiyet değişkenleri açısından anlamlı farklılıklar göstermiştir. Ancak, öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı becerilerinde mezun oldukları program, yaş, görev yaptıkları yer ve süre açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir.

Çolak (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, fen bilgisi öğretmenliği adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algılanan öz yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi ve adayların bulundukları üniversitelerin, bölümlerin, üniversite programlarının ve öğretim elemanlarının bu becerilere katkı düzeylerinin öğretmen adaylarının görüşlerine dayanarak değerlendirilmesi

hedeflenmiştir. Karma yöntem yaklaşımıyla yürütülen bu çalışmada, nicel veriler 21. yüzyıl beceri öz yeterlik algı ölçeği ve değerlendirme anketi aracılığıyla, nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri konusundaki öz yeterlilik algılarının yüksek olduğu, ancak üniversite, fakülte, lisans programları ve öğretim elemanlarının bu becerilere katkısının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gültekin (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Türkçe ders kitapları ve Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler, 21. yüzyıl becerileri perspektifinden analiz edilmiştir. Araştırma, nitel bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, bilişsel beceri alanına yönelik etkinliklerin diğer beceri alanlarına kıyasla daha yoğun olduğu, ancak üst düzey düşünme becerisi gerektiren problem çözme etkinliklerinin sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Duyuşsal alandaki etkinliklerin genellikle kimlik ve benlik saygısı gibi alt boyutlara yöneldiği, sosyokültürel alandaki etkinliklerin ise sosyalleşme faaliyetlerine diğer sosyokültürel beceri alanlarından daha fazla yer verdiği gözlemlenmiştir.

Boyacı ve Özer'in (2019) gerçekleştirdiği çalışmada, 2005, 2015, 2017 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programları 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmiştir. Literatür taramasından elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemleri ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları, özellikle 2017 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programlarının 21. yüzyıl becerilerine daha fazla vurgu yaptığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın diğer programlara kıyasla daha fazla 21. yüzyıl becerisi içerdiği tespit edilmiştir. Çalışma, Türkçe dersi öğretim programlarının tema ve içerik açısından 21. yüzyıl becerilerini kapsamaya uygun olduğunu göstermiştir.

Şengüleç (2021), çalışmasında farklı kuşakların (x kuşağı- y kuşağı ve z kuşağı) 21. yüzyıl becerilerine bakış açılarını incelediği çalışmada iletişim becerisinin X, Y ve Z kuşakları tarafından ortak olarak 21. yüzyıl için önemli bir beceri olarak görürlerken finansal okuryazarlık becerisini ise önem sırasında en sonda gördükleri bulgusuna ulaşmıştır. Aynı zamanda kuşakların 21. yüzyıl

becerilerinin önemi konusundaki görüşleri o becerinin 21. yüzyıl çerçeveleri içinde tekrar edilme sıklığıyla doğru orantılı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Demir ve Özyurt (2021) 21. yüzyıl bağlamında sosyal bilgiler öğretim programlarını ve ders kitaplarını incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, programda yer alan kazanımlar, etkinlikler ve sorular genellikle eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Bununla birlikte, esneklik ve uyum becerilerini geliştirmeye yönelik, ayrıca liderlik ve sorumluluk becerilerinin artırılmasına yönelik herhangi bir kazanım, etkinlik ya da soru bulunmamaktadır. Bu nedenle, programın 21. yüzyıl becerilerini kapsamlı geliştirmesi amacıyla gözden geçirilmesi gerektiği önerilmiştir.

Güngör (2022), “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarının 21. Yüzyıl Beceri Perspektifinden İncelenmesi” isimli çalışmada, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını ile ders kitaplarındaki kazanımları değerlendirmiştir. Çalışmada, programda en çok vurgulanan beceriler iletişim ve işbirliği, eleştirel düşünme, bilgi okuryazarlığı ve problem çözme olduğu; üretkenlik, girişimcilik, esneklik ve uyum sağlama ve medya okuryazarlığı gibi becerilerin ise daha az yer aldığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, programın 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek amacıyla zenginleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Arslan (2022), çalışmada çocuk üniversitelerinde 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde programda yer alan beceri ve değerlerin öğretimini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, çocuk üniversitelerinde sosyal bilgiler dersinde tarih konularını öğretmek amacıyla verilen araştırma, zaman ve kronoloji algılama becerileri, 21. yüzyıl becerileriyle uyumlu bulunmamıştır. Ancak, ekonomi konularını öğretmeye yönelik girişimcilik ve finansal okuryazarlık becerileri, 21. yüzyıl becerileriyle uyumlu olarak değerlendirilmiştir. Sosyal bilgiler dersinde bireylerin toplumda aktif olmalarını sağlamayı amaçlayan politik okuryazarlık, sosyal katılım ve empati becerileri de 21. yüzyıl becerileriyle uyumlu bulunmuştur. Son olarak, medya okuryazarlığını kazandırma amacıyla verilen medya okuryazarlığı becerisi doğrudan 21. yüzyıl becerisi olarak değerlendirilmiştir.

Yılar ve Çam'ın (2022) gerçekleştirdikleri çalışmada, güncel sosyal bilgiler ders kitaplarında girişimcilik becerisini incelemişlerdir. Çalışmanın bulgularına göre, girişimciliğinin 21. yüzyıl becerileri içinde yer aldığından, Yılar ve Çam'ın analiz ettiği sosyal bilgiler ders kitapları, bireylerin çeşitli alanlarda girişimcilik konusundaki bilinçliliğinin artırılmasına yönelik hedeflerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Gezer (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın amacı, ortaokul Fen Bilimleri kitaplarındaki etkinliklerin 21. yüzyıl becerileri yönünden incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, doküman incelemesi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, 21. yüzyıl beceriler arasında en çok ele alınan öğrenme ve yenilik becerileri, ardından yaşam ve kariyer becerileri olduğu tespit edilmiştir.

1.5.2. 21. Yüzyıl Becerileri İle İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Sezgi ile arkadaşları (2013), üniversite öğrencilerinin 21. yüzyılda potansiyellerini en iyi şekilde geliştirmeleri için gerekli olan becerileri tanımlamayı amaçlamıştır. Araştırmalarında bu beceriler kapsamında; problem çözme, takım çalışması, iletişim, eleştirel ve yapılandırılmış düşünme, yaratıcılık, müzakere becerileri, dürüstlük, öz-yönetim yer almıştır. Yönetim, zaman yönetimi, çatışma yönetimi, proje yönetimi, kültürel farkındalık, bilgi sağduyu, sorumluluk, görgü kuralları, nezaket, benlik saygısını, sosyalliği, empatiyi, iş ahlakını ve meslek yönetimini becerilerini ifade etmiştir.

Wright ve Lee (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, global ölçekte daha hızlı büyüyen ülkelerinden bir tanesi Çin'deki "Uluslararası Lisans Diploma Programı (IBDP) Okulları'nın" potansiyeli incelenmiştir. Araştırmada, Çin'deki beş önemli IBDP okulunun durumsal araştırma yöntemi ile analizi yapılmıştır. Sonucunda, 21. yüzyıl becerilerinin gelişimini destekleyen IB eğitim felsefesi hakkında görüş belirten bireyler, bu felsefeye yüksek derecede güvendiklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, IBDP'nin temel gerekliliklerinden olan "Yaratıcılık, Eylem/Harekete Geçme ve Hizmet, Genişletilmiş Deneme (EE) ve Bilgi Kuramı (TOK)" gibi unsurların oldukça önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Fisher ve diğerkleri (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, mühendislik bölümlerinde 21. yüzyıl becerilerinin ğretimi ele alınmıştır. Araştırmada, mühendislik ğrencilerinin sanat, spor ve ğrenci organizasyonları gibi çeşitli alanlardaki etkinliklerinin, teknik yeterliliklerini nasıl etkilediğini anlamak amacıyla kategorik bir ereve oluşturulmuştur. Bu amacı gerçekleştirmek için, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'ndeki (MIT) ğrenci kulüpleri irdelenmiş ve olay analizi yöntemi kullanılarak belirli bir ereve geliştirilmiştir. Bu kapsamda mühendislik eğitimiyle ilgisi görüşme verileriyle doğrulanmaktadır.

Rickards (2015) tarafından yapılan araştırmada, "yan yana" (side-by-side) olarak adlandırılan ve sosyoloji, kriminoloji, iletişim, tarih, İngilizce, iş, hemşirelik, mutfak sanatları ve davranışsal sağlık gibi 33 farklı bilimsel alandan oluşan toplum temelli öğrenme kurslarında demokratik katılımın 21. yüzyıl becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, demokratik katılımın öğrenme ve yenilik becerilerinde belirgin bir artış sağladığı bulunmuştur.

Román González, Moreno-León, ve Robles (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 21. yüzyıl becerilerinden içerisinde olan bilişsel düşünme becerisini destekleyen unsurlar araştırılmıştır. Çalışmada bilgi ve teknoloji paketleri, şekillendirici ve yenileyici değerlendirme sistemi ve Scratch gibi uygulamalara içermektedir. Araştırma sonuçları, bilişimsel düşünme becerilerinin alternatif araçlarla desteklenmesinin olumlu sonuçlar verdiğini göstermiştir.

Dahalan (2020) alışmasında, Filistin'deki temel düzey Arapça ders kitapları içeriğindeki 21. yüzyıl becerilerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada betimsel analiz tekniğini kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 9. ve 10. sınıflar ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırma neticesinde, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine en yüksek önceliğe sahipken, liderlik ve sorumluluk becerilerinin en düşük önceliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

1.6. Literatür Değerlendirmesi

21. yüzyıl becerileri üzerine yapılmış çalışmalar incelendiğinde bu konuya ilişkin mevcut çalışmaların farklı alanlarda yapıldığı görülmektedir. Çalışmalarda, farklı kaynakların 21. yüzyıl becerileri tanımları dikkate alınmakla birlikte, genellikle P21 tarafından oluşturulan “21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi” ana referans olarak alınmıştır. Yapılan çalışmalar her ne kadar Türkçe ağırlık olsa da Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Hayat Bilgisi vb. alanlarda da kayda değer çalışmaların yapıldığı görülmektedir. İncelenen çalışmalarda genel olarak nitel yöntem tercih edilmiştir. Çalışmalarda varılan genel ortak sonuç ders kitaplarının ve müfredatlarının 21. yüzyıl becerileri yönünde geliştirilmesi gerektiğidir.

Literatür taraması, genellikle öğretmenler veya öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri konusundaki yeterliliklerinin incelendiği çalışmalara odaklandığını göstermektedir (Atakişi, 2019; Aydın, 2019; Cemaloğlu, Aslangilay, Üstündağ ve Bilasa, 2019; Peker, 2019; Çelebi ve Sevinç, 2019; Çınar, 2019; Çolak, 2019; Erten, 2020; Güler, 2019; İncik, 2020; Eğmir ve Çengelci, 2020). Ayrıca, öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerine sahip olma durumlarını araştıran çalışmalara da rastlanmaktadır (Karataş, 2015; Bozkurt ve Çakır, 2016; Önür ve Kozikoğlu, 2019; Zeybek, 2019; Nacaroglu, 2020). Bununla birlikte, sosyal bilgiler öğretim programlarının 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde ele alınan çalışmalar daha sınırlı sayıda bulunmaktadır.

Ulusal araştırmalar, sosyal bilgiler dersi müfredatlarının ve ders kitaplarının, 21. yüzyıl becerilerini içeren “eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik” gibi temel beceriler çerçevesinde yeterince ele alınmadığını göstermektedir. Genel olarak, 21. yüzyıl becerilerini inceleyen çalışmaların fen bilgisi dersi öğretimi, Türkçe dersi ve İngilizce dersiyle sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Yurt dışında yapılan araştırmalar ise genellikle üniversite düzeyindeki öğrenciler, iş dünyası ve ortaokul düzeyinde kalmaktadır.

Bu çalışma kapsamında değerlendirilen araştırmalara göre, öğretmenler ve öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri konusundaki algıları genel olarak yüksek seviyededir. Öğrenciler ve öğretmen adayları, bu becerileri bilişsel, duyuşsal ve sosyokültürel açılardan kazandıklarını ifade etmektedir (Karakaş,

2015; Murat, 2018; Aydın, 2019; Çolak, 2019). Özellikle STEM ve İngilizce öğretimi gibi alanlarda, öğretmen adaylarının bu becerilere ilişkin algıları olumlu bir şekilde değerlendirilmiştir (Murat, 2018; Aydın, 2019).

Eğitim programları ve ders kitapları açısından yapılan incelemelerde, Türkçe ve Fen Bilimleri ders kitaplarının 21. yüzyıl becerilerini kapsama düzeyinin değişken olduğu gözlemlenmiştir. Fen Bilimleri kitaplarının genellikle bilişsel becerilere ağırlık verdiği, ancak problem çözme etkinliklerine yeterince yer verilmediği tespit edilmiştir (Gültekin, 2019; Gezer, 2022). Sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programlarında ise iletişim, iş birliği ve eleştirel düşünme gibi becerilere yer verilirken, finansal okuryazarlık gibi bazı becerilerin daha az vurgulandığı belirlenmiştir (Demir ve Özyurt, 2021; Güngör, 2022; Yılar ve Çam, 2022).

Programların ve ders kitaplarının içeriği açısından, sosyal bilgiler öğretim programlarının 21. yüzyıl becerilerini kapsamlı bir şekilde içermediği, özellikle esneklik, uyum, liderlik ve sorumluluk becerilerinde eksiklikler bulunduğu belirtilmiştir (Demir ve Özyurt, 2021). Türkçe ders kitaplarının 21. yüzyıl becerilerini anlama becerisi açısından kapsadığı, ancak medya okuryazarlığı gibi alanlarda eksiklikler görüldüğü ifade edilmiştir (Kırgız, 2019; Gültekin, 2019).

Kuşaklararası farklılıklar ve öğrenme yöntemleri üzerine yapılan çalışmalarda, farklı kuşakların 21. yüzyıl becerilerine yönelik görüşlerinde farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. İletişim becerisi tüm kuşaklar tarafından önemli görülürken, finansal okuryazarlık daha az önemsenmektedir (Şengüleç, 2021).

Son olarak, eğitim programlarının ve ders kitaplarının 21. yüzyıl becerilerini daha kapsamlı bir şekilde içermesi gerektiği, özellikle yaşam ve kariyer becerileri gibi alanlarda daha fazla içerik bulunmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır (Boyacı ve Özer, 2019; Arslan, 2022).

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, verilerin kaynağı, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi ile çalışmanın geçerlik ve güvenirliğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, bireyleri ve onların oluşturduğu sosyal olguları anlamak amacıyla yapılan araştırmalara derinlik kazandırmak üzere geliştirilmiştir (Sıgır, 2018).

Belirlenen bir durumun veya olayın derinlemesine araştırılmasını ve elde edilen verilerin betimlenmesini sağlayan nitel araştırma yöntemi, araştırmacının bu durum ve olayı yakından inceleme fırsatı bulmasını sağlar (Balcı, 2011). Bu yöntem ilişkilerin, etkinliklerin ve durumların niteliklerinin incelenmesini kapsamaktadır (Fraenkel ve Wallen, 2006; Aktaran: Büyüköztürk, vd., 2012).

Nitel araştırma yönteminde, araştırmacı bilgiyi doğrudan kaynağından elde eder ve derinlemesine analiz yapmak ile değişen durumları incelemek amacıyla önceden belirlenmiş desenlere bağlı kalmaz; bunun yerine, araştırma süreci boyunca desen kendiliğinden oluşur (Büyüköztürk, 2012). Yıldırım ve Şimşek (2018) nitel araştırmayı, “doğal ortamda algıları ve olayları gerçekçi ve kapsamlı bir şekilde ortaya koymak amacıyla gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı ve nitel prosedürlerin uygulandığı bir araştırma türü” olarak tanımlamaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının 21. yüzyıl perspektifinden karşılaştırılması sürecinde, nitel araştırma yöntemlerinden, doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Dokümanlar, nitel araştırmalarda önemli bilgi kaynakları olarak analiz edilmektedir ve dokümanlar, araştırmacıya ilgili bilgileri doğrudan elde etme konusunda yardımcı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Doküman incelemesi, uzun süreli araştırmalarda etkin bir şekilde kullanılabilmesi, çeşitli yazılı ve görsel materyalleri içerebilmesi ve geniş bir örnekleme sahip olabilmesi gibi güçlü yönleri bulunmaktadır; ayrıca, bilgiye hızlı

ve nitelikli bir veri kaynağı olarak erişim sağlar (Bailey, 1982; Bailey, 1994). Veri kaynağı olarak kullanılacak doküman türü araştırma problemine bağlı olarak değişecektir. Eğitimde veriler elde etmek amaçları dokümanlar arasında ders materyalleri, programlar, okul içi ve dışı yazışmalar, öğrenci kayıtları ve rehberlik dosyaları gibi belgeler yer almaktadır (Kearney ve Tashlik, 1985). Doküman inceleme aşamaları çeşitli araştırmacıların farklı şekillerde ele aldığı bilinmektedir. Örneğin, O’Leary (2017) bu aşamaları şu şekilde tanımlamaktadır:

- ✓ Belgeleri toplama sürecinin gerçekleşmesi
- ✓ Toplanan belgelerin güvenilirliğini doğrulama işlemi uygulamak
- ✓ Belgelerin güvenilirliğini kontrol etme yöntemlerini kullanmak
- ✓ Kanıtların geçerliliğini sorgulama aşamasını yürütmek
- ✓ Verileri analiz ederek değerlendirme yapmak

2.2. Araştırmanın Veri Kaynağı

Bu araştırmanın veri kaynağını; Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan 2005 ve 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları ile 21. yüzyıl becerilerini kapsamaktadır. Araştırmada ele alınan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları ve 21. yüzyıl becerileri elektronik ortamdan temin edilmiştir. Bu bağlamda, araştırmada kullanılan veri kaynakları aşağıda belirtilmiştir:

- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2005) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2018) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar).
- P21 tarafından önerilen 21. yüzyıl becerileri

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma doküman incelemesi olmasından dolayı herhangi bir çalışma grubu kullanılmamıştır.

Bu çalışmada, 2005 ve 2018 yıllarına ait sosyal bilgiler dersi öğretim programları incelendiği için, verilerin elde edilmesinde doküman incelemesi yöntemi uygulanmıştır. Doküman analizi deyince sadece yazılı materyaller değil

görsel materyallerde veri toplama aracı olarak değerlendirilmektedir (Ablak, 2017) Yazılı kaynakların yanı sıra görsel kaynaklarda doküman analizi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca doküman analizi de bir veri toplama aracıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu araştırmanın veri toplama araçları, 2005 ve 2018 yıllarına ait sosyal bilgiler dersi öğretim programları (4, 5, 6. ve 7. sınıflar) oluşturmaktadır. Bu araçlara erişim sağlamak için MEB'in 2005 ve 2018 yıllarına ait sosyal bilgiler dersi öğretim programları kullanılmıştır. Programlar, literatürde kabul gören P21 (2019) tarafından tanımlanan 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmiştir. Bu programlar, belirli yıllarda farklı sınıf kademeleri için uygulamaya konulmuştur.

Doküman analizi tek başına veya diğer veri toplama yöntemleriyle beraber araştırmada kullanılabilir. Nitel araştırmada kullanılması gereken önemli kaynaklardan biridir. Diğer teknikler kullanılmadan da doküman analizi ile veri elde edilebilir. Ayrıca doküman analizi ile zaman ve ekonomik bakımdan da tasarruf edilmektedir. Bu kapsamda, verilerin analizinde doküman analizi yöntemi kullanılacaktır. Doküman analizi sürecinde, program çıktıları P21 (2019), taksonomisini temel alan bir rubrik (Ek-1) kullanılarak 21. yüzyıl becerilerine göre değerlendirilmiştir. Rubriğin geliştirilmesi aşamasında, değerlendirme aracının geçerliliğini sağlamak, anlam bütünlüğünü korumak ve özgünlüğü tamamlamak amacıyla, 21. yüzyıl beceri ve alt becerine ilişkin tablo maddeleri orijinal kaynaklara dayandırılarak oluşturulmuştur. Rubriğin tüm maddeleri oluşturulduktan sonra, öncelikle 21. yüzyıl becerilerinin tamamını kapsayıp kapsamadığı değerlendirilmiştir. Rubriğin geliştirme süreci tamamlandığında, oluşturulan rubrik, doğrulama amacıyla alanında uzman kişilerden geri bildirim almak üzere sunulmuştur. Uzmanlardan alınan geri bildirimler ve öneriler doğrultusunda rubrik revize edilmiş ve nihai formu oluşturulmuştur. Bu yöntemle rubrik geçerliliği sağladıktan sonra hazırlanan rubrik doğrultusunda öğretim programlarının analizi yapılmaya çalışılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler elde edilmesinde, öncelikle Talim Terbiye Kurulu tarafından yayınlanan öğretim programlarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Sosyal

Bilgiler dersi üretim programı dokümanlarına ulaşılmıştır. Daha sonra 21. yüzyıl Becerileri (P21) raporuna ulaşılmıştır. Araştırma için gerekli belgeler elde edilip bir sonraki aşama olan veri analizine geçilmiştir. Bu bağlamda, verilerin analizinde doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Sak, (2021) verilerin toplanmasında uygulanan doküman analiz aşamaları şu şekilde gerçekleşmiştir:

- *Dokümanlara Erişim:* Araştırmada kullanılan dokümanlar, 2005 ve 2018 yıllarında yayımlanan sosyal bilgiler dersi üretim programlarından oluşmaktadır. Bu programlara Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının resmi Web sitesinden erişilmiştir.
- * zg nl k Kontrolü:* 2005 ve 2018 yıllarına ait sosyal bilgiler dersi üretim programlarına erişildikten sonra gerekli karşılaştırmalar yapılmış ve resmi web sitesinde bulunan belgelerin özgünlüğü doğrulanmıştır.
- *Dokümanları Anlama:* Dokümanların  zg nl ğ  kontrol edildikten sonra, sırasıyla okuma sürecine geçilmiştir. Bu aşamada, dokümanların analiz sürecine hazırlık amacıyla anlaşılabilirliğ  üzerinde gerekli çalışmalar yapılmıştır. Bilinmeyen terimlerin anlamları, Türk Dil Kurumu'nun (2017) Resmi Web Sitesi ve Büyük Türkçe Sözlük referans alınarak araştırılmıştır. Dokümanların daha iyi anlaşılması için eski program 2005 sosyal bilgiler dersi üretim programından başlanarak sırasıyla incelenmiş ve her iki program yeterince  z msendikten sonra, araştırma soruları doğrultusunda eski ve yeni üretim programları karşılaştırılmıştır.
- *Veri Analizi:* Araştırmada analiz edilen üretim programları (2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi üretim programları)  alışmanın veri kaynağını oluştırmaktadır. Dokümanların tek bir veri grubunu oluşturduğ  çalışmalar, kapsamlı bir içerik analizi gerektirir
- *Veri Kullanımı:*  alışmada kullanılan kaynaklar erişime açık dokümanlardan oluşmaktadır. Bu dokümanlar, araştırmanın problemlerine uygun şekilde yorumlanmış ve etik kurallar çerçevesinde değerlendirilmiştir.

2.5. Veri Analizi

Bu araştırmada verilerinin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde, elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır (Yıldırım ve şimşek, 2018). Betimsel analiz dört ana aşamadan oluşur:

- ✓ *Betimleyici Analiz Çerçevesinin Oluşturulması:* Verilerin tematik olarak nasıl düzenleneceğini ve sunulacağını belirlemek için araştırma sorularından veya çalışmanın kavramsal çerçevesinden hareketle bir veri analizi çerçevesi geliştirilir.
- ✓ *Verilerin Tematik Çerçvelere Göre İşlenmesi:* Toplanan veriler, oluşturulan ana çerçeve doğrultusunda okunur ve sınıflandırılır. Bu aşamada veriler, anlamlı ve düzenli bir biçimde seçilip toplanır.
- ✓ *Bulguların Açıklanması:* Nihai veriler açıklanır ve gerektiğinde doğrudan alıntılarla desteklenir. Bu aşamada verilerin açıklanmasında anlaşılır ve okunabilir bir dil kullanılmasına, ayrıca gereksiz tekrarların önlenmesine özen gösterilmelidir.
- ✓ *Bulguların Yorumlanması:* Sonuçların yorumlanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması bu aşamada gerçekleştirilir. Ayrıca, neden-sonuç ilişkilerinin açıklanması ve farklı olaylar arasında karşılaştırmalar yapılması, araştırmacının açıklamalarını daha ayrıntılı hale getirebilir.

Öğrenme ve Yenilik Becerileri	•Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme •Yaratıcılık ve İnovasyon •İletişim ve İş Birliği
Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri	•Bilgi Okuryazarlığı •Medya Okuryazarlığı •Bilgi, İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı
Yaşam ve Mesleki Kariyer Becerileri	•Esneklik ve Uyum •Girişimcilik ve Öz-yönelim •Sosyal ve Kùltürler Arası •Üretkenlik ve Hesapverilebilirlik •Liderlik ve Sorumluluk

şekil 1. 21. yüzyıl becerileri

Yapılan bu çalışmanın temaları, P21 tarafından tanımlanan 21. yüzyıl becerileri ile oluşturulmuştur. Bu beceriler aşağıdaki şekil 1. deki gibi üç ana başlık ve bunların alt başlıkları olarak ele alınmıştır.

Şekil 1’de Araştırma kapsamında, 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki özel amaçlar, yetkinlikler, değerler, beceriler, öğrenme alanları, öğrenme ve öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme ile kazanımlar (4-7. sınıf düzeyinde) 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde 11 farklı beceri kapsamında incelenmiştir.

Her bir beceri için belirli kodlar oluşturulmuştur. Örneğin, yaratıcılık ve inovasyon becerileri kapsamında, “esnek ve orijinal olma”, “imgeleme” ve “sıra dışı bağlantılar kurma” kavramlarına odaklanılmıştır. Sosyal ve kültürler arası beceriler için, bireyin kendi kültürü dışında farklı kültürlerin normları ve beklentilerinin farkına varma kavramları ele alınmıştır. Girişimcilik ve öz-yönelim becerileri bağlamında, “meslekleri ve çevresindeki iş yerlerini tanıma”, “yenilikçi fikirler sunma ve ürünler tasarlama”, “risk alma”, “inisiyatif alma”, “yaratıcılık”, “yenilikçilik”, “eleştirel düşünme” ve “problem çözme” gibi kavramlar belirtilmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı açısından, “yönergeden yararlanarak bilgisayarı kullanma”, “bilgiyi arama, bulma, toplama, yönetme, dönüştürme ve değerlendirme” gibi özellikler belirlenmiştir.

2.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının doğru bir şekilde anlaşılabilmesi amacıyla, programlar tarihsel sıralama dikkate alınarak ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir. Bu inceleme sırasında, anlaşılmayan terimler netlik sağlamak amacıyla, TDK (2024) sözlüğü kullanılmış ve Eğitim Programları ve Öğretim alanında uzman bir kişi ile tartışmalara girilmiştir. Programlar arasında yapılan karşılaştırmalarda benzerlikler ve farklılıklar göz önünde bulundurularak detaylı bir analiz yapılmıştır. Analizlerin tutarlılığını sağlamak amacıyla, araştırmacı belirli bir süre ara verdikten sonra tüm programlar yeniden değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada, verilerin geçerliliği ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla aşağıdaki stratejiler uygulanmıştır:

- ✓ Elde edilen veriler kapsamlı bir biçimde betimlenmiştir.
- ✓ Araştırma verilerin aktarımını kolaylaştırmak için amaçlı örnekleme yöntemi uygulanmıştır.
- ✓ Elde edilen veriler arasındaki tutarlılık kontrol edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenirlilik kavramlarının istatistiksel olarak bir karşılığı bulunmamaktadır. Bunun yerine “tutarlı durumlar, aktarılabilirlik ve teyit etme” gibi kavramlar uygulanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Yapılan çalışmada aktarılabilirlik ölçütünü sağlamak amacıyla 2 farklı program detaylıca incelenmiştir. Veri analizinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, veriler araştırmacı, tez danışmanı ve 1 uzman tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Çalışmada gerçekleştirilen bu durum aynı zamanda tutarlılığında sağlanmaya çalışıldığını kanıtlamaktadır. Kodlama işlemi sırasında, üç kodlayıcı arasındaki uyum %85 olarak hesaplanmıştır. Yapılan araştırmanın güvenirliğini sağlamak üzere “Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) X 100” formülünden yararlanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Nitel araştırmalarda bir diğer husus olan teyit etme durumu da kontroller birden fazla yapılarak elde edilmeye çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Bu araştırmanın bulguları, 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının içerikleri olan yetkinlikler, değerler, beceriler, genel ve özel amaçlar, kazanımlar ve ölçme değerlendirme kriterleri, 21. yüzyıl bağlamında ele alınmaktadır. İlgili programların 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olan öğrenme ve yenilik becerileri, bilgi, medya ve teknoloji becerileri, yaşam ve meslek becerileri alt temaları açısından 4., 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında nasıl yer aldığı analiz edilmiştir. Problemlere yönelik değerlendirmeler, P21 sınıflandırmalarından elde edilen veriler ışığında yapılmıştır.

3.1. Birinci Alt Problem Durumuna İlişkin Bulgular

Birinci alt problem durumu 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki yetkinlik, değerler, beceriler ile genel ve özel amaçlarında; 21. yüzyıl becerileri ve alt boyutlarına yer verilme durumu analiz edilmiştir. Birinci alt probleme ilişkin bulgular tablolarda ifade edilmiştir.

3.1.1. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Yetkinliklerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

Birinci alt problem doğrultusunda 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki yetkinliklerde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelenmiştir. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda "Yetkinlikler" yer almadığından dolayı, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki yetkinlikler 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 4. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının yetkinliklerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

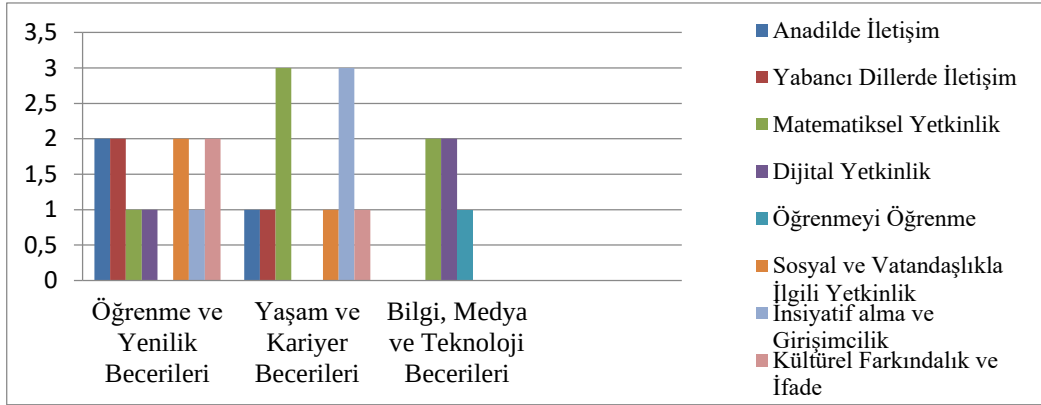
21. Yüzyıl Beceri Alanı	21. Yüzyıl Alt Beceriler	2005 SBDÖP'da Yetkinlikler	2018 SBDÖP'da Yetkinlikler	f
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri		Anadilde iletişim: “Anadilde iletişim ile ilgili olarak sosyal ve kültürel anlamda yaratıcı bir etkileşimde bulunmaya vurgu yapılmıştır.” 4 farklı yetkinlikte yer almıştır.	5
	İletişim ve İşbirliği		Yabancı Dilde İletişim: “Ana dilde iletişimin içinde de yer alan duygu, düşünce ve kavramları uygun bağlamlarda algılama görüş belirtme ve değerlendirme becerilerini içerir. Yabancı dillerde iletişim, insanlar arasındaki aracılık ve kültürlerarası anlayış gerektirir.” 4 farklı yetkinlik yer almaktadır.	5
	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri		Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: “Bu yetkinlik bireylerin karşılaştıkları sorunları çözmek ve mantıksal fikir tarzını belirtmektedir.” 1 farklı yetkinlik yer almaktadır.	2
	Esneklik ve Uyum Sağlayabilme		Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler	1
	Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler		Kültürel farkındalık ve ifade: “Çeşitli sanatları kullanarak; müzik resim vb. Görüş ve deneyimlerini kültüründe yaratıcı şekilde ifade etmenin önemidir.” Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: “Bireylerin değişen toplum düzeninde etkili ve yapıcı şekilde katılmalarına imkan tanıyan ve çatışmaları çözen davranışlar bütünüdür.” 2 farklı yetkinlik yer almaktadır.	4
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Girişimcilik ve Öz yönelim		İnisiyatif alma ve girişimcilik: “Bireylerin düşünmüş olduklarını beceri haline getirmelerine denilebilir. Yaratıcı olarak problemlere ilişkin projeler ve planlamalar yapma yetkinliğidir. Toplumsa veya ticari etkinliklerde girişken ve risk alabilen bireyler ifade etmektedir.”	1
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik		Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler 1 farklı yetkinlik yer almaktadır.	2
	Liderlik ve Sorumluluk Alma		İnisiyatif alma ve girişimcilik 1 farklı yetkinlik yer almaktadır.	2

Tablo 4 (Devam). 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının yetkinliklerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Dijital yetkinlik 1 farklı yetkinlik yer almaktadır.	2
	Bilgi Okuryazarlığı	Öğrenmeyi Öğrenme: “Verilerin ve yeteneklerin yaşanılan yer, çalışılan yer ve eğitim alanı gibi çeşitli durumlarda işlenmesinde önceki öğrenme ve deneyimlerini kullanmasıdır.” 1 farklı yetkinlik yer almaktadır.	2
	Medya Okuryazarlığı	Dijital yetkinlik: “İş günlük yaşam ve iletişimdeki önemli unsurları bilerek verimli ve etkili kullanmayı ifade eder. Dijital dünyadaki gelişmelere eleştirel ve güvenli biçimde kullanmayı ifade eder.”	1
	Toplam	0	27

Tablo 4’e göre 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki yetkinlikler 21. yüzyıl becerilerine göre değerlendirilmiştir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda toplamda f: 27 kez dağılım gösteren yetkinlikler beceriler ile ilişkili bulunmuştur. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı yetkinlikleri değerlendirildiğinde 21. yüzyıl becerilerine en fazla değinen yetkinlik “matematiksel yetkinlik ve bilim teknolojideki yetkinlikler” olmuştur. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan bu yetkinliğe göre 21. yüzyılın alt becerilerinden “eleştirel düşünme ve problem çözme, esneklik ve uyum, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma, bilgi iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığı” becerileri ile ilişkili bulunmuştur. 21. yüzyıl becerilerinin en az dağılım gösterdiği yetkinlikler ise “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, kültürel farkındalık ve ifade ve sosyal ve vatandaşlıklar ilgili yetkinlikler” olarak gerçekleşmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki yetkinliklere göre yapılan değerlendirmede 21. yüzyıl becerilerinden “yaratıcılık, inovasyon, iletişim ve işbirliği (f:5)” becerilerinin en fazla dağılımı gösteren beceriler olduğu tespit edilmiştir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki yetkinliklere göre 21. yüzyıl becerilerinden “esneklik, uyum, girişimcilik, öz-yönelim, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı” en az dağılım gösteren beceriler olarak belirlenmiştir. Tablo 4’te 21. yüzyıl becerilerine göre dağılım gösteren yetkinliklerin detaylı olarak dağılımları Şekil 2’de yer almıştır.

Şekil 2. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı yetkinliklerinde 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı

Şekil 2’ye göre 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 21. yüzyıl becerilerinin üst beceri gruplarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre öğrenme ve yenilik becerileri (f:10), yaşam ve kariyer becerileri (f:4) ve bilgi medya ve teknoloji becerileri (f:5) şeklinde dağılım göstermiştir. Öğrenme ve yenilik becerilerinde en fazla dağılım gösteren yetkinlikler “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ve kültürel farkındalık ve ifade” şeklindedir. En az dağılım gösteren yetkinlikler ise “öğrenmeyi öğrenme (f:0)” şeklindedir. Yaşam ve kariyer becerilerinde en fazla dağılım gösteren yetkinlikler “matematiksel yetkinlik ve inisiyatif alma ve girişimcilik” şeklindedir. En az dağılım gösteren yetkinlikler ise “dijital yetkinlik ve öğrenmeyi öğrenme (f:0)” şeklindedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinde en fazla dağılım gösteren yetkinlikler “matematiksel yetkinlik ve dijital yetkinlik (f:2)” şeklindedir. En az dağılım gösteren yetkinlikler ise “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlik, inisiyatif alma ve girişimcilik ve kültürel farkındalık ve ifade (f:0)” yetkinlikleri şeklindedir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki yetkinliklerde Şekil 2’ye göre 21. yüzyıl becerilerinin beceri gruplarında, en fazla ilişkili olduğu yetkinlik, “matematiksel yetkinlik (f:6)” iken, en az ilişkili olduğunu gösteren yetkinlik ise “öğrenmeyi öğrenme (f:1)” olarak gerçekleşmiştir.

3.1.2. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Değerlerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

Birinci alt problem doğrultusunda 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki değerlerde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu ifade edilmiştir.

Tablo 5. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının değerlerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Alt Beceriler	2005 SBDÖP’da Değerler	F	2018 SBDÖP’ da Değerler	F
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon	Estetik	1	Estetik	1
	İletişim ve İş birliği	Aile Birliğine Önem Verme Barış Dayanışma Duyarlılık Dürüstlük Estetik Hoşgörü Misafirperverlik Saygı Sevgi	10	Aile Birliğine Önem Verme Barış Dayanışma Duyarlılık Dürüstlük Estetik Saygı Sevgi	8
	Problem çözme ve eleştirel düşünme	Adil olma Bağımsızlık Özgürlük Bilimsellik Sağlık olmaya önem verme	6	Adalet Bağımsızlık Bilimsellik Eşitlik	4
	Esneklik ve uyum	Aile Birliğine Önem Verme Sağlık olmaya önem verme	2	Aile Birliğine Önem Verme	1
	Sosyal ve Kültürler Arası	Adil olma Barış Dayanışma Duyarlılık Dürüstlük Hoşgörü Misafirperverlik Saygı Sevgi Vatanseverlik Yardımseverlik	11	Adalet Barış Dayanışma Duyarlılık Dürüstlük Estetik Saygı Sevgi Vatanseverlik Yardımseverlik	10
	Girişimcilik ve Öz-yönelim	Bağımsızlık Özgürlük Çalışkanlık	3	Bağımsızlık Çalışkanlık Eşitlik	3
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik	Çalışkanlık Temizlik	2	Çalışkanlık Tasarruf	2
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	Çalışkanlık Duyarlılık Dürüstlük Saygı Sorumluluk Yardımseverlik Vatanseverlik	7	Çalışkanlık Duyarlılık Dürüstlük Saygı Sorumluluk Yardımseverlik Vatanseverlik	7

Tablo 5 (Devam). 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının değerlerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

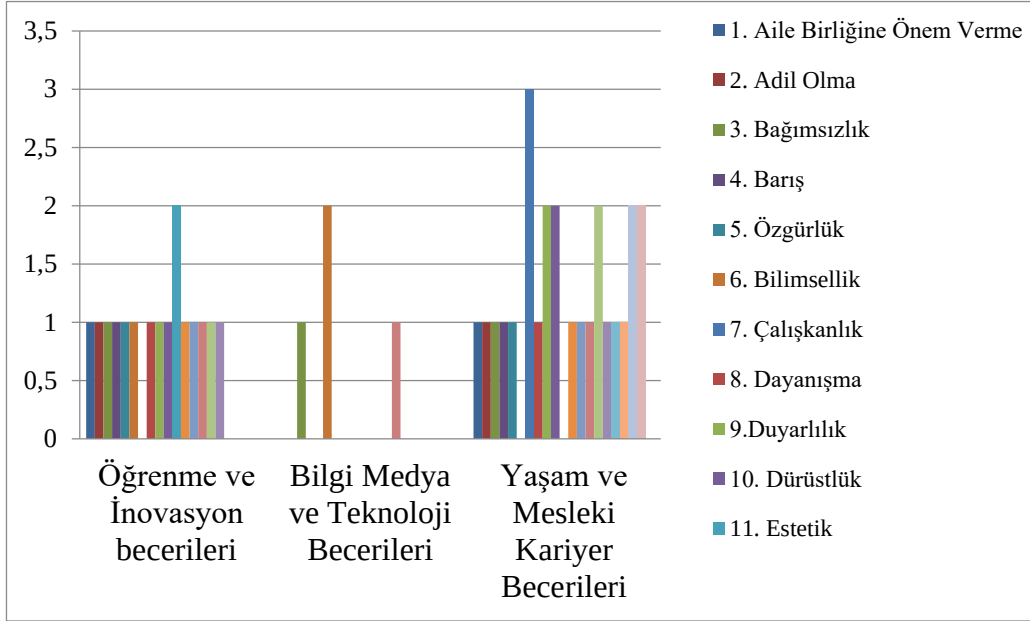
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Bağımsızlık Bilimsellik Sağlıklı olmaya önem verme	3	Bağımsızlık Bilimsellik	2
	Bilgi Okuryazarlığı	Bilimsellik	1	Bilimsellik	1
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-	-
	Toplam		46		39

Tablo 5’te 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında yer alan değerlerin, 21. yüzyıl becerilerinden hangileriyle ilişkili olduğuna ifade edilmiştir. 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki değerlerin 21. yüzyıl becerilerine göre yer verilme durumu (f: 85) kez olduğu belirlenmiştir. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki değerlerde 21. yüzyıl becerileri (f: 46) defa iken 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda (f: 39) defa olduğu tespit edilmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki değerlerin 21. yüzyıl becerilerinde (f: 46) dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki değerlerde 21. yüzyıl becerilerinin, yaşam ve kariyer becerilerinin alt becerilerinden, sosyal ve kültürler arası becerisi (f: 11) en fazla dağılım gösteren beceridir. Sosyal ve kültürler arası alt becerisi ile ilişkili olan değerler “adil olma, barış, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, saygı, sevgi, vatanseverlik ve yardımseverlik” değerleridir. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 21. yüzyıl becerilerinin bilgi medya ve teknolojileri becerilerinin alt becerilerinden olan “medya okuryazarlığı” becerisi ile ilgili bir değer tespit edilememiştir.

Tablo 5’te 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda değerlerin 21. yüzyıl becerilerinde (f: 39) dağılım gösterdiği belirlenmiştir. 2018 sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlerde, 21. yüzyıl becerilerinin, yaşam ve kariyer becerilerinin alt becerilerinden, “sosyal kültürler arası becerisi (f: 10) en fazla dağılım gösteren beceridir. Sosyal ve kültürler arası alt becerisi ile ilişkili olan değerler “adalet, duyarlılık, barış, estetik, saygı, dayanışma, sevgi, vatanseverlik, dürüstlük ve yardımseverlik” değerlerdir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 21. yüzyıl becerilerinin bilgi medya ve teknolojileri

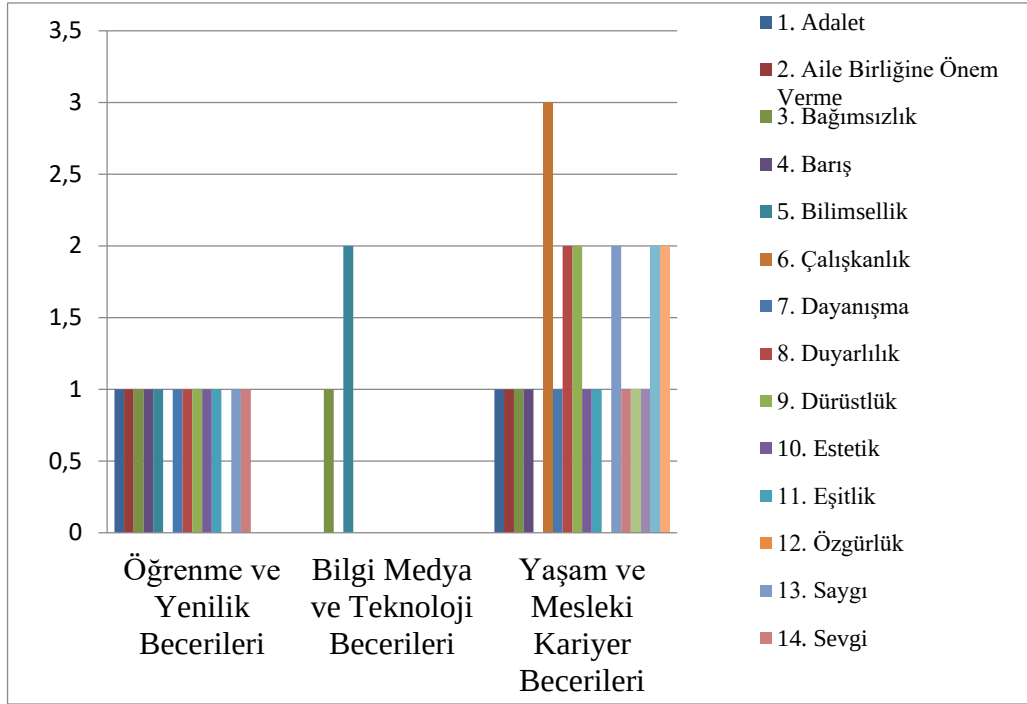
becerilerinin alt becerilerinden olan “medya okuryazarlığı” becerisi ile ilgili herhangi bir değer tespit edilmemiştir.

Şekil 3. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı değerlerinde 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı

Şekil 3’e göre 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin 21. yüzyıl becerilerinin üst beceri gruplarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre öğrenme ve yenilik becerileri (f:15), yaşam ve kariyer becerileri (f:4) ve bilgi medya ve teknoloji becerileri (f:24) şeklinde dağılım göstermiştir. Öğrenme ve yenilik becerilerinde en fazla dağılım gösteren değer “estetik (f:1)” değeri şeklindedir. En az dağılım gösteren değer “çalışkanlık (f:0)” olduğu tespit edilmiştir. Yaşam ve kariyer becerilerinde en fazla dağılım gösteren değer “çalışkanlık (f:3)” şeklindedir. En az dağılım gösteren değer ise “estetik (f:0)” olduğu belirlenmiştir. Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinde en fazla dağılım gösteren değerler “bilimsellik (f:3)” şeklindedir. En az dağılım gösteren değerler ise “adil olma, özgürlük, dayanışma, aile birliğine önem, barış, duyarlılık, saygı, dürüstlük, hoşgörü, vatanseverlik, misafirperverlik, sevgi, estetik, sorumluluk, tasarruf, çalışkanlık ve yardımseverlik (f:0)” olduğu belirlenmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki değerlerde Şekil 3’e göre 21. yüzyıl becerilerinin beceri gruplarında, en fazla ilişkili olduğu değer “çalışkanlık (f:3)” değeridir.

Şekil 4. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı değerlerinde 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı

Şekil 4’de 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki değerlerin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin dağılımlarına yer verilmiştir. Şekil 4’de 2018 öğretim programının değerleri ile 21. yüzyıl becerilerinin ilişkisinin dağılımı; “yaşam ve mesleki kariyer becerileri (f:23)”, “öğrenme ve inovasyon becerileri (f:13)” ve “bilgi medya ve teknoloji becerileri (f:3)” şeklindedir. Öğrenme ve yenilik becerilerinde en fazla dağılım gösteren değerler “adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, dayanışma, duyarlılık, estetik, eşitlik, saygı ve sevgi (f:2)” şeklindedir. En az dağılım gösteren değer ise “çalışkanlık ve özgürlük (f:0)” olduğu tespit edilmiştir. Yaşam ve kariyer becerilerinde en fazla dağılım gösteren değer “çalışkanlık (f:3)” şeklindedir. En az dağılım gösteren değerler ise “bilimsellik ve özgürlük (f:0)” olduğu tespit edilmiştir. Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinde en fazla dağılım gösteren değerler “bilimsellik (f:3)” şeklindedir. En az dağılım gösteren değerler ise “saygı, adil olma, barış, özgürlük, duyarlılık, estetik, hoşgörü, sevgi, dürüstlük, vatanseverlik, dayanışma, aile birliğine önem, tasarruf, çalışkanlık, sorumluluk ve yardımseverlik (f:0)” olduğu tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki değerlerde Şekil 4'e göre 21. yüzyıl becerilerinin beceri gruplarında, en fazla ilişkili olduğu değer "çalışkanlık (f:3)" değeridir.

Tablo 6. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının değerlerinin 21. yüzyıl becerilerine göre benzer ve farklı yönleri

2005 SBDÖP'ı ve 2018 SBDÖP'nın Benzer Yönleri	2005 SBDÖP'ı ve 2018 SBDÖP'nın Farklı Yönleri
Aile birliğine önem verme	Adil olma
Bağımsızlık	Hoşgörü
Barış	Misafirperverlik
Bilimsellik	Sağlıklı olmaya önem verme
Çalışkanlık	Temizlik
Dayanışma	Adalet
Duyarlılık	Eşitlik
Dürüstlük	Tasarruf
Estetik	
Özgürlük	
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	
Toplam	8

Tablo 6'da 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının değerlerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin benzer ve farklı yönleri verilmiştir. İki farklı programdaki değerlerin benzer yönlerinin (f: 15) dağılım gösterdiği, farklı yönlerinin ise (f: 8) dağılım gösterdiğine yer verilmiştir. Bu farklılıkların etkilerinden birinin öğretim programlarındaki değer sayılarındaki farklılıklar olduğu düşünülebilir.

3.1.3. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Genel ve Özel Amaçlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

Birinci alt problem doğrultusunda 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki genel ve özel amaçlarda 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu ifade edilmiştir. 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim

programlarının 21. yüzyıl becerileri açısından karşılaştırılmasının genel ve özel amaçları analizi Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının genel ve özel amaçlarında 21.yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

21. Yüzyıl Beceri Alanı	Alt Beceriler	2005 SBDÖP’da Genel Amaçların Yer Verilme Durumuna Örnekler	2018 SBDÖP’da Özel Amaçların Yer Verilme Durumuna Örnekler	F
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri	7.M. Bilgiyi uygun koşullarda ve farklı durumlarda kullanabilir, düzenleyip geliştirebilir. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 10, 12 ve 14. amaçlarda 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	16.M.Milli ve evrensel değerleri bilir. Bu değerlere ilişkin iyi ve erdemli insan olmanın yollarının neler olduğunu bilir. 2018 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 10 ve 12. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	7
	İletişim, İş Birliği	6.M.Doğal çevrede yaşayan insanların arasındaki etkileşimi açıklar ve coğrafi olarak yaşadığı yerin özelliklerini bilir. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 11, 13 ve 14. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	13.M.Sosyal bilimlerdeki kavramların neler olduğunu bilerek, toplumsal sorunların çözümünde iletişim becerilerini kullanır. 2018 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 5, 11 ve 14. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	8
	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	10.M.Farklı dönemlerde gerçekleşen tarihsel olayları ve olguları sorgular. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 14. amaçta 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	14.M.Toplumda karşılaşılan sorunların çözümüne çözüm önerileri sunar. 2018 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 7 ve 10. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	5

Tablo 7 (Devam). 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının genel ve özel amaçlarında 21.yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum Sağlayabilme	15.M.Devletin içindeki temel hak ve özgürlüklerini bilerek demokrasinin getirdiği kurallara göre yaşamını düzenler. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 7. amaçta 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	15.M.Demokrasinin kavramlarını ve esaslarını bilir. Türkiye'nin üzerine olan etkilerini kavrayarak yaşamını temel esaslara göre düzenler. 2018 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 10. amaçta 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	4
	Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	3.M.Sosyal ve kültürel katkılara örnek olarak Atatürkçülüğün katkısının farkındadır. 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programında ayrıca 5 ve 17. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	2.M.İnkıpların Cumhuriyete olan sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmadaki durumu bilir ve değerlere sahip çıkar. 2018 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 4 ve 17. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	6
	Girişimcilik ve Öz-yönelim	1.M.Birey fiziksel, zihinsel ve duygusal özelliklerinin farkına vararak ilgi, yetenek ve isteklerinin farkında davranır. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca 8 ve 9. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	8.M.Ekonominin temel kavramlarını bilir ve milli ekonomiye önem verir. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca 9 ve 18. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	6
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	4.M.Hukuk Urallarının herkes için bağlayıcı olması şeffaflığa vurgu yapmaktadır. Herkesin yasa önünde eşitliği, kişinin olağan bir durumda şeffaf olmasına vurgu yapabilir. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 12. amaçta 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	3.M.Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı ve eşit, hesap verilebilir bir durumda olmasına vurgu yapar. 2018 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 12. amaçta 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	4
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	17.M.Bireyler olarak insanlığın bir parçası olduğunun bilincindedir. Çevresinde ve dünyada gerçekleşen olaylarda duyarlı davranarak sorumluluk alabilir. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca 2 ve 14. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	14.M.Toplumsal sorunlara çözümler üreterek sorumluluk alıp çözümler sunarlar. 2018 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca 1 ve 17. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	6

Tablo 7 (Devam). 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının genel ve özel amaçlarında 21.yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

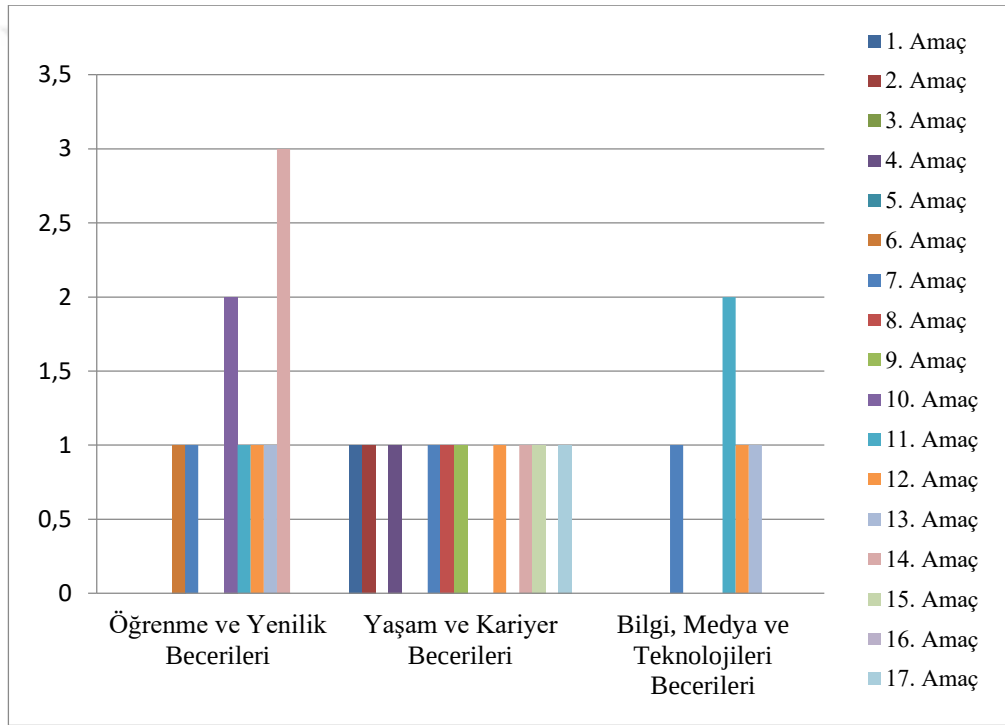
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	11.M.Bilgi, iletişim çağında olduğunun farkındadır. Bilimsel ve teknolojik alanındaki gelişmeleri takip ederek etkin bir şekilde kullanır.	11. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin farkında olarak, toplum üzerindeki etkilerine karşı bilinçlidirler.	2
	Bilgi Okuryazarlığı	13.M.Sosyal bilimlerin temel kavramlarını bilir ve birey toplum devlet arasındaki süreci temel kavramlarla açıklar. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca 7 ve 12. amaçlarda 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	7.M.Bilginin ulaşılması ve doğruluk sürecinde bilinçlidir, eleştirel düşünebilirler. 2018 sosyal bilgiler öğretim programında ayrıca, 12. amaçta 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilidir.	5
	Medya Okuryazarlığı olmak	11.M.İletişim teknolojilerinin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerinin farkında olarak kullanmasını bilir.	11.M.İletişimdeki teknolojinin farkındadır ve teknolojinin bilinçli şekilde kullanılmasını benimser.	2
	Toplam	28	28	56

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda genel amaçlar başlığı yer alırken, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda özel amaçlar başlığına yer verilmiştir. Bu kapsamda 2005 öğretim programında 17 madde ve 2018 öğretim programında özel amaçlar başlığında 18 maddenin yer aldığı görülmektedir. Tablo 7'de 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının genel amaçlar ve özel amaçlar bağlamında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu değerlendirilmiştir. 2005 öğretim programında 17 genel amaç yer almaktadır. 21. yüzyıl becerilerine 2005 programının genel amaçları bağlamında öğrenme ve yenilenme, yaşam ve kariyer ve bilgi medya ve teknolojileri becerileri ifade edilmiştir. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı amaçlarında (f: 28) defa 21. yüzyıl becerilerinin dağılım gösterdiği ifade edilmiştir. 2005 programında 21. yüzyıl becerilerine yer verilmeyen genel amaç maddelerinin, 3. 5. ve 16. maddeler olarak tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda 18 özel amaç yer almaktadır. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki özel amaçlarda 21. yüzyıl becerilerinin (f: 28) defa dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. 21. yüzyıl

becerilerine 2018 programının özel amaçları bağlamında öğrenme ve yenilenme, yaşam ve kariyer ve bilgi medya ve teknolojileri becerileri boyutlarında yer verilmiştir. 2018 programında 21. yüzyıl becerilerine yer verilmeyen özel amaç maddesinin 6. madde olduğu tespit edilmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda genel amaçlar ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki özel amaçların (f: 58) defa 21. yüzyıl becerilerine yer verdiği belirlenmiştir. İki farklı programda amaçlarında en fazla 21 yüzyıl becerilerine değinen “iletişim ve iş birliği (f:8)” becerisi iken en az değinilen ise “bilgi, iletişim teknolojiler ve medya okuryazarlığı (f:2)” şeklinde dağılım göstermiştir.

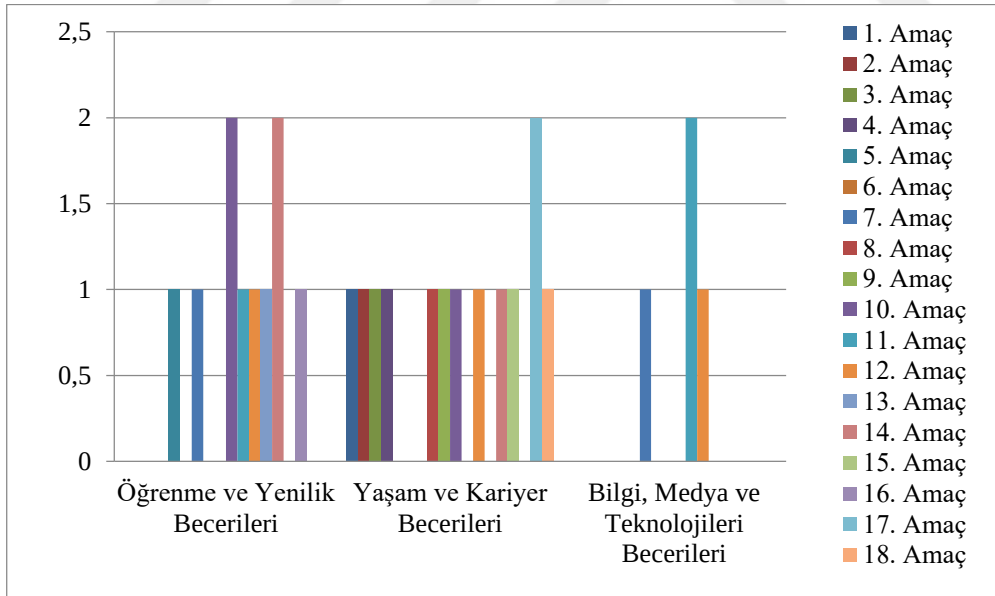

Şekil 5. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı genel amaçlarında 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı

Şekil 5'te 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı genel amaçlarının 21. yüzyıl becerilerine göre dağılımına yer verilmiştir. Buna göre öğrenme ve yenilik becerileri (f: 10), yaşam ve kariyer becerileri (f: 10) ve bilgi medya ve teknolojileri becerileri (f: 6) şeklinde dağılım göstermiştir. Bu bağlamda 21. yüzyıl becerilerinin 2005 öğretim programında genel amaçlara göre en fazla ilişkili olduğu beceri gurupları öğrenme ve yenilenme ile yaşam kariyer becerileri

olduğu tespit edilmiştir. Şekil 5'e göre 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki genel amaçlardan, 21. yüzyıl becerileri ile en fazla ilişkili olan madde 14. madde olduğuna yer verilirken en az dağılım gösteren ise 3., 5., ve 16. maddelere hiç yer verilmediği görülmektedir. 2005 öğretim programındaki genel amaçlarından 21. yüzyıl beceri grubu olan öğrenme ve yenilik becerilerinde en fazla dağılım gösteren genel amaç "14. (f:3)" madde iken en az dağılım gösteren "1., 2., 3., 4., 5., 8., 9., 15., 16. ve 17. (f:0)" maddeler şeklindedir. Yaşam ve kariyer becerilerinde en fazla dağılım gösteren genel amaç "1., 2., 4., 7., 8., 9., 12., 14., 15. ve 17. (f:0)" maddeleri şeklindedir. Bilgi, medya teknolojileri becerilerinde en fazla dağılım gösteren "11. (f:3)" iken en az dağılım gösteren genel amaç "1., 2., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 10., 14., 15., 16. ve 17. (f:0)" maddeleri şeklindedir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki genel amaçların 21. yüzyıl beceri gruplarına göre Şekil 5'te bulunan dağılımlarında en fazla değinilen madde "14. madde (f:4)" madde iken en az değinilen maddeler "3., 5. ve 16. (f:0)" maddelerdir.

Şekil 6. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı özel amaçlarında 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı

Şekil 6'da 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı özel amaçlarının 21. yüzyıl becerilerine göre dağılımı ortaya çıkmıştır. Buna göre öğrenme ve yenilik becerileri (f: 10), yaşam ve kariyer becerileri (f:13) ve bilgi medya ve teknolojileri becerileri (f: 4) şeklinde dağılım göstermiştir. Bu bağlamda 21.

yüzyıl becerilerinin 2018 öğretim programında özel amaçlara göre en fazla ilişkili olduğu beceri grubunun yaşam ve kariyer becerileri olduğu tespit edilmiştir. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda bu durum farklıdır. Şekil 6'e göre sosyal bilgiler dersi öğretim programında özel amaçlardan 21. yüzyıl becerileri ile en fazla ilişkili olan maddeler 10., 11., 12 ve 14. maddeler iken en az dağılım gösteren madde ise 6. madde olmuştur. 21. yüzyıl beceri gruplarından öğrenme ve yenilik becerilerinde en fazla dağılım gösteren genel amaç "10. ve 14." maddeleri iken en az dağılım gösteren genel amaç "1., 2., 3., 4., 6., 8., 9., 15., 17. ve 18. (f:0)" maddeleri şeklindedir. Bilgi, medya teknolojileri becerilerinde en fazla dağılım gösteren "11. (f:3)" iken en az dağılım gösteren genel amaç "1., 2., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 10., 13., 14., 15., 16., 17. ve 18. (f:0)" maddeleri şeklindedir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki genel amaçların 21. yüzyıl beceri gruplarına göre Şekil 6'da bulunan dağılımlarında en fazla değinilen madde "10., 11., 12. ve 14. (f:3)" iken en az değinilen madde "6. (f:0)" Maddedir.

3.2. İkinci Alt Problem Durumuna İlişkin Bulgular

İkinci alt problem durumu 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının becerilerinde, 21. yüzyıl becerileri ve alt boyutlarına yer verilme durumu analiz edilmiştir. İkinci alt probleme ilişkin bulgular tabloda ifade edilmiştir.

3.2.1. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Becerilerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

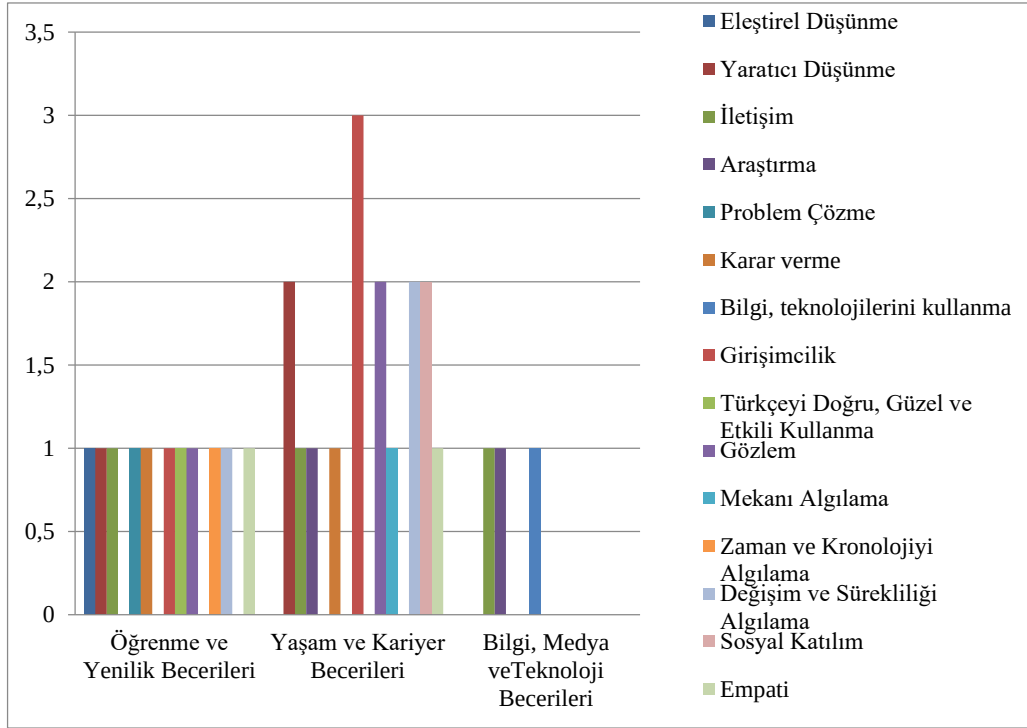
İkinci alt problem doğrultusunda 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan becerilerin 21. yüzyıl becerileriyle ilişkisine bakılmıştır. 2005 SBDÖP'nin kapsamında toplam 15 beceri ve 2018 SBDÖP'de 27 beceri yer almakta olup bu becerilerin 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durum karşılaştırmıştır.

Tablo 8. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının becerilerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Alt Beceriler	2005 SBDÖP’da Değerleri	F	2018 SBDÖP’da Değerleri	F
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon	Yaratıcı düşünme Girişimcilik Değişim ve sürekliliği algılama	3	Konum analiz Yenilikçi düşünme Değişim ve sürekliliği algılama Girişimcilik	4
	İletişim ve İş birliği	İletişim Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma Empati	3	İletişim İş birliği Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma Empati	4
	Problem çözme ve eleştirel düşünme	Eleştirel düşünme Problem çözme Gözlem Zaman ve kronolojiyi algılama Araştırma Karar verme	6	Araştırma Eleştirel düşünme Gözlem Harita okuryazarlığı Hukuk okuryazarlığı Kanıt kullanma Problem çözme Zaman ve kronolojiyi algılama Karar verme	9
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve uyum	İletişim Yaratıcı düşünme Gözlem Değişim ve sürekliliği algılama	4	İletişim Gözlem Yenilikçi düşünme Değişim ve sürekliliği algılama	4
	Sosyal ve Kültürler Arası	Mekanı algılama Değişim ve sürekliliği algılama Sosyal katılım Empati Gözlem	5	Çevre okuryazarlığı Değişim ve sürekliliği algılama Empati Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme Mekanı algılama Politik okuryazarlık Sosyal katılım Gözlem	8
	Girişimcilik ve Öz- yönelim	Girişimcilik	1	Girişimcilik Öz denetim	2
	Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik	Yaratıcı düşünme Girişimcilik	2	Girişimcilik	1
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	Karar verme Araştırma Sosyal katılım Girişimcilik	4	Karar verme Sosyal katılım Araştırma Girişimcilik	4
	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Bilgi teknolojilerini kullanma İletişim	2	Dijital okuryazarlık İletişim	2
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi Okuryazarlığı	Araştırma	1	Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama Araştırma	2
	Medya Okuryazarlığı	-	-	Medya okuryazarlığı	1
Toplam			29		41

Tablo 8’de 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında yer alan becerilerin, 21. yüzyıl becerilerinden hangileriyle ilişkili olduğuna yer verilmiştir. 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki becerilerin 21. yüzyıl becerilerine göre toplam dağılımı (f: 70) defa dağılım göstermiştir. Buna göre 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki becerilerin 21. yüzyıl becerilerinde (f: 29) dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki becerilerde 21. yüzyıl becerilerinin öğrenme ve yenilik becerilerinin alt boyutu olan “problem çözme ve eleştirel düşünme (f:6)” en fazla dağılım gösteren beceridir. Problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi ile ilişkili olan beceriler “eleştirel düşünme, problem çözme, gözlem, zaman ve kronolojiyi algılama, araştırma ve karar verme” becerileridir. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda en az dağılım gösteren alt beceri “medya okuryazarlığı (f:0)” şeklindedir.

Tablo 8’de 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki becerilerde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu analiz edilmiştir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda becerilerin 21. yüzyıl becerilerinde (f: 41) dağılım gösterdiği belirlenmiştir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki becerilerde, 21. yüzyıl becerilerinin öğrenme ve yenilik becerilerinin alt boyutu olan “problem çözme ve eleştirel düşünme (f:9)” en fazla dağılım gösteren beceridir. Problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi ile ilişkili olan beceriler “hukuk okuryazarlığı, gözlem, harita okuryazarlığı, araştırma, kanıt kullanma, problem çözme, eleştirel düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama ve karar verme” becerileridir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 21. yüzyıl becerilerinin en az dağılım gösterdiği yaşam ve kariyer becerilerinin alt becerisi olan “girişimcilik (f:1)” ve bilgi medya ve teknolojileri becerilerinin alt becerisi olan “medya okuryazarlığı (f:1)” becerileridir.

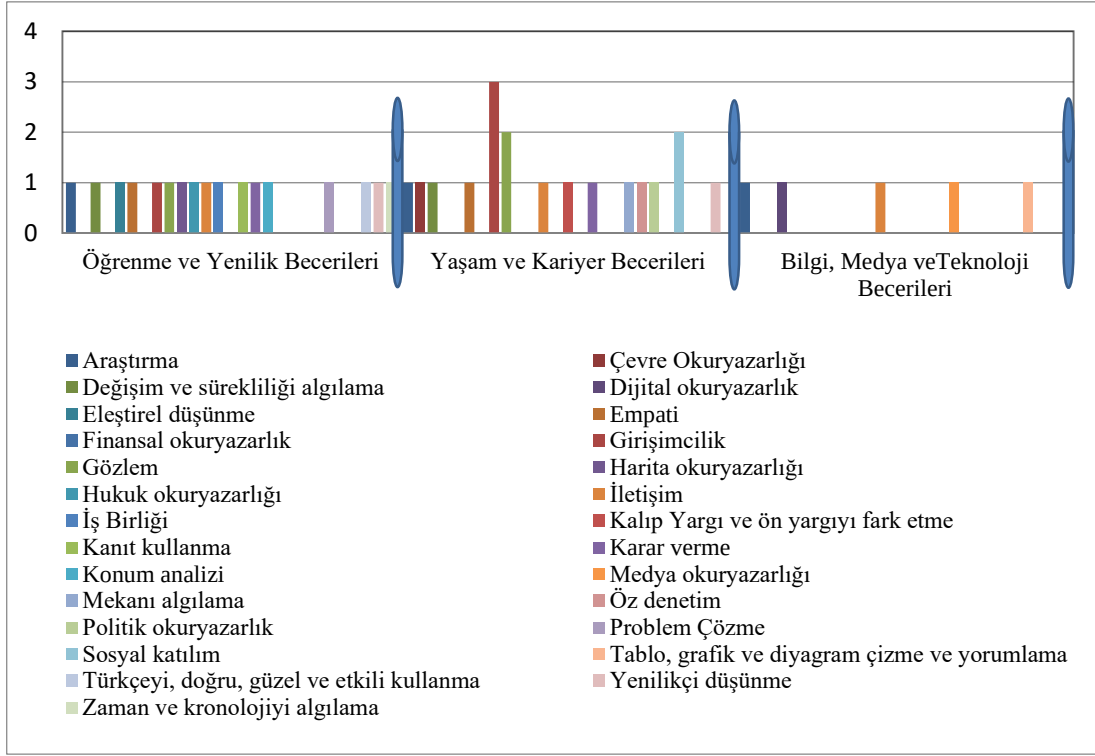

Şekil 7. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı becerilerinde 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı

Şekil 7’de 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi Programı’nda becerilerin 21. yüzyıl becerilerinin üst beceri gruplarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre öğrenme ve yenilik becerileri (f:11), yaşam ve kariyer becerileri (f:16) ve bilgi medya ve teknoloji becerileri (f:3) şeklinde dağılım göstermiştir. Öğrenme ve yenilik becerilerinde 11 beceri aynı (f:1) dağılımı göstermiş iken en az dağılım gösteren beceriler “araştırma, bilgi teknolojileri kullanma ve mekanı algılama (f:0)” becerileridir. Yaşam ve kariyer becerilerinde en fazla dağılım gösteren beceri “girişimcilik (f:3)” iken en az dağılım gösteren beceriler “problem çözme, bilgi teknolojileri kullanma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme ve zaman ve kronolojiyi algılama (f:0)” şeklindedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinde en fazla dağılım gösteren beceriler “İletişim, araştırma ve bilgi teknolojileri kullanma (f:1)” iken en az dağılım gösteren beceriler “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, mekanı algılama, problem çözme, girişimcilik, zaman ve kronolojiyi algılama, gözlem, değişim ve sürekliliği algılama, karar verme, sosyal katılım ve empati (f:0)” olduğu tespit edilmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki becerilerde Şekil 7’e göre 21. yüzyıl becerilerinin beceri gruplarında, en fazla ilişkili olunan beceri

“girişimcilik (f:4)” iken en az dağılım gösteren beceriler ise “eleştirel düşünme, problem çözme, bilgi, teknoloji kullanma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, gözlem, mekanı algılama ve zaman ve kronolojiyi algılama (f:1)” şeklinde dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Şekil 8. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı becerilerinde 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı

Şekil 8’de 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda becerilerinin 21. yüzyıl becerilerinin üst beceri gruplarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre öğrenme ve yenilik becerileri (f:17), yaşam ve kariyer becerileri (f:18) ve bilgi, medya ve teknolojileri becerileri (f:5) şeklinde dağılım göstermiştir. Öğrenme ve yenilik becerilerinde 17 beceri aynı (f:1) dağılımı göstermiş iken en az dağılım gösteren “dijital okuryazarlık, finansal okuryazarlık, kalıp yargı, medya okuryazarlığı, mekanı algılama, öz denetim, politik okuryazarlık, sosyal katılım ve tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama (f:0)” şeklinde dağılım göstermiştir. Yaşam ve kariyer becerilerinde en fazla dağılım gösteren beceri “girişimcilik (f:3)” iken en az dağılım gösteren beceriler “dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme, finansal okuryazarlık, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, iş birliği, kanıt kullanma, konum analizi, medya okuryazarlığı,

problem çözme, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama ve Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma (f:0)” şeklinde dağılım göstermiştir. Bilgi medya ve teknolojileri becerinde 5 beceri aynı dağılımı göstermiş iken (f:1) 22 beceride hiçbir dağılım (f:0) gerçekleşmemiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki becerilerde Şekil 8’e göre 21. yüzyıl becerilerinin beceri gruplarında en fazla ilişkili olunan beceri “girişimcilik (f:4)” iken en az dağılım gösteren ve ilişkisiz bulunan beceri “finansal okuryazarlık (f:0)” becerisi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının becerilerinin 21. yüzyıl becerilerine göre benzer ve farklı yönleri

2005 SBDÖP’ı ve 2018 SBDÖP’nın Benzer Yönleri	2005 SBDÖP’ı ve 2018 SBDÖP’nın Farklı Yönleri
Eleştirel Düşünme Becerisi	Yaratıcı Düşünme Becerisi (2005)
İletişim Becerisi	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi (2005)
Araştırma Becerisi	Yenilikçi Düşünme (2018)
Problem Çözme Becerisi	Dijital okuryazarlık (2018)
Karar Verme Becerisi	Harita okuryazarlığı(2018)
Girişimcilik Becerisi	Finansal okuryazarlık(2018)
Mekânı Algılama Becerisi	Hukuk okuryazarlığı (2018)
Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi	Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme (2018)
Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi	Kanıt kullanma (2018)
Sosyal Katılım Becerisi	Konum analizi (2018)
Empati Becerisi	Medya okuryazarlığı (2018)
	Öz denetim (2018)
	Politik okuryazarlık (2018)
	Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama (2018)
	Çevre okuryazarlığı (2018)
Toplam	11
	15

Tablo 9’da 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının becerilerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin benzer ve farklı yönleri verilmiştir. İki farklı programdaki becerilerin benzer yönlerinin (f: 11) şeklinde dağılım gösterdiği, farklı yönlerinin ise (f: 15) şeklinde dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farklılıkların etkilerinden biri 2 programın tarihsel farklılığı ve beceri sayılarındaki farklılıklar olduğu düşünülebilir.

3.3. Üçüncü Alt Problem Durumuna İlişkin Bulgular

Üçüncü alt problem durumu 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki öğrenme alanları ve kazanımları doğrultusunda; 21. yüzyıl becerileri ve alt boyutlarına yer verilme durumu analiz edilmiştir. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular tablolarda ifade edilmiştir..

3.3.1. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Öğrenme Alanları ve Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

Üçüncü alt problem doğrultusunda 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki öğrenme alanı ve kazanımlarda 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu ifade edilmiştir. 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki öğrenme alanı ve kazanımları sınıf düzeylerine göre 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 10. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 4. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

21. Yüzyıl Becerileri		ÖĞRENME ALANI																	
		Birey ve toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler		Güç, Yönetim ve Toplum		Küresel Bağlantılar		Toplam	
Üst beceriler	Alt beceriler	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve inovasyon	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2.7	1	1.3	-	-	-	-	3	4.1
	İletişim ve işbirliği	2	2.7	2	2.7	5	6.8	2	2.7	-	-	1	1.3	1	1.3	2	2.7	15	20.5
	Eleştirel düşünme ve Problem Çözme	-	-	1	1.3	3	4.1	6	8.2	1	1.3	1	1.3	1	1.3	3	4.1	16	21.9
	Esneklik ve Uyum	1	1.3	-	-	2	2.7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4.1
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Sosyal ve kültürler arası beceriler	2	2.7	5	6.8	2	2.7	-	-	-	-	1	1.3	3	4.1	3	4.1	16	21.9
	Girişimcilik ve öz-yönelim	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1.3	-	-	1	1.3	3	4.1
	Üretkenlik ve Hesap verilebilirlik	-	-	-	-	1	1.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.3
	Liderlik ve sorumluluk alma	-	-	-	-	1	1.3	-	-	-	-	1	1.3	-	-	1	1.3	3	4.1
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri	-	-	-	-	1	1.3	1	1.3	1	1.3	-	-	-	-	-	-	3	4.1
	Okuryazarlığı	2	2.7	3	4.1	1	1.3	-	-	3	4.1	-	-	-	-	-	-	9	12.3
	Bilgi Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.3	1	1.3
Toplam		7	9.5	11	15.0	16	21.9	10	13.6	7	9.5	6	8.2	5	6.8	11	15.0	73	100

Tablo 10'a göre, 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın 4. Sınıf düzeyindeki öğrenme alanı ve kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğuna yer verilmiştir. Buna göre 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda 4. sınıf düzeyinde öğrenme alanları incelendiğinde 21. yüzyıl

becerilerine en fazla rastlanan öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler (f:16)” iken en az rastlanan öğrenme alanı ise “Güç, Yönetim ve Toplum (f:5)” öğrenme alanıdır. 2005 sosyal bilgiler dersi 4. sınıf öğretim programında en fazla yer alan 21. yüzyıl becerisi “eleştirel düşünme ve problem çözme ile sosyal, kültürel arası beceriler (f:16)” iken az yer verilen beceriler ise “üretkenlik ve hesap verilebilirlik ile medya okuryazarlığı (f:1)” olarak yer verilmiştir. 21. yüzyıl becerilerinden bazılarına ilişkin örnekler aşağıdaki şekildedir.

- *SB.4.1.3. Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder. (Yaşam ve Kariyer Becerilerinden Öz-yönelim Becerisi)*
- *SB.4.5.6. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.(Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı)*

Tablo 11. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 4. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

		ÖĞRENME ALANI															
		Birey ve toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Etkin Vatandaşlık		Küresel Bağlantılar		Toplam	
21. Yüzyıl Becerileri	Alt beceriler	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	F	%
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve inovasyon	-	-	1	2.5	2	5	2	5	-	-	-	-	-	-	5	12.5
	İletişim ve işbirliği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Eleştirel düşünme ve Problem Çözme	1	2.5	-	-	3	7.5	2	5	1	2.5	-	-	-	-	7	17.5
	Esneklik ve Uyum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	sağlayabilme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Sosyal ve kültürler arası beceriler	2	5	3	7.5	1	2.5	-	-	1	2.5	2	5	4	10	13	32.5
	Girişimcilik ve öz-yönelim	1	2.5	-	-	-	-	-	-	4	10	-	-	-	-	5	12.5
	Üretkenlik ve Hesap verilebilirlik	-	-	-	-	-	-	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
	Liderlik ve sorumluluk	-	-	-	-	1	2.5	-	-	1	2.5	2	5	-	-	4	10
	alma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bilgi Okuryazarlığı	2	5	1	2.5	-	-	2	5	-	-	-	-	-	-	5	12.5
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam		6	15	5	12.5	7	17.5	7	17.5	7	17.5	4	10	4	10	40	100

Tablo 11'e göre 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın 4. Sınıf düzeyinde öğrenme alanı ve kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğuna yer verilmiştir. Buna göre 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda 4. sınıf düzeyinde öğrenme alanları incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerine en fazla rastlanan öğrenme alanları "İnsanlar, Yerler ve Çevreler,

Bilim, Teknoloji ve Toplum, Üretim Dağıtım ve Tüketim (f:7)” öğrenme alanıdır. En az dağılım gösteren öğrenme alanları ise “Etkin Vatandaşlık ve Küresel Bağlantılar (f:4)” şeklindedir. 2018 sosyal bilgiler dersi 4. sınıf öğretim programında en fazla yer alan 21. yüzyıl becerisi “sosyal ve kültürler arası beceriler (f:13)” iken en az yer verilen beceriler ise “iletişim ve işbirliği, esneklik ve uyum, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı (f:0)” olarak yer verilmiştir. 21. yüzyıl becerilerinden bazılarına ilişkin örnekler aşağıdaki şekildedir.

- SB.4.4.4. *Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir. (Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik)*
- SB.4.6.2. *Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır. (Liderlik ve sorumluluk alma)*

Tablo 12. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 5. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

21. Yüzyıl Becerileri		ÖĞRENME ALANI																	
		Birey ve toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler		Güç, Yönetim ve Toplum		Küresel Bağlantılar		Toplam	
Öğrenme Alanı	Beceri	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Üst Yönelik ve Öğrenme Alanı	Alt beceriler	-	-	-	-	-	-	1	1.4	2	2.8	-	-	-	-	-	-	3	4.2
	Yaratıcılık ve inovasyon	2	2.8	1	1.4	1	1.4	1	1.4	1	1.4	-	-	-	-	1	1.4	7	9.9
	İletişim ve işbirliği	2	2.8	3	4.2	4	5.7	3	4.2	2	2.8	4	5.7	3	4.2	4	5.7	25	35.7
	Eleştirel düşünme ve Problem Çözme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Esneklik ve Uyum sağlayabilme	1	1.4	4	5.7	1	1.4	3	4.2	-	-	3	4.2	4	5.7	5	7.1	21	29.9
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Sosyal ve kültürler arası beceriler	-	-	-	-	-	-	4	5.7	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5.7
	Girişimcilik ve öz-yönelim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Üretkenlik ve Hesap verilebilirlik	2	2.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.4	-	-	3	4.2
	Liderlik ve sorumluluk alma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.4	1	1.4
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri	-	-	1	1.4	2	2.8	-	-	3	4.2	-	-	-	-	-	-	6	8.5
	Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bilgi Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam		7	9.9	9	12.8	8	11.4	12	17.1	8	11.4	7	9.9	8	11.4	11	15.7	70	100

Tablo 12’ e göre 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın 5. Sınıf düzeyinde öğrenme alanı ve kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğuna yer verilmiştir. Buna göre 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 5. Sınıf düzeyinde öğrenme alanları incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerine en fazla rastlanan öğrenme alanları “Üretim, Dağıtım ve Tüketim (f:12)” iken en az dağılım gösteren öğrenme alanı ise “Birey ve Toplum (f:7)” öğrenme alanıdır. 2005 sosyal bilgiler dersi 5. sınıf öğretim programında en fazla yer alan 21. yüzyıl becerisi “eleştirel çözme ve problem çözme (f:25)” iken en dağılım “esneklik ve uyum, üretkenlik ve hesap verilebilirlik ve medya okuryazarlığı (f:0)” şeklinde dağılım göstermiştir. 21. yüzyıl becerilerinden bazılarına ilişkin örnekler aşağıdaki şekildedir.

- *SB.5.2.1. Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder. (Bilgi Okuryazarlığı)*
- *SB.5.7.4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir. (Sosyal ve kültürler arası beceriler)*

Tablo 13. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 5. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

ÖĞRENME ALANI																	
21. Yüzyıl Becerileri	Birey ve toplum	Kültür ve Miras	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Etkin Vatandaşlık	Küresel Bağlantılar	Toplam									
Üst beceriler	Alt beceriler	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	F	%
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve inovasyon	-	-	-	-	-	-	1	1.2	1	1.2	-	-	-	-	2	2.5
	İletişim ve işbirliği	-	-	1	1.2	-	-	-	-	2	2.5	3	3.8	4	5.1	10	12.8
	Eleştirel düşünme ve Problem Çözme	1	1.2	3	3.8	4	5.1	3	3.8	4	5.1	3	3.8	2	2.5	20	25.6
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum sağlayabilme	-	-	-	-	-	-	1	1.2	-	-	-	-	-	-	1	1.2
	Sosyal ve kültürler arası beceriler	1	1.2	2	2.5	1	1.2	-	-	1	1.2	4	5.1	3	3.8	12	15.3
	Girişimcilik ve öz-yönelim	1	1.2	-	-	-	-	1	1.2	2	2.5	-	-	-	-	4	5.1
	Üretkenlik ve Hesap verilebilirlik	1	1.2	1	1.2	-	-	1	1.2	4	5.1	-	-	-	-	7	8.9
	Liderlik ve sorumluluk alma	2	2.5	-	-	-	-	3	3.8	2	2.5	3	3.8	1	1.2	11	14.1
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri	-	-	-	-	-	-	2	2.5	-	-	1	1.2	-	-	3	3.8
	Okuryazarlığı Bilgi Okuryazarlığı	-	-	1	1.2	1	1.2	2	2.5	1	1.2	1	1.2	-	-	6	7.6
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	-	2	2.5	-	-	-	-	-	-	2	2.5
Toplam		6	7.6	8	10.2	6	7.6	16	20.5	17	21.8	15	19.2	10	12.8	78	100

Tablo 13’e göre 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın 5. sınıf düzeyinde öğrenme alanı ve kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğuna yer verilmiştir. Buna göre 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 5. sınıf düzeyinde öğrenme alanları incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerine en fazla rastlanan öğrenme alanı “Üretim, Dağıtım ve Tüketim (f:17)” iken en az dağılım gösteren “birey ve toplum ve insanlar, yerler ve çevreler (f:6)” şeklindedir. 2018 sosyal bilgiler dersi 4. sınıf öğretim programında en fazla yer alan 21. yüzyıl becerisi “eleştirel düşünme ve problem çözme (f:20)” iken en az dağılım gösteren beceri “esneklik ve uyum (f:1)” olarak yer verilmiştir. 21. yüzyıl becerilerinden bazılarına ilişkin örnekler aşağıdaki şekildedir.

- *SB 5.4.2. Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular. (Medya okuryazarlığı)*
- *SB 5.4.4. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler. (bu kazanım, hem yaratıcılık ve inovasyon hem de bilgi okuryazarlığı becerileri ile ilgilidir)*

Tablo 14. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 6. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

21. Yüzyıl Becerileri		ÖĞRENME ALANI															
		Birey ve toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Güç, Yönetim ve Toplum		Küresel Bağlantılar		Toplam	
Üst beceriler	Alt beceriler	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	F	%
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve inovasyon	-	-	-	-	-	-	1	1.6	3	4.9	-	-	-	-	4	6.6
	İletişim ve işbirliği	1	1.6	1	1.6	-	-	2	3.3	-	-	-	-	1	1.6	5	8.3
	Eleştirel düşünme ve Problem Çözme	3	4.9	4	6.6	4	6.6	2	3.3	-	-	3	4.9	4	6.6	20	33.3
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	sağlayabilme Sosyal ve kültürler arası beceriler	1	1.6	7	11.6	2	3.3	-	-	2	3.3	2	3.3	4	6.6	18	29.9
	Girişimcilik ve öz -yönelim	-	-	-	-	-	-	1	1.6	-	-	-	-	-	-	1	1.6
	Üretkenlik ve Hesap verilebilirlik	-	-	-	-	-	-	1	1.6	-	-	-	-	-	-	1	1.6
	Liderlik ve sorumluluk alma	1	1.6	-	-	-	-	2	3.3	-	-	-	-	-	-	3	4.9
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Okuryazarlığı Bilgi Okuryazarlığı	3	4.9	2	3.3	3	4.9	-	-	-	-	-	-	-	-	8	13.3
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam		9	14.9	14	23.3	9	14.9	9	14.9	5	8.3	5	8.3	9	14.9	60	100

Tablo 14’e göre 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın 6. sınıf düzeyinde öğrenme alanı ve kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğuna yer verilmiştir. Buna göre 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 5. sınıf düzeyinde öğrenme alanları incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerine en fazla rastlanan öğrenme alanı “Kültür ve Miras (f:14) iken en az dağılım ise “Bilim, Teknoloji ve Toplum ve Güç, Yönetim ve Toplum (f:5)”

öğrenme alanlarında gerçekleşmiştir. 2005 sosyal bilgiler dersi 6. sınıf öğretim programında en fazla yer alan 21. yüzyıl becerisi “eleştirel düşünme ve problem çözüme (f:20)” iken en az dağılım gösteren beceriler “esneklik ve uyum, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı (f:0) şeklinde dağılım göstermiştir. 21. yüzyıl becerilerinden bazılarına ilişkin örnekler aşağıdaki şekildedir.

- *SB 5.3.6. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur. (Sosyal ve kültürel arası beceriler)*
- *SB 5.7.5. Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir. (sosyal-kültürel arası beceriler)*

Tablo 15. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 6. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

21. Yüzyıl Becerileri		ÖĞRENME ALANI															
		Birey ve toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Etkin Vatandaşlık		Küresel Bağlantılar		Toplam	
Üst beceriler	Alt beceriler	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve inovasyon	-	-	-	-	-	-	1	1.2	3	3.6	-	-	-	-	4	4.8
	İletişim ve işbirliği	1	1.2	-	-	1	1.2	-	-	2	2.4	5	6.1	4	4.8	13	15.8
	Eleştirel düşünme ve Problem Çözme	2	2.4	3	3.6	1	1.2	1	1.2	3	3.6	5	6.1	4	4.8	19	23.1
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.2	-	-	1	1.2
	sağlayabilme																
	Sosyal ve kültürler arası beceriler	2	2.4	3	3.6	-	-	1	1.2	2	2.4	2	2.4	3	3.6	13	15.8
	Girişimcilik ve öz-yönelim	1	1.2	-	-	-	-	-	-	3	3.6	1	1.2	-	-	5	6.1
	Üretkenlik ve Hesap verilebilirlik	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4.8	-	-	1	1.2	5	6.1
	Liderlik ve sorumluluk alma	1	1.2	-	-	-	-	1	1.2	1	1.2	3	3.6	2	2.4	8	9.7
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri	-	-	-	-	1	1.2	-	-	2	2.4	2	2.4	-	-	5	6.1
	Okuryazarlığı																
	Bilgi Okuryazarlığı	-	-	1	1.2	4	4.8	1	1.2	-	-	-	-	1	1.2	7	8.5
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.2	1	1.2	2	2.4
Toplam		7	8.5	7	8.5	7	8.5	5	6.1	20	24.3	20	24.3	16	19.5	82	100

Tablo 15'e göre 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın 6. sınıf düzeyinde öğrenme alanı ve kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğuna yer verilmiştir. Buna göre 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda 6. sınıf düzeyinde öğrenme alanları incelendiğinde 21. yüzyıl

becerilerine en fazla rastlanan öğrenme alanları “Üretim, Dağıtım ve Tüketim ve Etkin Vatandaşlık (f:20)” iken en az dağılım gösteren öğrenme alanı “Bilim, Teknoloji ve Toplum (f:5)” şeklindedir. 2018 sosyal bilgiler dersi 6. sınıf öğretim programında en fazla yer alan 21. yüzyıl becerisi “eleştirel düşünme ve problem çözme (f:19)” iken en az dağılım gösteren beceriler “esneklik ve uyum sağlayabilme (f:1)” şeklinde dağılım göstermiştir. 21. yüzyıl becerilerinden bazılarına ilişkin örnekler aşağıdaki şekildedir.

- *SB 6.1.4. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır. (İletişim ve İşbirliği ve Girişimcilik ve Üretkenlik*
- *SB 6.5.6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır. (yaşam ve kariyer becerileri)*

Tablo 16. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 7. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

ÖĞRENME ALANI																	
21. Yüzyıl Becerileri		Birey ve toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Güç, Yönetim ve Toplum		Küresel Bağlantılar		Toplam	
		F	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve inovasyon	-	-	-	-	-	-	1	1.7	-	-	-	-	-	-	1	1.7
	İletişim ve işbirliği	2	3.4	-	-	1	1.7	2	3.4	1	1.7	-	-	1	1.7	7	12.1
	Eleştirel düşünme ve Problem Çözme	3	5.1	6	10.8	3	5.1	3	5.1	4	6.8	5	8.6	2	3.4	2	44.8
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum sağlayabilme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.7	-	-	1	1.7
	Sosyal ve kültürler arası beceriler	-	-	4	6.8	1	1.7	2	3.4	-	-	-	-	1	1.7	8	13.7
	Girişimcilik ve öz-yönelim	-	-	-	-	-	-	1	1.7	-	-	-	-	-	-	1	1.7
	Üretkenlik ve Hesap verilebilirlik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Liderlik ve sorumluluk alma	1	1.7	-	-	1	1.7	-	-	-	-	-	-	1	1.7	3	5.1
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri	2	3.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3.4
	Okuryazarlık Bilgi Okuryazarlık	1	1.7	1	1.7	1	1.7	-	-	3	5.1	1	1.7	-	-	7	12.1
	Medya Okuryazarlık	1	1.7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.7	-	-	2	3.4
Toplam		10	17.2	11	18.9	7	12.1	9	15.5	8	13.7	8	13.7	5	8.6	58	100

Tablo 16’a göre 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın 7. sınıf düzeyinde öğrenme alanı ve kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğuna yer verilmiştir. Buna göre 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 7. sınıf düzeyinde öğrenme alanları incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerine en fazla rastlanan öğrenme alanı “Kültür ve Miras (f:11)” iken en az dağılım ise “Küresel Bağlantılar (f:5)” öğrenme alanında gerçekleşmiştir. 2005 sosyal bilgiler dersi 7. sınıf öğretim programında en fazla yer alan 21. yüzyıl becerisi “eleştirel düşünme ve problem çözme (f:26)” iken en az dağılım gösteren beceriler “üretkenlik ve hesap verilebilirlik (f:0)” şeklinde dağılım göstermiştir. 21. yüzyıl becerilerinden bazılarına ilişkin örnekler aşağıdaki şekildedir.

- *SB 7.1.6. Atatürk’ün iletişime verdiği öneme kanıtlar gösterir. (Liderlik ve sorumluluk Alma)*
- *SB 7.5.6. Eğitimin meslek edindirme hedefini kavrayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslekî tercihlerine yönelik planlama yapar. (Girişimcilik ve Öz-yönelim)*

Tablo 17. 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının 7. sınıf öğrenme alanı ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

ÖĞRENME ALANI																	
21. Yüzyıl Becerileri																	
	Birey ve toplum	Kültür ve Miras	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Etkin Vatandaşlık	Küresel Bağlantılar	Toplam									
Üst beceriler	Alt beceriler	F	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	F	%	F	%
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve inovasyon	-	-	-	-	-	-	4	4.3	4	4.3	1	1.1	1	1.1	10	10.7
	İletişim ve işbirliği	3	3.2	-	-	2	2.1	3	3.2	5	5.3	4	4.3	3	3.2	20	21.5
	Eleştirel düşünme ve Problem Çözme	2	2.1	5	5.3	4	4.3	4	4.3	2	2.1	4	4.3	1	1.1	22	23.6
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum	-	-	-	-	1	1.1	-	-	1	1.1	2	2.1	-	-	4	4.3
	sağlayabilme																
	Sosyal ve kültürler arası beceriler	1	1.1	3	3.2	2	2.1	1	1.1	2	2.1	1	1.1	2	2.1	12	12.9
	Girişimcilik ve öz-yönelim	2	2.1	1	1.1	-	-	-	-	3	3.2	-	-	-	-	6	6.4
	Üretkenlik ve Hesap verilebilirlik	-	-	1	1.1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.1	2	2.1
	Liderlik ve sorumluluk alma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2.1	-	-	2	2.1
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri	1	1.1	-	-	1	1.1	1	1.1	1	1.1	1	1.1	-	-	5	5.3
	Okuryazarlığı																
	Bilgi Okuryazarlığı	-	-	2	2.1	3	3.2	3	3.2	1	1.1	-	-	-	-	9	9.6
	Medya Okuryazarlığı	1	1.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.1
Toplam		10	10.7	12	12.9	13	13.9	16	17.2	19	20.4	15	16.1	8	8.6	93	100

Tablo 17’ e göre 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı’nın 7. sınıf düzeyinde öğrenme alanı ve kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili

olduğuna yer verilmiştir. Buna göre 2018 Sosyal Bilgiler Dersi ğretim Programı'nda 7. sınıf düzeyinde öğrenme alanları incelendiğinde 21. yüzyıl becerilerine en fazla rastlanan öğrenme alanı “retim, Dağıtım ve Tüketim (f:19)” iken en az dağılım ise “Küresel Bağlantılar (f:8)” şeklinde-dir. 2018 sosyal bilgiler dersi 7. sınıf ğretim programında en fazla yer alan 21. yüzyıl becerisi “eleştirel düşünme ve problem çözme (f:22)” iken en az dağılım gösteren beceri “medya okuryazarlığı (f:1)” şeklinde dağılım göstermiştir. 21. yüzyıl becerilerinden bazılarına ilişkin örnekler aşağıdaki şekildedir.

- *SB 7.1.1. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular. (İletişim ve İş birliği becerileri ile öz yönlendirme becerileriyle ilişkilidir)*
- *SB 7.3.4. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması halinde ortaya çıkacak olumsuz durumlara örnekler gösterir. (Esneklik ve Uyum)*

3.4. Dördüncü Alt Problem Durumuna İlişkin Bulgular

Dördüncü alt problem durumu 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi ğretim programlarındaki lme ve değerlendirmenin, 21. yüzyıl becerileri ve alt boyutlarına yer verilme durumu analiz edilmiştir. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular tabloda ifade edilmiştir.

3.4.1. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi ğretim Programlarının lme ve Değerlendirme Açısından 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

Dördüncü alt problem doğrultusunda 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi ğretim programında lme ve değerlendirme unsurlarının 21. yüzyıl becerileriyle ilişkisine yer verilmiştir.

Tablo 18. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirme açısından 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

21. Yüzyıl Beceri Alanı	Alt Beceriler	2005 SBDÖP’da Ölçme ve Değerlendirme	2018 SBDÖP’da Ölçme ve Değerlendirme
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri	Görüşme formundan, yararlanarak konuların farklı yolla açıklanmasına yardımcı olur. Faklı çözümler ve örnekler sunulur.	
		Projeler öğrencilerin yaratıcı çözümler ve araştırmalar yapmasına katkı sağlar. Olaylar arasında farklı bağlantılar kuran öğrenciler dereceli puanlama anahtarı ile ölçülebilir.	
		Performans değerlendirme ise günlük problemlerin çözümünde farklı yöntem ve tasarımların kullanılmasını sağlar. Bu ödevde değişik yollar izlenir, tamamlanma diye bir durum yoktur yeni yollar vardır. Öğrenci bu sayede kendi başarısını farklı yollar kullanarak artırır.	
		Çoktan seçmeli maddelerde yaratıcılık sınırlıdır. Yaratıcı düşünme yer almaz.	
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	İletişim, İş Birliği	Uzun cevaplı maddelerde ise öğrencinin yaratıcı düşüncesinin açığa çıkarılması esastır. Çünkü sınırlandırmalar azdır ve öğrenci kendini ifade edebilir.	
		Gözlem formları ile öğrencilerin grup ya da bireysel çalışmaları izlenerek iletişim kurma düzeyleri belirlenebilir.	6. Çok yönlü test ve değerlendirme esastır. Test ve değerlendirme sürecinde ilgili paydaşların süreçte etkin olmasıyla uygulanır.
		Sözlü sunum yöntemi ile öğrencinin kendisini ifade etme ve hitap seviyesi ortaya çıkar.	
		Projeler ile öğrenciler tek başlarına yapamadıkları şeyleri grupla yaparak iş birliği içerisinde görevler yapabilir.	
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Öğrenci portfolyo ile neyi yapıp yapmayacağını ve hangi sorumluluklarının olduğunu bildiği için iletişimi kuvvetlidir.	
		Performans değerlendirme sürecinde öğrenciler kendilerini ifade ederler. Sosyal beceriler sergiler. Bunlar başkalarının fikirleri ve kendilerini ifade etmek gibi.	
		Sözlü sunumda bir problemi anlatırken kullandığı dil ve üst düzey düşünme becerileri ölçülebilir. Problem çözmeye dayalı olarak hazırlanmış olduğu sunum bunu ortaya çıkarır.	
		Akran değerlendirme ve öz değerlendirmede kendisinin ve çevresindeki kişilerin yaptıklarını değerlendirirken eleştirel ve sorgulama becerisi geliştirir.	

Tablo 18 (Devam). 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirme açısından 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum Sağlayabilme	Öz değerlendirme tekniği ile değişik durumlar ile karşılaştığında neyi yapması ya da yapmaması gerektiğini bilerek uyum sağlar.	1. Test ve değerlendirme süreci müfredatın bütün parçaları ile azami şekilde adaptasyon sağlamalı, kazanım ve açıklamalar temel alınmalıdır. 2. Müfredatta, test sürecinde yararlanılacak test araçları net sınırlar çizmez. Seçilen ya da uygulanan, test ve değerlendirme sürecinde kullanılacak araç ve yönteminde, gereken bilimsel strateji ve tekniklere uyulmalıdır. 3. Eğitimde sınav ve ölçme etkinliği, eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır.. Eğitim süreci başından sonuna kadar gerçekleştirilir. Test sonuçları tek bir çatı altında değil bütün bileşenler bir araya getirilerek uyumlu şekilde değerlendirilir. 4. Öğrencilerin kişisel farklılıklarını dikkate almadan, herkesin kabul ettiği ve tek tip bir test ve değerlendirme yöntemi benimsemek uygun değildir. Akademik gelişimi gerçekleştiren öğrenciler sadece tek bir yöntem yada test aracı ile ölçülmez. 7. Kişilerin test ve değerlendirmeye ilişkin tutumları, akademik başarıları, etik değerleri ve ilgi düzeylerinin süreç içinde değişiklik gösterebileceği bir gerçektir. Bu nedenle bireylerin özelliklerinin belli ve tek bir zaman diliminde değil süreç içerisinde farklı zamanlarda ölçülmesi gerekmektedir.
		Gözlem formları süreçte kullanılarak, öğrencinin duygu düşüncesi izlenebilir.	5. Müfredat içerisinde gerçekleşen eğitim programları sadece bireylerin bilişsel olarak değil, aynı zamanda düşünce, duygu, davranışlarında da kullanılmaktadır.
		Tutum ölçekleri ile bireyler toplumda ya da bir konudaki tutumlarını likert tipi anahtarlar ile ifade eder.	
		Girişimcilik ve Öz-yönelim	Öz değerlendirme sürecinde öğrenci neyi yapıp yapamayacağını ve bundan sonraki süreçteki izlenimlerini ifade eder. Zayıf veya güçlü yanlarını ortaya çıkarır. Değişik durumlardaki davranışlarını düzelttikçe bu yöntem ile başarılı olacaktır.

Tablo 18 (Devam). 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirme açısından 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu

Yaşam ve Kariyer Becerileri	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Öğrenciler yaptıkları çalışmalar sonucunda bir süreç tanımı yaparlar. Bu da görüşme formları ile gerçekleştirilir. Öz değerlendirme tekniği kullanarak aslında süreçte kendini hesap verilebilir bir duruma getirir. Şeffaf bir değerlendirme yapar. Akran değerlendirme ve öz değerlendirme sürecinde öğretmenler öğrencilerin şeffaf objektif özelliklerinin ortaya çıkmasını da sağlar.	
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	Bireylerin grup çalışmaları yaparak sorumluluklarının oluşması sağlanır. Öğrencilere bireysel fırsatlar dışında grupta çalışma fırsatı sunarak liderliğe vurgu yapan projeler sunar. Sorumluluk sağlar. Gözlem formu ile öğrencinin süreç içerisindeki sorumlulukları ortaya koyulabilir. Öğrenciler proje yönteminde grup çalışması fırsatında bulunur ve sorumluluk alabilirler. Dereceli puanlama anahtarı ile öğrencileri üretkenlik ve girişimcilik yönünden etkilenmekle birlikte sorumluluk bilincini de artırır. Kendi performanslarını ortaya çıkarırlar. Öğrenci ürün dosyası öğrencinin daha disiplinli ve bilinçli olmasını sağlar. Kendi kendini değerlendirebilir. Performans değerlendirme ölçeği ile öğrenciler kendilerinden beklenen davranışın ne olduğunu bilerek sorumlu davranışlar sergilerler.	
	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Performans değerlendirme sürecinde öğrenciler araştırma yaparken bilgiyi nasıl elde ettiklerine yönelik üst düzey düşünme becerilerine ihtiyaç duyulur. Kavram haritaları bilginin yapılandırılması ve organize edilmesinde kullanılmaktadır.	
	Bilgi Okuryazarlığı	Çoktan seçmeli ölçe araçlarında sadece bilginin direkt olarak ölçülmesine odaklanılmaktadır. Daha çok bir bilginin okuryazarlığı ile ilgili olduğuna vurgu yapılır. Eşleştirme maddelerinde de bir görselin ilişkili olduğu diğer görsel ya da bir bilginin eş anlamlı olduğu diğer bilginin ölçülmesi ve eşleşmesinde kullanılır.	
	Medya Okuryazarlığı		
Toplam		28	7

Tablo 18'e göre 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki ölçme ve değerlendirmelerin 21. yüzyıl becerileri ile olan ilişkisine yer verilmiştir. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda ölçme ve değerlendirme bölümünde, kullanılan ölçme araçları ile bu durum anlatılmış ve (f: 28) defa 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili bulunan kısımlar yorumlanarak ifade edilmiştir. 2018

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda ise ölçme değerlendirme yaklaşımı başlığında 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili durumlar (f: 7) defa olmak üzere tespit edilmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki ölçme değerlendirmenin 21. yüzyıl becerilerinin üst gruplarına göre dağılımında en fazla “yaşam ve kariyer becerileri (f:13)” iken en az ise “bilgi, medya ve teknolojileri becerileri (f:4)” şeklindedir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki ölçme değerlendirmenin 21. yüzyıl becerilerinin üst gruplarına göre dağılımında en fazla “yaşam ve kariyer becerileri (f:6)” iken en az ise “bilgi, medya ve teknolojileri becerileri (f:0)” şeklindedir. Bu bağlamda 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları'nda en fazla ilişkili bulunan 21. yüzyıl becerisi “ Liderlik ve Sorumluluk Alma (f:7)” iken en az değinilen beceri “bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı (f:0)” şeklindedir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda ölçme değerlendirmede 21. yüzyıl becerilerine göre en fazla değinilen beceri “esneklik ve uyum sağlayabilme (f:5)” iken en az değinilen ise “yaratıcılık ve inovasyon, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı (f:0)” şeklindedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmaya ilişkin tartışma, sonuç ve öneriler yer almaktadır.

4.1. Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda tanımlanan alt problemlere ilişkin elde edilen sonuç ve bu sonuçlara dair yapılan tartışmalar aşağıda sunulmuştur. Ayrıca, çalışma sonuçları çerçevesinde öneriler de sunulmuştur.

4.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Birinci alt problemde, 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının “yetkinlikler, değerler ve genel özel amaçlar” bağlamında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu sonuçları ele alınmıştır. 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki yetkinlikler, 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmiştir. 2005 öğretim programında yetkinlikler bulunmadığı için, bu programın 21. yüzyıl becerilerine uygunluğu değerlendirilememiştir. Öte yandan, 2018 öğretim programında yer alan yetkinlikler incelendiğinde, 21. yüzyıl becerileri arasında en fazla vurgulanan yetkinliklerin “matematiksel yetkinlik” ve “bilim ve teknoloji yetkinlikleri” olduğu belirlenmiştir. Bu yetkinlikler, “eleştirel düşünme ve problem çözme, esneklik ve uyum, üretkenlik ve hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma, bilgi iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığı” gibi 21. yüzyıl alt becerileriyle ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte, 21. yüzyıl becerilerinin en düşük dağılıma sahip olduğu yetkinlikler ise “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, kültürel farkındalık ve ifade, sosyal ve vatandaşlık ile ilgili yetkinlikler” olarak tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki yetkinlikler üzerinden yapılan değerlendirmede, 21. yüzyıl becerileri arasında “yaratıcılık ve inovasyon ile iletişim ve işbirliği” becerilerinin en geniş dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Aynı değerlendirmede, 21. yüzyıl becerileri arasında “esneklik, uyum, girişimcilik, öz yönelim, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı” becerilerinin ise en düşük dağılımı sergilediği tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki 21. yüzyıl becerilerinin üst beceri gruplarına göre dağılımları incelenmiştir. Bu değerlendirme sonucunda, beceriler “öğrenme ve yenilenme”, “yaşam ve kariyer” ve “bilgi, medya ve teknoloji” kategorileri altında gruplanmıştır.

Öğrenme ve yenilik becerileri arasında en yüksek dağılıma sahip yetkinlikler “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler” ve “kültürel farkındalık ve ifade” olarak belirlenmiştir. Bu beceriler, diğerlerine kıyasla daha fazla yer verilmişken, en düşük dağılıma sahip yetkinlik “öğrenmeyi öğrenme” olarak tespit edilmiştir.

Yaşam ve kariyer becerilerinde, en yüksek dağılıma sahip yetkinlikler “matematiksel yetkinlik” ve “inisiyatif alma ve girişimcilik” olarak görülürken, en düşük dağılım gösteren yetkinlikler “dijital yetkinlik” ve “öğrenmeyi öğrenme” olarak belirlenmiştir.

Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinde, “matematiksel yetkinlik” ve “dijital yetkinlik” en yüksek dağılımı gösterirken, “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik” ve “kültürel farkındalık ve ifade” en düşük dağılıma sahip yetkinlikler olarak bulunmuştur. Genel olarak, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda 21. yüzyıl becerilerinin en fazla ilişki gösterdiği yetkinlik “matematiksel yetkinlik”, en az ilişki gösterdiği yetkinlik ise “öğrenmeyi öğrenme” olarak belirlenmiştir.

Genel bir sonuca baktığımızda, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 21. yüzyıl becerileri açısından incelendiğinde, programın “matematiksel yetkinlik” ve “bilim ve teknoloji yetkinlikleri” gibi becerileri ön plana çıkardığı ve bu yetkinliklerin eleştirel düşünme, problem çözme, esneklik, üretkenlik, liderlik, bilgi iletişim ve teknoloji okuryazarlığı gibi 21. yüzyıl becerileriyle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık, 2018 programında “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, kültürel farkındalık ve ifade, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler” gibi becerilerin 21. yüzyıl becerileri arasında en düşük dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda “yaratıcılık, inovasyon, iletişim ve işbirliği” becerilerinin geniş bir dağılım gösterdiği, “esneklik, uyum, girişimcilik, öz yönelim, bilgi

okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı” becerilerinin ise daha düşük bir dağılım sergilediği tespit edilmiştir. Bu bulgular, programın belirli 21. yüzyıl becerilerine daha fazla önem verdiğini ve diğer bazı becerileri daha az vurguladığını göstermektedir. Keleşoğlu ve Kalaycı (2017) tarafından ifade edilen görüşe göre, 21.yüzyılda başarılı olabilecek bireylerin yalnızca geniş bir bilgi yelpazesine sahip olmaları yeterli olmayacaktır; aynı zamanda karşılaştıkları sorunları çözebilecek bilgiye erişim sağlayabilmeleri, kendi kendine öğrenme yeteneği geliştirebilmeleri ve yaratıcı çözümler üretebilmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda, öğretim programlarında yaratıcılık ve inovasyon becerilerine daha fazla vurgu yapılmasının gerekliliği anlaşılmaktadır. Ancak Şentürk (2023) tarafından yapılan araştırmalara göre, girişimcilik becerisi, yüzyıl becerileri arasında yer almakta olup, değişen ihtiyaçların karşılanması ve mevcut sorunların çözülebilmesi açısından giderek artan bir önem arz etmektedir. Son yıllarda girişimcilik becerisine yönelik literatür de önemi artmasına rağmen programda bunun fazla yansımadağı görülmektedir. Şentürk (2023) göre girişimcilik alanında kapsamlı araştırmalar gerçekleştiren toplumların, ekonomi alanında dikkate değer ilerlemeler kaydettikleri gözlemlenmiştir. Üretim teknolojilerindeki gelişmeler, yenilik ve rekabet kavramlarının önemini artırmaktadır (Şentürk, 2023). Bu çalışma sonucu ile paralel olarak Yalçın ve Tural (2023) çalışmalarında, 21. yüzyıl becerilerinin özellikle öğrenmeye ve yenilikçi düşünme yetenekleri açısından sırasıyla 1. ve 2. yetkinlik alanlarıyla uyumlu olduğu gözlemlenmiştir. Yaşam ve kariyer odaklı becerilerde ise, bireylerin katılımcılığını destekleyen, girişimcilik ruhunu teşvik eden ve farklı kültürel etkileşimleri teşvik eden yetkinlikler sırasıyla 6., 7., ve 8. alanlarda ön plana çıkmaktadır. Bilgi ve teknoloji kullanımına yönelik becerilerde ise, teknoloji ve medya okuryazarlığına odaklanan yetkinlikler sırasıyla 3., 4., ve 5. alanlarda belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Aynı şekilde Erdamar ve Barası (2021) tarafından yapılan Türkçe dersi öğretim programı üzerine gerçekleştirilen araştırmada benzer bulgular elde edilmiştir. Çalışma, programın dört ana ögesi göz önüne alındığında, 21. yüzyıl becerileri arasında en fazla yer verilenlerin “öğrenme ve yenilenme” becerileri olduğunu, en az yer verilenlerin ise “bilgi, medya ve teknoloji” becerileri olduğunu göstermiştir. Programda, iletişim, eleştirel düşünme, üretkenlik ve karar

verme becerileri genel olarak en fazla yer bulan beceriler olarak belirlenmiştir. Buna karşılık, hesap verebilirlik, esneklik ve uyum, liderlik ve sorumluluk alma becerilerine daha az yer verildiği sonucuna varılmıştır (Erdamar ve Barası, 2021).

Bu bağlamda 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yapılan değerlendirmeler, programın özellikle “matematiksel yetkinlik” ve “bilim ve teknoloji yetkinlikleri” gibi yetkinliklere odaklandığını ve bu yetkinliklerin 21. yüzyıl becerileriyle, örneğin eleştirel düşünme ve problem çözme gibi, ilişkili olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, “ana dilde iletişim”, “yabancı dillerde iletişim”, “kültürel farkındalık ve ifade” gibi yetkinlikleri programda daha az vurgulanmaktadır. Yalçın ve Tural (2023) ve Erdamar ve Barası (2021) gibi önceki çalışmalar, benzer şekilde programların “öğrenme ve yenilenme” becerilerine daha fazla yer verdiğini, ancak “bilgi, medya ve teknoloji” becerilerinin daha düşük bir öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Bu bulgular, 21. yüzyıl becerileri arasında bazı becerileri diğerlerinden daha fazla ön plana çıktığını ve programların içeriklerinde belirli becerilere daha fazla önem verdiklerini göstermektedir.

Bu alt problem kapsamında da 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki değerlerin 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu ele alınmıştır.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yapılan analizler sonucunda, değerlerin 21. yüzyıl becerileri ile ilişkisi açısından toplamda (f: 46) dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Programda, özellikle yaşam ve kariyer becerileri alt grubundaki “sosyal ve kültürler arası beceriler” alanı, “f: 11” ile en fazla dağılıma sahip olmuştur. Bu becerilerle ilişkili değerler arasında “adil olma, barış, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik, saygı, sevgi, vatanseverlik ve yardımseverlik” yer almaktadır. Ancak, 2005 programında bilgi, medya ve teknoloji becerileri alt grubunda yer alan “medya okuryazarlığı” ile ilgili herhangi bir değere rastlanmamıştır.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yapılan analizler sonucunda, değerlerin 21. yüzyıl becerileri ile ilişkisi toplamda (f: 39) dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu programda, yine yaşam ve kariyer becerileri alt grubundaki “sosyal ve kültürler arası beceriler” alanı “f:10” ile en fazla dağılıma

sahip olmuştur. Bu becerilerle ilişkili değerler ise “adalet, barış, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, saygı, sevgi, vatanseverlik ve yardımseverlik” olarak belirlenmiştir. 2018 programında da bilgi, medya ve teknoloji becerileri alt grubunda bulunan “medya okuryazarlığı” ile ilgili herhangi bir değere yer verilmediği gözlemlenmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki değerlerin 21. yüzyıl becerileri açısından dağılımları şu şekilde belirlenmiştir: Bilgi, medya ve teknoloji becerileri (f:24), öğrenme ve yenilik becerileri (f:15), yaşam ve kariyer becerileri (f:4).

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki değerlerin 21. yüzyıl becerileri bağlamında dağılımları şu şekilde belirlenmiştir: Bilgi, medya ve teknoloji becerileri (f:24), öğrenme ve yenilik becerileri (f:15), ve yaşam ve kariyer becerileri (f:4) olarak tespit edilmiştir. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri grubunda en yüksek dağılıma sahip değer “bilimsellik” olarak tespit edilmişken, en düşük dağılıma sahip değerler arasında “aile birliğine önem, adil olma, barış, özgürlük, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik” yer almaktadır. Öğrenme ve yenilik becerileri grubunda en yüksek dağılıma sahip değer “estetik” olarak saptanırken, en düşük dağılıma sahip değer “çalışkanlık” olarak belirlenmiştir. Yaşam ve kariyer becerileri grubunda en fazla dağılıma sahip değer “çalışkanlık” olurken, en düşük dağılıma sahip değer “estetik” olarak bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda, 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki değerlerin 21. yüzyıl becerileri grupları ile en fazla ilişkilendirilen değer “çalışkanlık” olarak belirlenmiştir.

2005 ve 2018 Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki değerlerin 21. yüzyıl becerileri açısından benzerlikleri ve farklılıkları detaylı olarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, iki programdaki değerlerin benzer yönleri toplamda “f: 15” bir dağılım göstermekte, farklı yönleri ise “f: 8” bir dağılım sergilemektedir. Bu farklılıkların, öğretim programlarındaki değer sayılarındaki değişiklikler gibi etkenlerden kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir. Her iki programda ortak olarak vurgulanan değerler

arasında “aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik” yer almaktadır. Bununla birlikte, 2005 ve 2018 programları arasında farklılık gösteren değerler adil olma, hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme, temizlik, adalet, eşitlik ve tasarruf olarak tespit edilmiştir. Bu çalışma sonucu literatürde yapılan çalışmalar ile örtüşmekte olup Yalçın ve Tural’ın (2023) değerler eğitimi açısından yapmış oldukları analizde, “duyarlılık”, “bilimsellik” ve “sorumluluk” değerlerinin öğretim programında belirgin bir şekilde öne çıktığı görülmektedir.

2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının 21. yüzyıl becerileri açısından karşılaştırılmasının genel ve özel amaçlarının sonuçlarına göre, 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda “Genel Amaçlar” başlığı altında belirlenen 17 madde bulunurken, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda ise “Özel Amaçlar” başlığı altında 18 madde yer almaktadır. Bu durum, 2018 programında özel amaçlar bölümünün 2005 programına kıyasla bir madde daha fazla içerdiğini göstermektedir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda, 21. yüzyıl becerileri, genel amaçlar kapsamında öğrenme ve yenilenme, yaşam ve kariyer ve bilgi, medya ve teknoloji becerileri boyutlarında ele alınmıştır. Ancak, bu programda 21. yüzyıl becerileri ile uyumlu olmayan genel amaç maddeleri 3., 5 ve 16 olarak belirlenmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda ise 18 özel amaç yer almakta olup, 21. yüzyıl becerileri yine öğrenme ve yenilik, yaşam ve kariyer becerileri ve bilgi, medya ve teknoloji becerileri boyutlarında kapsam içine alınmıştır. Bununla birlikte, 2018 programında 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilmeyen özel amaç maddesi 6. madde olarak tespit edilmiştir. Bu madde, “Doğal çevrenin ve kaynakların kısıtlılığının bilincine vararak çevre bilinciyle doğal kaynakları korumaya özen göstermeleri ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları” şeklindedir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki genel amaçların 21. yüzyıl becerilerine göre dağılımı incelendiğinde, öğrenme ve yenilik becerileri ile yaşam ve kariyer becerilerinin en yüksek dağılımı gösterdiği, sırasıyla “f: 10”

olarak tespit edilmiştir. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri ise “f: 6” olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, 2005 öğretim programında 21. yüzyıl becerileri ile en yüksek ilişkiye sahip olan beceri gruplarının öğrenme ve yenilik ile yaşam ve kariyer becerileri olduğu ortaya konmuştur. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın genel amaçlarından 21. yüzyıl becerileri ile en yüksek ilişkiye sahip olanı 14. madde (f:4) olarak belirlenmişken, 3., 5. ve 16. maddeler tamamen ilişkilendirilmemiştir. Öğrenme ve yenilik becerileri çerçevesinde, 2005 öğretim programındaki genel amaçlardan en fazla dağılımı gösterenler 14. madde olarak belirlenirken, 1., 2., 3., 4., 5, 8., 9., 15., 16. ve 17. maddeler hiç yer verilmemiştir. Yaşam ve kariyer becerilerinde, en fazla dağılım gösteren genel amaçlar 1., 2., 4., 7., 8., 9., 12., 14., 15. ve 17. Maddelerdir. Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinde ise en fazla dağılım 11. Maddede gösterilmişken, 1., 2., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 10., 14., 15., 16. ve 17. maddelerde hiç yer verilmemiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın özel amaçlarının 21. yüzyıl becerilerine göre dağılımı incelendiğinde, öğrenme ve yenilik becerilerinin “f: 10”, yaşam ve kariyer becerilerinin “f: 13” ve bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin “f: 4” şeklinde bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgular, 2018 öğretim programında 21. yüzyıl becerileri arasında en fazla ilişki gösteren beceri grubunun yaşam ve kariyer becerileri olduğunu ortaya koymaktadır. 2005 öğretim programı ile karşılaştırıldığında, 2018 programında 21. yüzyıl becerileri ile en fazla ilişkilendirilen özel amaçlar 10., 11., 12. ve 14. maddeler iken, en düşük dağılıma sahip özel amaç ise 6. madde olmuştur. Öğrenme ve yenilik becerileri açısından, 2018 programında en yüksek dağılımı gösteren özel amaçlar 10. ve 14. maddeler olup, en düşük dağılıma sahip özel amaçlar ise 1., 2., 3., 4., 6., 8., 9., 15., 17. ve 18. maddelerdir. Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinde ise en yüksek dağılım 11. maddede gözlemlenirken, en düşük dağılımı gösteren özel amaçlar 1., 2., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 10., 13., 14., 15., 16., 17. ve 18. maddelerdir.

Sonuçlar doğrultusunda, 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 21. yüzyıl beceri gruplarına yönelik genel amaçların dağılımında en fazla vurgulanan genel amaç 14. madde olarak belirlenmiş, en az vurgulanan genel amaçlar ise 3., 5. ve 16. maddeler olmuştur. Öte yandan, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 21. yüzyıl beceri gruplarına en fazla atıfta bulunulan

maddeler 10., 11., 12. ve 14. olarak tespit edilmiştir; en az atıfta bulunulan madde ise 6. madde olarak belirlenmiştir. Yalçın ve Tural (2023) tarafından yapılan değerlendirmelerde, sosyal bilgiler öğretim programındaki 1, 4, 7, 8, 11, 12, 13, 14. ve 17. numaralı özel amaçların 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğu ortaya konulmuştur. Elde edilen verilerin, bu özel amaçların 21. yüzyıl becerileri ile uyumlu olduğunu ve programın, çağın gereksinimlerini ve toplumsal beklentilerini karşılamayı amaçladığını göstermektedir.

4.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Bu alt problemde, 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının “Beceriler” perspektifinden 21. yüzyıl becerilerine ne derece yer verildiği ile ilgili sonuçlar sunulmaktadır.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki becerilerin 21. yüzyıl becerilerinin üst beceri gruplarına göre dağılımları analiz edilmiştir. Bu analize göre, öğrenme ve yenilik becerileri (f: 11) yaşam ve kariyer becerileri (f: 16) bilgi, medya ve teknoloji becerileri ise (f: 3) şeklinde bir dağılım göstermiştir.

Öğrenme ve yenilik becerilerinde, 11 becerinin (f: 1) ile eşit bir dağılım gösterdiği, ancak “araştırma”, “bilgi teknolojileri kullanma” ve “mekanı algılama” becerilerinin (f: 0) ile en düşük dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Yaşam ve kariyer becerilerinde ise en fazla dağılım gösteren beceri “girişimcilik” olup, “problem çözme”, “bilgi teknolojileri kullanma”, “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma”, “eleştirel düşünme” ve “zaman ve kronolojiyi algılama” becerileri en az dağılım gösteren beceriler olarak belirlenmiştir.

Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinde en fazla dağılım gösteren beceriler “iletişim”, “araştırma” ve “bilgi teknolojileri kullanma” olarak tespit edilirken, “problem çözme”, “karar verme”, “girişimcilik”, “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma”, “gözlem”, “mekanı algılama”, “zaman ve kronolojiyi algılama”, “değişim ve sürekliliği algılama”, “sosyal katılım” ve “empati” gibi beceriler en düşük dağılım gösterenler arasında yer almıştır.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki becerilerin 21. yüzyıl becerileri kapsamında toplamda (f:29) bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu bağlamda, öğrenme ve yenilik becerilerinin alt boyutu olan “problem çözme ve

eleştirel düşünme” becerisi (f:6) ile en yüksek dağılıma sahip olmuştur. Problem çözme ve eleştirel düşünme becerisiyle ilişkili olan diğer beceriler arasında “eleştirel düşünme, problem çözme, gözlem, zaman ve kronolojiyi algılama, araştırma ve karar verme” bulunmaktadır. Öte yandan, 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda en düşük dağılım gösteren alt beceri “medya okuryazarlığı” olarak saptanmıştır

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki becerilerin 21. yüzyıl becerileri kapsamındaki üst beceri gruplarına göre dağılımı analiz edilmiştir. Bu analize göre, öğrenme ve yenilik becerileri (f:17), yaşam ve kariyer becerileri (f:18), ve bilgi, medya ve teknoloji becerileri (f:5) şeklinde dağılım göstermiştir. Öğrenme ve yenilik becerileri içinde, 17 beceri (f:1) ile eşit bir dağılım sergilerken, “dijital okuryazarlık”, “finansal okuryazarlık”, “kalıp yargı”, “medya okuryazarlığı”, “mekan algılama”, “öz denetim”, “politik okuryazarlık”, “sosyal katılım” ve “tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama” gibi beceriler (f:0) ile en düşük dağılım gösteren beceriler arasında yer almaktadır. Yaşam ve kariyer becerilerinde, en fazla dağılım gösteren beceri “girişimcilik” olup, en az dağılım gösteren beceriler arasında “dijital okuryazarlık”, “eleştirel düşünme”, “finansal okuryazarlık”, “harita okuryazarlığı”, “hukuk okuryazarlığı”, “iş birliği”, “kanıt kullanma”, “konum analizi”, “medya okuryazarlığı”, “problem çözme”, “tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama” ve “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma” yer almaktadır. Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinde ise, 5 beceri (f:1) ile dağılım gösterirken, 22 beceride herhangi bir dağılım gözlemlenmemiştir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki becerilerin 21. yüzyıl becerileri kapsamında toplamda f: 41 bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu programda, 21. yüzyıl becerilerinin öğrenme ve yenilik becerilerinin alt boyutu olan “problem çözme ve eleştirel düşünme” becerisi f: 9 ile en yüksek dağılımı sergilemektedir. Problem çözme ve eleştirel düşünme becerisiyle ilişkili diğer beceriler arasında “araştırma, eleştirel düşünme, gözlem, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, kanıt kullanma, problem çözme, zaman ve kronolojiyi algılama, ve karar verme” yer almaktadır. Buna karşılık, 2018 öğretim programında 21. yüzyıl becerileri arasında en düşük dağılımı gösteren beceriler, yaşam ve kariyer becerilerinin alt boyutu olan “girişimcilik” ve bilgi, medya ve

teknoloji becerilerinin alt boyutu olan “medya okuryazarlığı” olarak tespit edilmiştir.

Bu neticede 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda 21. yüzyıl becerileri arasında en yüksek ilişkiyi gösteren beceri “girişimcilik” olup, en düşük dağılım gösteren beceriler ise “eleştirel düşünme”, “problem çözme”, “bilgi teknolojileri kullanma”, “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma”, “gözlem”, “mekan algılama” ve “zaman ve kronolojiyi algılama” olarak tespit edilmiştir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda ise en yüksek ilişkiyi gösteren beceri yine “girişimcilik” iken, en düşük dağılım gösteren ve ilişkisiz bulunan beceri “finansal okuryazarlık” olarak belirlenmiştir. Genel olarak, her iki programda da “girişimcilik” becerisi ön planda kalırken, diğer beceriler arasında farklılıklar ve öncelik değişiklikleri gözlemlenmiştir.

2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının becerilerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin benzer ve farklı yönleri belirlenmiştir. Benzer yönler f: 11 ve farklı yönler de f: 15 beceri şeklinde dağılmaktadır. Bu farklılıkların etkilerinden biri, iki program arasındaki tarihsel farklılıklar ve beceri sayılarındaki değişiklikler olabilir.

Bu çalışma, benzer şekilde, Yalçın ve Tural (2023) tarafından gerçekleştirilen sosyal bilgiler öğretim programı üzerindeki araştırmalarla paralellik göstermektedir. Bu çalışmada, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, yenilikçi düşünme ve işbirliği becerileri “öğrenmeye ve yeniliğe dönük beceriler” kategorisinde sınıflandırılmakta, özdenetim, girişimcilik ve sosyal katılım ise “yaşam ve kariyer becerileri” başlığı altında ele alınmaktadır. Ayrıca, araştırma, dijital okuryazarlık ve medya okuryazarlığı “bilgi, medya ve teknolojiye dönük beceriler” kapsamında yer almaktadır (Yalçın ve Tural, 2023).

4.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Bu alt problemde, 2005 ve 2018 yıllarına ait Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının “Öğrenme Alanı ve Kazanımlar” başlıkları altında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumunun sonuçları ele alınmıştır.

2005 Yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda, 4. sınıf düzeyinde yer alan öğrenme alanlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğu

gözlemlenmiştir. İncelemeler sonucunda, 21. yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, en az yer verilen öğrenme alanının ise “Güç, Yönetim ve Toplum” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 2005 Sosyal Bilgiler Dersinin 4. sınıf öğretim programında en çok vurgulanan 21. yüzyıl becerilerinin “eleştirel düşünme ve problem çözme” ile “sosyal ve kültürel arası beceriler” olduğu, en az yer verilen becerilerin ise “üretkenlik ve hesap verilebilirlik” ile “medya okuryazarlığı” olduğu tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın 4. sınıf düzeyindeki öğrenme alanlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğu analiz edilmiştir. Bu kapsamda, 21. yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanlarının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” olduğu; en az yer verilen öğrenme alanlarının ise “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi 4. sınıf öğretim programında en fazla vurgulanan 21. yüzyıl becerisinin “sosyal ve kültürler arası beceriler” olduğu; en az yer verilen becerilerinin ise “iletişim ve işbirliği”, “esneklik ve uyum”, “bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı” ve “medya okuryazarlığı” olduğu tespit edilmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın 5. sınıf düzeyindeki öğrenme alanlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğu incelenmiştir. Bu analiz sonucunda, 21. yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanlarının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” olduğu, en az yer verilen öğrenme alanının ise “Birey ve Toplum” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 2005 sosyal bilgiler dersi 5. sınıf öğretim programında en fazla vurgulanan 21. yüzyıl becerisinin “eleştirel düşünme ve problem çözme” olduğu; “esneklik ve uyum”, “üretkenlik ve hesap verilebilirlik”, ve “medya okuryazarlığı” gibi becerilerin ise en az yer verilen beceriler arasında olduğu tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın 5. sınıf düzeyindeki öğrenme alanlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğu değerlendirilmiştir. Bu inceleme sonucunda, 21. yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanlarının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” olduğu, en az yer verilen öğrenme alanlarının ise “Birey ve Toplum” ile “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 2018 sosyal bilgiler dersi 5. sınıf öğretim programında en çok vurgulanan

21. yüzyıl becerisinin “eleştirel düşünme ve problem çözme” olduğu; “esneklik ve uyum” gibi becerilerin ise en az yer verilen beceriler arasında olduğu tespit edilmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın 6. sınıf düzeyindeki öğrenme alanlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğu analiz edilmiştir. Bu incelemenin sonucunda, 21. yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının “Kültür ve Miras” olduğu; en az yer verilen öğrenme alanlarının ise “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ile “Güç, Yönetim ve Toplum” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 2005 Sosyal Bilgiler 6. sınıf öğretim programında en çok vurgulanan 21. yüzyıl becerisinin “eleştirel düşünme ve problem çözme” olduğu; “esneklik ve uyum”, “bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı”, ve “medya okuryazarlığı” gibi becerilerin ise en az yer verilen beceriler arasında olduğu tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın 6. sınıf düzeyindeki öğrenme alanlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğu analiz edilmiştir. Bu inceleme sonucunda, 21. yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanlarının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Etkin Vatandaşlık” olduğu; en az yer verilen öğrenme alanının ise “Bilim, Teknoloji ve Toplum” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 2018 sosyal bilgiler 6. sınıf öğretim programında en çok vurgulanan 21. yüzyıl becerisinin “eleştirel düşünme ve problem çözme” olduğu; “esneklik ve uyum sağlayabilme” gibi becerilerin ise en az yer verilen beceriler arasında olduğu tespit edilmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın 7. sınıf düzeyindeki öğrenme alanlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğu incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, 21. yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının “Kültür ve Miras” olduğu, en az yer verilen öğrenme alanının ise “Küresel Bağlantılar” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 2005 Sosyal Bilgiler 7. sınıf öğretim programında en çok vurgulanan 21. yüzyıl becerisinin “eleştirel düşünme ve problem çözme” olduğu; “üretkenlik ve hesap verilebilirlik” gibi becerilerin ise en az yer verilen beceriler arasında olduğu tespit edilmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın 7. sınıf düzeyindeki öğrenme alanlarının 21. yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğu analiz edilmiştir. Bu

inceleme sonucunda, 21. yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” olduğu; en az yer verilen öğrenme alanının ise 'Küresel Bağlantılar' olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 2018 sosyal bilgiler dersi 7. sınıf öğretim programında en çok vurgulanan 21. yüzyıl becerisinin “eleştirel düşünme ve problem çözme” olduğu; “medya okuryazarlığı” gibi becerilerin ise en az yer verilen beceriler arasında olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın bulguları, literatürdeki benzer araştırmalarla uyumlu olduğu görülmektedir. Örneğin, Kayhan, Altun ve Gürol (2019) tarafından yapılan çalışmada, 21. yüzyıl becerilerine programlarda yer verildiği belirtilmesine rağmen, kazanımların yaklaşık yarısının bu becerilerle ilişkilendirilmediği ortaya konmuştur. Bu durum, programların hedeflediği birey özellikleri ile kazanımlar arasında uyumsuzluk yaşandığını göstermektedir. Türkçe öğretim programında 21. yüzyıl becerileriyle donanmış bireyler yetiştirme hedefi bulunmasına rağmen, bu hedeflerle uyumlu kazanımların yeterince yer almadığı ifade edilmiştir (Kayhan, Altun ve Gürol, 2019). Kalemkuş (2021) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise, fen bilimleri öğretim programında “Eleştirel düşünme ve problem çözme” gibi becerilerin öne çıktığı, ancak iş birliği, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum, sosyal ve kültürlerarası beceriler gibi diğer önemli becerilerin yeterince vurgulanmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, bilgi iletişim ve teknoloji okuryazarlığı gibi çağdaş becerilere dair herhangi bir kazanımın bulunmadığı tespit edilmiştir, bu da öğretim programlarında bu beceri gruplarının dengeli bir şekilde dağıtılmadığını göstermektedir.

Demir ve Özyurt (2021) tarafından yapılan bir araştırmada ise, sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında yer alan 131 kazanımdan 72’sinin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu belirtilmiştir. Ancak, bu becerilerin çeşitliliğinin en fazla yedinci sınıf, en az ise dördüncü sınıf programlarında yer aldığı ve özellikle eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin öne çıktığı, bunu BİT okuryazarlığı ile yaratıcılık ve yenilikçiliğin takip ettiği vurgulanmıştır. Yalçın ve Tural (2023) tarafından gerçekleştirilen incelemede ise, 4-7. sınıf düzeyindeki öğrenme alanlarında 21. yüzyıl becerileriyle örtüşmelerin mevcut olduğu, ancak “Kültür ve Miras” ve “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” gibi bazı

alanlarda bu becerilerin doğrudan ilişkilendirilmesinin geri planda kaldığı belirlenmiştir. Diğer öğrenme alanlarında ise ilgili becerilere yer verildiği görülmüştür. Bu bulgular, 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının 21. yüzyıl becerilerini kapsama derecelerinin ve vurgulama biçimlerinin literatürdeki mevcut çalışmalarla tutarlı olduğunu göstermektedir. Bu tutarlılık, sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının zaman içindeki değişimini ve 21. yüzyıl becerilerine entegrasyonunun yeterlilik düzeyini değerlendirmede önemli bir temel oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, hem 2005 hem de 2018 programlarında, “eleştirel düşünme ve problem çözme” becerisi genel olarak yüksek bir vurguyla ele alınmıştır. Ancak, “esneklik ve uyum” gibi bazı beceriler her iki programda da daha az yer bulmuştur. 2018 programı genellikle daha geniş bir öğrenme alanı çeşitliliğine sahipken, 2005 programı belirli alanlarda daha dar bir odaklanma göstermektedir. 2018 programında “sosyal ve kültürler arası beceriler” gibi bazı beceriler daha fazla vurgulanmış, bu da çağdaş eğitim yaklaşımlarında bu becerilere daha fazla önem verildiğini göstermektedir. “medya okuryazarlığı” ve “bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı” gibi modern becerilere 2018 programında daha fazla yer verilmiş olsa da, bazı alanlarda bu becerilere hala yeterince yer verilmediği görülmektedir. Bu sonuçlar, eğitim programlarının 21. yüzyıl becerilerini entegre etme derecelerinin yıllar içinde nasıl değiştiğini ve hangi becerilere daha fazla odaklanıldığını anlamak için önemli bilgiler sunmaktadır.

4.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Bu alt problemde, 2005 ve 2018 yıllarına ait sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme açısından 21. yüzyıl becerilerini içerme durumları incelenmiştir ve bu aşamada sonuçlara yer verilmiştir.

2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme bölümlerinin 21. yüzyıl becerileri ile ilişkisi detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programında, ölçme ve değerlendirme araçlarıyla 21. yüzyıl becerilerinin entegrasyonu 28 kez tespit

edilmiştir. Buna karşılık, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda ise bu ilişkiler 7 kez belirlenmiştir.

2005 öğretim programında, ölçme ve değerlendirmenin 21. yüzyıl becerileri ile olan ilişkisi, en çok “yaşam ve kariyer becerileri” (13 kez) ile, en az ise “bilgi, medya ve teknolojileri becerileri” (4 kez) ile ilişkilendirilmiştir. 2018 öğretim programında ise, ölçme ve değerlendirmenin en çok “yaşam ve kariyer becerileri” (6 kez) ile, en az ise “bilgi, medya ve teknolojileri becerileri” (0 kez) ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.

2005 öğretim programında, ölçme ve değerlendirmede en fazla ilişkilendirilen 21. yüzyıl becerisi “liderlik ve sorumluluk alma” (7 kez) iken, en az değinilen beceri “bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı” (0 kez) olmuştur. Öte yandan, 2018 öğretim programında, ölçme ve değerlendirmede en fazla vurgulanan beceri “esneklik ve uyum sağlayabilme” (5 kez) olup, en az vurgulanan beceriler ise “yaratıcılık ve inovasyon, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı” (her biri 0 kez) olarak saptanmıştır. Bu bulgular, 2005 ve 2018 öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarında 21. yüzyıl becerilerinin farklı derecelerde ve türlerde yansıtıldığını göstermektedir. Buna göre, 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programları arasında, 21. yüzyıl becerilerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerine entegrasyonunda belirgin bir fark olduğu söylenebilir. 2005 programında, 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilmiş ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının sayısı (28 kez) 2018 programına (7 kez) göre çok daha yüksektir. Bu durum, 2005 programının bu becerileri daha kapsamlı bir şekilde değerlendirme sürecine entegre ettiğini göstermektedir. 21.yüzyıl becerilerinin eğitim ortamının tüm bileşenleriyle entegre edilmesi ve bu becerilerin çocuklara özgü bağlamlarda ilgi çekici öğrenme fırsatları sunularak etkili biçimlendirici değerlendirme yöntemleriyle değerlendirilmesi gerekmektedir (Atış Akyol ve Aşkar).

Her iki programda da “yaşam ve kariyer becerileri” en fazla ilişkilendirilen beceri grubudur. Ancak, 2018 programında “bilgi, medya ve teknolojileri

becerileri” gibi önemli becerilerin hiç vurgulanmaması, bu becerilerin değerlendirilmesinde eksiklikler olduğunu göstermektedir.

2005 programında “Liderlik ve Sorumluluk Alma” gibi becerilere daha fazla vurgu yapılırken, “Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı” ve “Medya Okuryazarlığı” gibi becerilere hiç yer verilmemiştir. 2018 programında ise “Esneklik ve Uyum Sağlayabilme” en fazla vurgulanan beceri olmasına rağmen, diğer önemli beceriler (Yaratıcılık ve İnovasyon, Girişimcilik, vb.) hiç yer almamıştır. Bu durum, 2018 programında bazı kritik becerilerin değerlendirilmediğini ve programın beceri çeşitliliğinde eksiklikler bulunduğunu göstermektedir. 2005 öğretim programında, 21. yüzyıl becerilerinin çeşitli alanlarına yönelik geniş bir değerlendirme yaklaşımı benimsenmişken, 2018 programında bu becerilerin değerlendirilmesi sınırlandırıldığı söylenebilir. Bu durum, öğretim programlarının 21. yüzyıl becerilerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmek için daha dengeli ve çeşitlendirilmiş bir yaklaşıma ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Eğitim politikaları ve öğretim programları, 21. yüzyıl becerilerinin tüm yönlerini kapsayacak şekilde güncellenmesi gerektiği düşünülmektedir. Özellikle bilgi ve medya okuryazarlığı gibi günümüz bilgi toplumunda kritik öneme sahip becerilerin değerlendirme süreçlerine daha fazla dahil edilmesi gerektiği vurgulanabilir. Yalçın (2018) tarafından belirtilen görüşe göre, Türkiye’de yaygın olarak kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemleri (derecelendirme ölçekleri, açık uçlu ve çoktan seçmeli testler, performans değerlendirmeleri, portfolyolar) genellikle 21. yüzyıl becerilerini etkili bir şekilde ölçme konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu becerilerin değerlendirilmesinde durumsal yargı testleri, bilgisayar simülasyonları ve bilgisayar destekli araçlar gibi yöntemlerin eksikliği, bu yaklaşımların yeterince bilinmemesiyle ilişkilendirilmektedir (Yalçın, 2018). Mevcut çalışma sonucu, eğitim politikalarının ve öğretim programlarının, 21. yüzyıl becerilerini etkin bir şekilde değerlendirebilmek için sürekli olarak gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi gerektiğini işaret etmektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarını genel olarak değerlendirdiğimizde;

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları, 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirildiğinde, 2005 programında bu becerilere yönelik herhangi bir yetkinlik bulunmadığı için uygunluk değerlendirilememiştir. 2018 programında ise “matematiksel yetkinlik” ve “bilim ve teknoloji yetkinlikleri” en çok vurgulanan 21. yüzyıl becerileri olarak belirlenmiştir. Bu yetkinlikler, eleştirel düşünme, problem çözme ve teknoloji okuryazarlığı gibi alt becerilerle ilişkilendirilmiştir. Ancak “ana dilde iletişim”, “yabancı dillerde iletişim”, “kültürel farkındalık” ve “sosyal ve vatandaşlık yetkinlikleri” gibi alanlar en düşük dağılıma sahip beceriler arasında yer almaktadır. Genel olarak, 2018 programında “matematiksel yetkinlik” 21. yüzyıl becerileriyle en güçlü ilişkiyi gösterirken, “öğrenmeyi öğrenme” en zayıf ilişkiye sahip olarak tespit edilmiştir. Bu durum, 2018 programının daha çok analitik ve teknik becerilere odaklandığını, ancak sosyal ve kültürel becerilere yeterince yer verilmediğini göstermektedir.

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarındaki değerlerin 21. yüzyıl becerileri ile ilişkisi analiz edildiğinde, iki programda da “sosyal ve kültürler arası beceriler” alanının en yüksek dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Her iki programda da bu becerilerle ilişkilendirilen değerler benzerlik gösterirken, medya okuryazarlığı ile ilgili herhangi bir değere yer verilmemiştir. 2005 ve 2018 programlarında, sosyal ve kültürel becerilere odaklanılmakta ve bu becerilerle ilişkili değerler vurgulanmaktadır. Ancak, bilgi, medya ve teknoloji becerileri altında yer alan medya okuryazarlığı konusunda değerlerin programlarda dikkate alınmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, medya okuryazarlığının öneminin yeterince vurgulanmadığını ve bu alanda geliştirilmesi gereken bir eksiklik olduğunu göstermektedir.

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları’nda, genel ve özel amaçlar açısından 21. yüzyıl becerileri arasında en yüksek ilişkiyi gösteren beceri grupları sırasıyla yaşam ve kariyer becerileri ile öğrenme ve yenilik becerileridir. 2005 programında, bu beceriler yüksek dağılım gösterirken, 2018 programında yaşam ve kariyer becerileri daha belirgin bir şekilde öne çıkmıştır. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri ise her iki programda da daha düşük bir öneme sahiptir. 2005 programında, öğrenme ve yenilik ile yaşam ve kariyer becerileri,

21. yüzyıl becerileriyle daha yüksek ilişki gösterirken, bilgi, medya ve teknoloji becerileri daha az yer bulmuştur. 2018 programında ise yaşam ve kariyer becerileri öne çıkmış ve bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin önemi azalmıştır. Bu durum, eğitim programlarında yaşam ve kariyer becerilerine verilen önemin arttığını, ancak bilgi ve medya becerilerine yönelik eksikliklerin devam ettiğini göstermektedir. Günümüzde hızla gelişen bilgi ve teknolojik yenilikler, uyumlu bireylerin yetişmesi için bilgi ve medya okuryazarlığı becerilerinin eğitim programlarında daha fazla vurgulanması gerektiğini önermektedir.

2005 ve 2018 programlarında, beceri açısından değerlendirildiğinde “problem çözme ve eleştirel düşünme” becerileri, 21. yüzyıl becerileri kapsamında en yüksek dağılıma sahip olmuştur. Bu durum, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerinin eğitim programlarında öncelikli olarak değerlendirildiğini ve vurgulandığını göstermektedir. 2018 programında yaşam ve kariyer becerilerinin “girişimcilik” ve bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin “medya okuryazarlığı” alt boyutları da düşük dağılım göstermiştir, bu da eğitimde bu alanların daha fazla geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 4. sınıf düzeyindeki öğrenme alanları arasında 21. yüzyıl becerileri açısından en fazla vurgulanan alan “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, en az vurgulanan alan ise “Güç, Yönetim ve Toplum” olmuştur. Bu programda en fazla öne çıkan beceriler “eleştirel düşünme ve problem çözme” ile “sosyal ve kültürel arası beceriler” ken, en az vurgulanan beceriler “üretkenlik ve hesap verilebilirlik” ile “medya okuryazarlığı”dır. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda ise, 4. sınıf düzeyinde 21. yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanları “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”dir; en az yer verilen alanlar ise “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” dır. 2018 programında en fazla vurgulanan beceri “sosyal ve kültürler arası beceriler” ken, “iletişim ve işbirliği”, “esneklik ve uyum”, “bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı” ve “medya okuryazarlığı” en az yer verilen beceriler arasında bulunmuştur. 2005 ve 2018 programlarında, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı, 21. yüzyıl becerileri açısından her iki dönemde de en fazla vurgulanan alan olmuştur, bu da bu alanın programlarda önemli bir yer tuttuğunu

göstermektedir. 2005 programında “eleştirel düşünme ve problem çözme” gibi beceriler öne çıkarken, 2018 programında da “sosyal ve kültürler arası beceriler” ön planda tutulduğu gözlenmektedir. Bu durum, eğitim programlarının sosyal ve kültürel becerilere vurgu yaptığını, ancak medya okuryazarlığı ve teknoloji ile ilgili becerilerin yeterince ele alınmadığını göstermektedir. Medya okuryazarlığı ve diğer bazı becerilerin daha fazla ön planda olması gerektiği, günümüz eğitim ihtiyaçlarına uyum sağlamak için bu becerilerin programlarda daha fazla yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları'nda, 5. sınıf düzeyindeki öğrenme alanları açısından en fazla vurgu yapılan alan “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” olmuştur. 2005 programında “Birey ve Toplum” en az vurgulanan alan iken, 2018 programında hem “Birey ve Toplum” hem de “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” alanları daha az ön plana çıkmıştır. Her iki programda da en çok vurgulanan 21. yüzyıl becerisi “eleştirel düşünme ve problem çözme”dir.”Esneklik ve uyum”, “üretkenlik ve hesap verilebilirlik”, ve “medya okuryazarlığı” ise her iki programda da en az vurgulanan beceriler arasında kalmıştır. Her iki programda “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” alanının yüksek vurgulanması, bu alanın eğitimde önemli bir yer tuttuğunu gösterir. Ancak “Birey ve Toplum” ile “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” gibi alanların düşük vurgulanması, bireysel ve toplumsal becerilere yeterince önem verilmediğini ortaya koymaktadır. “Eleştirel düşünme ve problem çözme” becerisinin ön planda tutulması, bu becerilerin eğitimde temel bir rol oynadığını gösterir. Diğer taraftan, “esneklik ve uyum”, “üretkenlik ve hesap verilebilirlik”, ve “medya okuryazarlığı” gibi becerilerin düşük vurgulanması, eğitim programlarının bu önemli becerilere yeterince yer vermediğini ve bu konularda daha fazla odaklanılması gerektiğini işaret eder. Eğitim programlarının, değişen toplumsal ve teknolojik koşullara daha iyi uyum sağlayabilmesi için bu alanlarda güncellemeler yapılması gerektiği sonucuna varılabilir.

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda 6. sınıf düzeyindeki öğrenme alanları açısından 21. yüzyıl becerileri arasında en fazla vurgulanan alan “Kültür ve Miras” olarak belirlenmiştir. En az vurgulanan alanlar ise “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ile “Güç, Yönetim ve Toplum” olmuştur. 2005 programında “eleştirel

düşünme ve problem çözme” becerisi en çok öne çıkan beceri iken, “esneklik ve uyum”, “bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı” ve “medya okuryazarlığı” gibi beceriler daha az vurgulanmıştır. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda ise 6. sınıf düzeyinde 21. yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanları “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Etkin Vatandaşlık” olarak belirlenmiştir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı ise en az vurgulanan alan olmuştur. 2018 programında da “eleştirel düşünme ve problem çözme” becerisi en çok vurgulanan beceri olarak öne çıkmıştır; “esneklik ve uyum sağlayabilme” gibi beceriler ise daha az yer verilmiştir. Her iki programda da 21.yüzyıl becerilerinden “eleştirel düşünme ve problem çözme” becerisi en yüksek öneme sahip olmuştur, bu da bu becerilerin eğitimde temel bir rol oynadığını ve sürekli olarak vurgulandığını göstermektedir. “Kültür ve Miras” (2005) ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” (2018) gibi alanların yüksek vurgulanması, bu konuların programlarda önemli bir yer tuttuğunu gösterir. Öte yandan, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” alanının her iki programda da düşük vurgulanması, bu alanın daha fazla dikkat gerektirdiğini ve eğitim programlarının bu konuda daha fazla içerik sağlaması gerektiğini işaret eder. Ayrıca, “esneklik ve uyum sağlayabilme” gibi becerilerin düşük vurgulanması, eğitim programlarının değişen koşullara uyum sağlamak için bu becerilere daha fazla önem vermesi gerektiğini göstermektedir.

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda 7. sınıf düzeyinde 21. yüzyıl becerileri arasında en fazla vurgulanan öğrenme alanı “Kültür ve Miras” olurken, en az vurgulanan öğrenme alanı “Küresel Bağlantılar” olarak belirlenmiştir. 2005 programında en çok vurgulanan 21. yüzyıl becerisi “eleştirel düşünme ve problem çözme” olmuş, “üretkenlik ve hesap verilebilirlik” gibi beceriler ise daha az öne çıkmıştır. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda ise 7. sınıf düzeyinde en fazla vurgulanan öğrenme alanı “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” olarak belirlenmiş; “Küresel Bağlantılar” ise en az vurgulanan alan olmuştur. 2018 programında da en çok vurgulanan 21. yüzyıl becerisi “eleştirel düşünme ve problem çözme” olmuştur, ancak “medya okuryazarlığı” gibi beceriler daha az yer verilmiştir. Her iki programda da “eleştirel düşünme ve problem çözme” becerisi, 21. yüzyıl becerileri arasında en yüksek vurguyu almıştır. Bu durum, bu becerilerin eğitimde temel bir öneme sahip olduğunu ve sürekli olarak ön planda tutulduğunu

göstermektedir. 2005 programında “Kültür ve Miras” alanının, 2018 programında ise “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” alanının öne çıkması, farklı dönemlerde eğitim programlarının belirli temalara odaklandığını gösterir. Öte yandan, “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanının her iki programda da düşük vurgulanması, küresel perspektiflerin eğitimde yeterince yer almadığını ve bu konunun daha fazla dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının ölçme ve değerlendirme kısmının 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelendiğinde, 2005 programında bu yer verilme durumu (28) kez tespit edilirken, 2018 programında bu ise sadece 7 kez yer verildiği belirlenmiştir. 2005 programında ölçme ve değerlendirmenin en fazla “yaşam ve kariyer becerileri” ile ilişkilendirildiği, en az ise “bilgi, medya ve teknolojileri becerileri” ile ilişkilendirildiği görülürken, 2018 programında da “yaşam ve kariyer becerileri” ile en fazla, “bilgi, medya ve teknolojileri becerileri” ile ise hiç ilişkilendirilmediği belirlenmiştir. Ayrıca, 2005 programında ölçme ve değerlendirmede en fazla ilişkilendirilen 21.yüzyıl becerisi “liderlik ve sorumluluk alma” olurken, 2018 programında en fazla vurgulanan 21.yüzyıl becerisi ise “esneklik ve uyum sağlama”dır. 2018 programında “esneklik ve uyum sağlama” becerisinin öne çıkması, değişen koşullara uyum sağlama yeteneğinin önemini göstermektedir. Bununla birlikte, 2005 programında öne çıkan “liderlik ve sorumluluk alma” gibi beceriler, 2018 programında yeterince vurgulanmamış; ayrıca, çeşitli becerilerin tamamen göz ardı edilmesi, bu alanların eğitim programlarında yeterince yer almadığını göstermektedir. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları arasında belirgin farklılıklar gözlemlenmiştir. Belet-Boyacı ve Güner-Özer (2019) tarafından gerçekleştirilen bir doküman analizi çalışmasında, 2005, 2015, 2017 ve 2018 yıllarına ait Türkçe dersi öğretim programlarının 21. yüzyıl becerileri açısından incelendiği, tüm programlarda iletişim ve işbirliği ile eleştirel düşünme becerilerinin vurgulandığı ancak liderlik ve sorumluluk becerilerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Bu bulgular, her iki programın da 21. Yüzyıl becerilerini yansıtmada açısında bazı eksiklikler taşıdığı ve bu eksikliklerin eğitim politikalarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Barası ve Erdamar (2021)

tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi için, bu becerileri ölçmeye uygun güncel değerlendirme ölçeklerinin kullanılmasını önermektedir.

4.2. Öneriler

- 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında “matematiksel yetkinlik” ve “bilim ve teknoloji yetkinlikleri” gibi alanlara geniş bir yer verilmişken, bazı 21. yüzyıl becerilerinin daha az vurgulandığı görülmüştür. Yenilenen öğretim programlarında, özellikle “yaratıcılık, inovasyon, iletişim ve işbirliği” becerilerine daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.
- Ana dilde ve yabancı dillerde iletişim, kültürel farkındalık ve ifade, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler gibi becerilerin az yer alması sebebiyle yenilenen programlarda artırılabilir.
- Esneklik, uyum, girişimcilik, öz yönelim, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı” becerilerinin öğretim programlarına daha fazla entegre edilmesi tavsiye edilmektedir.
- Öğrenmeyi öğrenme becerisinin öğrenme ve yenilik becerileri arasında en düşük düzeyde olduğu için bu beceriyi geliştirmek için etkili stratejiler uygulanmalıdır.
- Sosyal bilgiler dersi öğretim programının, çağdaş dünya beklentileri ile birey ve toplumun potansiyeline uyum sağlayabilmesi için, 21. yüzyıl becerilerini içerik ve kapsam açısından daha belirgin şekilde vurgulaması gerektiği önerilmektedir.
- 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yaşam ve kariyer becerilerine geniş bir yer verildiği gözlemlenmiştir. Bu dengeyi sağlamak amacıyla, 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı örnek alınarak, bilgi, medya ve teknoloji becerilerine daha fazla odaklanması gerektiği önerilmektedir.
- Program geliştiricilerinin, çevre bilinci ve sürdürülebilirlik konularını özel amaçlar arasında daha belirgin bir şekilde vurgulamaları, öğrencilerin bu kritik becerileri kazanmalarını destekleyecektir.
- Eğitim programlarının etkinliğini değerlendirmek ve sürekli geliştirmek için düzenli aralıklarla geri bildirim toplanmalı ve analiz edilmelidir.

Bu geri bildirimler doğrultusunda içerikleri güncelleyerek, 21. yüzyıl becerilerine daha uygun ve etkili bir ğretim süreci sağlamalıdır.

- Program geliştiricilerinin, çeşitli beceri gruplarının dengeli bir şekilde ğretim programlarına entegre edilmesini sağlamaları gerekmektedir. Özellikle, “medya okuryazarlığı” ve “finansal okuryazarlık” gibi düşük dağılım gösteren becerilere odaklanılmalıdır.
- Türkiye'deki sosyal bilgiler ğretim programlarının, diğer ülkelerdeki benzer programlarla karşılaştırılması yapılarak, eksiklikler ve iyileştirme alanları belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A. (2011). Bilgi Okuryazarlığı Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 15-28. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/787028>
- Aggarwal, A. (2021). *Global Framework On Core Skills For Life And Work In The 21st Century*. Geneva, Switzerland: ILO. file:///C:/Users/Asus/Downloads/wcms_813222.pdf
- Akçay, A. (2019). *An Analysis Of Elt Coursebooks In Terms Of 21st Century Skills: Communication, Collaboration, Critical Thinking, Creativity*. Yayınlanmamış Yüksek Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Akinoğlu, O. (2005). Türkiye’de Uygulanan ve Değişen Eğitim Programlarının Psikolojik Temelleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (22), 31-46. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1743>
- Aksoy, M. (2013). Kavram Olarak Hayat Boyu Öğrenme ve Hayat Boyu Öğrenmenin Avrupa Birliği Serüveni. *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (64), 23-48. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/234337>
- Aksu, H. H. (2008). Öğretmenlerin Yeni İlköğretim Matematik Programına İlişkin Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-10. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/16601>
- Aktaş, C. ve Çaycı, B. (2013). *QR Kodların Eğitim Teknolojilerinde Kullanımı* . International Conference on Communication, Media, Technology and Design, 375-379.
- Arslan, F. (2022). *Türkiye’de Çocuk Üniversitelerinde 21. Yüzyıl Becerileri Bağlamında Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki (2018) Beceri ve Değerlerin Öğretilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi, Amasya.
- Arslan, M. (2021). *Eğitim Bilimleri: Kuram ve Uygulama*. Ankara: Eğitim Kitabevi
- Atakış, T. (2019). *Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerini Esas Alan Bilgi Okuryazarlık Durumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Atış Akyol, N., ve Aşkar, N. (2022). Erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(3), 2597-2629. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2284283>

- Aydın, A. (2019). *İngilizce Öğretmen Adaylarının Görüşleri Çerçevesinde Öğretmen Eğitiminde 21. Yüzyıl Becerilerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aytaş, G. ve Kaplan, K. (2017). Medya Okuryazarlığı Bağlamında Yeni Okuryazarlıklar. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 291-310. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1486917>
- Bailey, E. E., & Friedlaender, AF (1982). Pazar Yapısı ve Çok Ürünlü Endüstriler. *İktisat Edebiyatı Dergisi*, 20 (3), 1024-1048.
- Bailey, K. D. (1994). *Methods Of Social Research (Forth Edition)*. New York, Ny: The Free Press.
- Bakhshi, H., Downing, J., Osborne, M. & Schneider, P. (2017). *The Future Of Skills: Employment in 2030*. Pearson.
- Bal, M. (2018). Türkçe Dersinin 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi. *Journal Of Turkish Studies*, 13 (4), 49-64.
- Balcı, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma* (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Barası, M. ve Erdamar, G. (2021). 2018 Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi: Öğretmen görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 222-242. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.60703-851474>
- Baykal, M. (2017). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ)'nin Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) Açısından Değerlendirilmesi. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (8), 69-79. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/edu7/issue/36504/414111>
- Bayrakçı, S. ve Yokuş, G., (2021). *21. Yüzyıl Dijital Çağda Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri*. 21. Yüzyıl Dijital Çağda Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri (s. 61-82), Ankara: Nobel Yayınları.
- Beers, Z., S. (2011). 21st Century Skills: Preparing Students For Their Future. Retrieved from https://cosee.umaine.edu/files/coseeos/21st_century_skills.pdf
- Belet Boyacı, Ş. D., ve Güner Özer, M. (2019). Öğrenmenin Geleceği: 21. Yüzyıl Becerileri Perspektifiyle Türkçe Dersi Öğretim Programları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 708-738. <https://doi.org/10.18039/ajesi.578170>
- Bilici, İ. E. (2017). *Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller Ricci, M. ve Rumble, M. (2012). Defining Twenty-First Century Skills. *Assessment and Teaching of 21st Century Skills*, 17-66. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2324-5_2.
- Borrowski, T. (2019). The Battelle For Kids P21 Framework for 21st Century Learning. *University of Illinois at Chicago*.
- Boyacı, B. Ş. D. ve Özer, G. M. (2019). Öğrenmenin Geleceği: 21. Yüzyıl Becerileri Perspektifiyle Türkçe Dersi Öğretim Programları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9 (2), s. 708-738. <https://doi.org/10.18039/ajesi.578170>
- Bozkurt, F. (2020). 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (51), 34-64. <https://doi.org/10.9779/pauefd.688622>
- Bozkurt, Ş. B. ve Çakır, H. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Öğrenme Beceri Düzeylerinin Cinsiyet ve Sınıf Seviyesine Göre İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39 (39), 69-82. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pauefd/issue/33882/375170>
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. K. Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Camara, W., O'connor, R., Mattern, K. ve Hanson, M. A. (2015). *Beyond Academics: A Holistic Framework For Enhancing Education And Workplace Success. ACT Research Report Series*.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası Çerçevelere Göre 21.Yüzyıl Becerileri Ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 7 (4), 3112-3134. <https://doi.org/10.15869/itobiad.494286>
- Care, E. & Luo, R. (2016). Assessment of transversal competencies: Policy and practice in the Asia-Pacific region. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000243395>
- Cemaloğlu, N. Arslangilay, A. S., Üstündağ, M. T., ve Bilasa, P. (2019). Meslek Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri Özyeterlik Algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 845-874.
- Ceylan, R. ve Akçay, B. (2019). Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Okuryazarlığı, A.D. Öğretir ve M.N. Tuğluk (Ed.), *Eğitimde ve endüstride 21. Yüzyıl becerileri içinde* (s. 79-93). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chen, D. (2019). Toward an Understanding for Assessing 21st-Century Skills: Based on Literature and National Assessment Practice. *Online Submission*.

- Cisco (2010). Status Report as of January 2010. Retrieved from https://www.cisco.com/c/dam/en_us/about/citizenship/socioeconomic/docs/ATC21S_Exec_Summary.pdf.
- Coles, P. (2013). Global media and information literacy assessment framework: Country readiness and competencies. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000224653>
- Conseil de l'Europe, C. (2016). Competences for Democratic Culture: Living Together As Equals In Culturally Diverse Societies. *Strasbourg: Conseil de l'Europe*. <https://rm.coe.int/16806ccc07>.
- Çelebi, M. ve Sevinç, Ş. (2019). Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Yeterlik Algılarının ve Bu Becerileri Kullanım Düzeylerinin Belirlenmesi. 6. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, Gaziantep.
- Çepni, S. (2012). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* (6. Baskı). Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çetin, M. ve Çetin, G. (2021). 21. Yüzyıl Becerileri Açısından MEB Okul Öncesi Eğitim Programına Eleştirel Bir Bakış. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 235-255.
- Çınar, F. S. (2019). *Ortaokul Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Algılarının ve Görüşlerinin İncelenmesi (Çorum İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Çolak, M. (2018). *Ortaokul Fen Bilimleri Dersinin 21.Yüzyıl Becerilerini Kazandırmadaki Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Kayseri ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Çolak, M. (2019). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Dahalan, O. A. (2020). 21st century skills included in Arabic language textbooks for higher basic education in Palestine. *Journal of Al-Quds Open University for Educational ve Psychological Research ve Studies*, 11 (32), 122-134.
- Daniëls, E., Hondeghem, A. & Dochy, F. (2019). A Review On Leadership And Leadership Development İn Educational Settings. *Educational Research Review*, 27(June 2019), 110-125.
- Demir, A. Y. ve Özyurt, M. (2021). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Bağlamında İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 1254-1290. <https://doi.org/10.17679/inuefd.867905>

- Demir, Z. (2022). *Değişen Dünyada Eğitim ve Toplum*. İstanbul: Akademi Yayıncılık
- Demirel, Ö. (2017). *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dinç, E. ve Doğan, Y. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 17-49. <https://jsser.org/index.php/jsser/article/viewFile/120/115>
- Doğan, N. (2019). Yaratıcı Düşünme ve Yaratıcılık. Ö. Demirel (Ed.), *Eğitimde yeni yönelimler içinde* (s. 167-198). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Durmuş, E. (2020). Kendi Kendini Gözlemleme ve Akran Gözlemi: İlköğretim Öğrencisi Öğretmenlerinin Yansıtıcı Günlükleri. *İlköğretim Online*, 5 (1), 45-45. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8607/107221>
- Durukan, A. Y. (2015). Dijital Dünyada Okul Kütüphaneciliği ve 21. Yüzyıl Becerileri. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 45 (208), 106-120. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36142/406090>
- Eğmir, E. ve Çengelli, S. (2020). Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Öğretim Becerilerinin Yansıtıcı Düşünmeyi Uygulama Becerilerini Yordama Gücü. *Journal Of History School*, 45, 1045- 1077. DOI : [10.29228/joh.32719](https://doi.org/10.29228/joh.32719)
- Ekici, G. Abide, Ö.F., Canbolat, Y., ve Öztürk, A., (2017). 21. Yüzyıl Becerilerine Ait Veri Kaynaklarının Analizi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 124-134.
- Ekinci, Ö. ve Aybek, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (2), 3-14. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8595/106940>
- Erdamar, G. ve Barası, M. (2021). 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı. *TEBD*, 19 (1), 312-342. <https://doi.org/10.37217/tebd.868788>
- Erdoğan, Ö. (2019). *Robotik Lego Uygulamaların Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi, Amasya.
- Erten, P. (2020). Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlilik Algıları ve Bu Becerilerin Kazandırılmasına Yönelik Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (227), 33-64. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1232057>
- Eryılmaz, S. ve Uluyol, Ç. (2015). 21. Yüzyıl Becerileri Işığında Fatih Projesi Değerlendirmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (2), 209-229. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/77533>

- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Fisher, D. R. Bagiati, A. ve Sarma, S. E. (2014). Fostering 21st Century Skills İn Engineering Undergraduates Through Co-Curricular Involvement Paper. *2014 ASEE Annual Conference ve Exposition*, Indianapolis, Indiana. <https://peer.asee.org/20514>.
- Geçit, Y. ve Kartal, A. (2010). Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırma Konuları Üzerine Bir İnceleme. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 101-107.
- Gelen, İ. (2017). P21-Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 15-29. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jier/issue/33877/348852>
- Gezer, A. (2022). *Ortaokul Fen Bilimleri 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi. Mersin.
- Gordon, J., Halász, G., Krawczyk, M., Leney, T., Michel, A., Pepper, D. & Wiśniewski, J. (2009). Key competences in Europe: Opening doors for lifelong learners across the school curriculum and teacher education. *CASE network Reports*, (87).
- Griffin, P. McGaw, B., & Care, E. (2012). *Assessment and Teaching Of 21st Century Skills*. Netherlands: Springer.
- Gurbetoğlu, A. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Güler, Y. (2019). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerileri Öz-Yeterlik Algıları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Gülhan, F. ve Şahin, F. (2016). Fen-Teknoloji-Mühendislik-Matematik Entegrasyonunun (STEM) 5. Sınıf Öğrencilerinin Bu Alanlarla İlgili Algı ve Tutumlarına Etkisi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 602-620. DOI: [10.14527/9786053183563.019](https://doi.org/10.14527/9786053183563.019)
- Gültekin, H. (2019). *Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Güneş, F. (2012). Bologna Süreci İle Yükseköğretimde Öngörülen Beceri ve Yetkinlikler, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2 (1), 1-9. DOI: [10.5961/jhes.2012.026](https://doi.org/10.5961/jhes.2012.026)

- Güneş, F. ve Uygun, T. (2016). Öğretmen Yetiştirmede Beceri Uyuşmazlığı, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 2(3), 1-14. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/263737>
- Güngör, B. (2022). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarının 21.Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Gürol, M. (2004). Öğretimde Planlama, Uygulama ve Değerlendirme. Ankara: Üniversite kitabevi.
- Güven, İ. (1999). Küreselleşme ve Eğitim Dizgesine Yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32 (1), 153. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000017
- Hamarat, E. (2019). 21. Yüzyıl Becerileri Odağında Türkiye'nin Eğitim Politikaları, *SETA Yayınları*, [Çevrim-İçi: <https://Setav.Org/Assets/Uploads/2019/04/272A.Pdf>].
- Kalemkuş, J. (2021). Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının 21.Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi. *Anadolu Journal Of Educational Sciences International*, 11 (1), 63-87. <https://doi.org/10.18039/ajesi.800552>
- Karakaş, M. M. (2015). *Ortaokul Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimlerine Yönelik 21. Yüzyıl Beceri Düzeylerinin Ölçülmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Karasu Avcı, E. (2021). Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanımı. Y. Değirmenci ve Z. Taşyürek (Eds.) *Uygulama Örnekleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Stratejiyöntem-Teknik) içinde (s. 21-42), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kay, K. (2010). 21st Century Skills: Why They Matter, What They Are, and We Get There. 21st Century Skills. J. Bellanca ve R. Brandt, (Ed.), *Rethinking how students learn* içinde (s. 13-31). United States of America: Solution Tree Press.
- Kay, O. (2007). *Yeni 2005 İlköğretim Matematik Öğretim Programının Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Kaya, B. (2022). *Yaşam Boyu Öğrenme: Teori ve Uygulamalar*. Ankara: Bilim Akademisi
- Kayhan, E., Altun, S., ve Gürol, M. (2019). Sekizinci Sınıf Türkçe Öğretim Programının (2018) 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 20-35.

- Kearney, L. & Tashlik, P. (1985). İşbirliği ve Çatışma: Öğretmenler ve Araştırmacılar Öğrenir. *Dil Sanatları*, 62 (7), 765-769.
- Keleşoğlu, S., ve Kalaycı, N.(2017). Dördüncü Sanayi Devriminin Eşiğinde Yaratıcılık, İnovasyon ve Eğitim İlişkisi, *Yaratıcı Drama Dergisi* 2017, 12(1), 69-86. DOI: 10.21612/yader.2017.004
- Keskin, S. (2012). *İnovasyon Nasıl Yapılır? “Yenilikçi Fikir ve Ürün Arayanlara Pratik Modeller”*. İstanbul: Mavi.
- Kırgız, G. (2019). *Türkçe Dersiyle 21. Yüzyıl Becerilerinin İlişkilendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Koç Erdamar, G. (2019). Yaşam boyu öğrenme. Ö. Demirel (Ed.), *Eğitimde yeni yönelimler içinde* (s. 219-237). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Lemke, C. (2002). En Gauge 21st Century Skills: Digital Literacies for a Digital Age.
- Lippman, L. H., Ryberg, R., Carney, R. ve Moore, K. A. (2015). Workforce connections: “key soft skills” that foster youth workforce success: toward a consensus across fields. *Child Trends Publication*, 56.
- Locke, J. (1689/1975). *An essay concerning human understanding*. P. H. Nidditch (Ed.). New York: Oxford University Press.
- Marzano, R. J. ve Heflebower T. (2012). Teaching and assessing 21st century skills.[https://ebookcentral.proquest.com/lib/gaziebooks/reader.action?docID=3404970&query=sayfasından erişilmiştir](https://ebookcentral.proquest.com/lib/gaziebooks/reader.action?docID=3404970&query=sayfasından%20erişilmiştir).
- Metin, Ö. ve Cin, M. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Yönelik Dijital Vatandaşlık Yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11 (2), 445-469. <https://doi.org/10.17943/etku.897150>
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. (2th ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *İlköğretim Kurumları (İlkokullar ve Ortaokullar) Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi 4, 5, 6 Ve 7. Sınıflar Öğretim Programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2007). *Ortaöğretim 9. Sınıf Tarih Dersi Programı*. Ankara. http://etarih.com/tarih/mufredat/Programlar/tarih_9.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2019). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2023 stratejik planı. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_10/21161923_MEB_2019-2023_Stratejik_Planı.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. (2011). *MEB 21. yüzyıl öğrenci profili*. https://www.meb.gov.tr/earged/earged/21.%20yy_og_pro.pdf (Erişim tarihi: 10 Ocak 2023)
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (MEB).(2005). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB). (2017). Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine. <https://ttkb.meb.gov.tr/>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2023). 21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu <https://ttkb.meb.gov.tr/www/baskanligimizca-21-yuzyil-becerileri-ve-degerlere-yonelik-arastirma-raporu-yayimlandi/icerik/509>.
- Murat, A. (2018). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algıları ile Stem'e Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Nacaroğlu, O. (2020). Özel Yetenekli ve Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin 21. Yüzyıl Becerilerinin İncelenmesi. *Ankara University Journal Of Faculty Of Educational Sciences (JFES)*, 53 (2), 693-722. <https://doi.org/10.30964/auebfd.615067>
- O'Leary, Z. (2017). *The Essential Guide To Doing Your Research Project*. London: SAGE Publications.
- Otuz, B., Görkaş-Kayabaşı, B. ve Ekici, G. (2018). 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının beceri ve değerlerinin anahtar yetkinlikler açısından analizi. *Kuramsal Eğitim bilim Dergisi*, 11(4), 944-972. <https://doi.org/10.30831/akukeg.409791>
- Öğretir Özçelik, A.D., ve Eke, K. (2019). Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler. A.D. Öğretir Özçelik ve M. N. Tuğluk (Ed.), *Eğitimde ve endüstride 21. Yüzyıl becerileri içinde* (s. 137- 159). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Önür, Z. ve Kozikoğlu, İ. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Öğrenme Becerileri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9 (3), 627-648. <https://doi.org/10.24315/tred.528501>
- Özdemir, Ü. (2022). *Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri İle 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Öz Yeterlik Algı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Sakarya Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Özgüzel, S. (2018). 21. Yüzyılın Akademik Eğitim Konsepti ve Üniversitelerin Rolü. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 7 (21), 951-964. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitimvetoplum/issue/43608/534027>
- Özkan, F. (2019). Uluslararası İlişkilere Disiplinlerarası Yaklaşım: Tarih Ve Teori Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 16 (61), 5-22. <https://doi.org/10.33458/uidergisi.541513>
- Öztürk, A. (2023). *Eleştirel Düşünme ve Yaratıcılık: Eğitimde Yeni Yönelimler*. İstanbul: Akademik Yayınları.
- Öztürk, C. (2015). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s.1-31), (4. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, M. ve Mutlu, N. (2017). Sosyal Bilgiler ve Tarih Derslerinde Beceri Ve Değerleri Ne Kadar Öğretiyoruz? *Sakarya University Journal of Education*, 7 (3), 552-563. Doi: 10.19126/suje.328256
- Öztürk, M. ve Mutlu, N., (2017). Sosyal Bilgiler ve Tarih Derslerinde Farklılaştırılmış Öğretime Yönelik Öğretmen Algıları ve Uygulamaları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 379-402. <https://doi.org/10.24315/trkefd.301189>
- Palavan, Ö., Gemalmaz, N., ve Kurtoğlu, D. (2015). Sınıf Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Becerisine ve Eleştirel Düşünme Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (30), 26-49. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19576/208807>
- Parlar, H. (2012). Bilgi Toplumu, Değişim ve Yeni Eğitim Paradigması. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (4), 193-209. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yalovasosbil/issue/21788/615751>
- Partnership for 21st Century Learning P21 (2019). Framework For 21st Century Learningdefinitions.http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_DefinitionsBFFK.pdf.
- Paul, R. ve Elder, L. (2013). *Kritik düşünce*. (Aslan, E ve Sart, G. Çev.) Ankara: Nobel Yayınları.

- Peker, B. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Öğrenen Becerilerini Kullanım Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Radyo Televizyon Üst Kurulu. (RTÜK) (2017). Medya Okuryazarlığı. Erişim Adresi: [Http://www.Medyaokuryazar- Ligi.Org.Tr/](http://www.Medyaokuryazar-Ligi.Org.Tr/).
- Rickards, J. (2015). *Kur Savaşları: Bir Sonraki Küresel Krizin Oluşumu*. N. Domaniç ve N. Avhan, (Çev.). İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Rogers, C.R. (1961). *On Becoming A Person: A Psychotherapist's View Of Psychotherapy*. Newyork: Houghton Mifflin.
- Román González, M., Moreno-León, J., & Robles, G. (2017, July). Complementary Tools For Computational Thinking Assessment. S. C Kong, J Sheldon, and K. Y Li (Eds.). In Proceedings of International Conference on Computational Thinking Education (CTE 2017), *The Education University of Hong Kong* (pp. 154-159).
- Sak, R., Sak, İ. T. Ş., Şendil, Ç. Ö. ve Nas, E. (2021). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4 (1), 227-256. <https://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Seferoğlu, S. S. ve Akbıyık, C. (2006). Teaching Critical Thinking. *Hacettepe University Journal of Education*, 30, 193-200.
- Senemoğlu, N. (2003). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sığrı, Ü. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Soruklu, E. ve Şentürk, Ş. (2023). Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (35), 167-192.
- Souza, D. S. de O. A. de, Salgado, A. M. P., Marins, F. A. S. ve Muniz, J. (2020). The influence of leaders' characteristics on the relationship between leadership and knowledge management. *Knowledge Management Research ve Practice*, 18(4), 462-473. <https://doi.org/10.1080/14778238.2020.1730716>
- Şengüleç, M. (2021). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin (X Kuşağı), Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının (Y Kuşağı) ve 8. Sınıf Öğrencilerinin (Z Kuşağı) 21.Yüzyıl Becerilerine Bakışı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şentürk, Y. (2023). Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecini Etkileyen Bazı Değişkenler Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri, *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 6(1), 1-33 DOI: 10.47477/ubed.1134114

- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2023). 21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu. Millî eğitim bakanlığı.(2018). 2023 Eğitim Vizyonu. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Taşkıran, C., Baş, K. ve Bulut, B. (2016). Sosyal Bilgiler Dersinin Kendine Özgü Becerilerinin Kazandırılma Düzeyi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (11), 1-19. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kilissbd/issue/24637/260663>
- Taşpınar, M. (2017). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tiryakioğlu, R. (2022). *İlköğretim Fen Bilimleri ve Matematik Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri ve Yeni Medya Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişkilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Ordu.
- Triling, B. ve Fadel, C. (2009). 21st Century Skills: Learning For Life In Our Times. San Francisco: Jossey-Bass.
- Tuğluk, M. N. ve Altın, G. (2018). Liderlik ve sorumluluk. Ed. Öğretim-Özçelik, A. D. ve Tuğluk, M. N. Eğitimde ve endüstride 21. yüzyıl becerileri içinde. (s.197-217), Ankara: Pegem Akademi.
- Türk Dil Kurumu. (2020). Türkçe sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Uluyol, Ç. ve Eryılmaz, S. (2015). 21. Yüzyıl Becerileri Işığında FATİH Projesi Değerlendirmesi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (2), 209-229. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/6772/91207>
- Uygun, K., Arıbaş, B. B. ve Karalı, M. A. (2018). Yeni (2017) Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Meslek Bilincinin İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1897-1916.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler”*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Voogt, J. & Roblin, N. P. (2010). 21st Century Skills. Discussienota. Zoetermeer: The Netherlands: Kennisnet, 23 (3), 2000.
- Wagner, T. (2008). The Global Achievement Gap. 18 Mayıs 2021 tarihinde <https://www.cosa.k12.or.us/downloads/profdev/Seaside%202009/Tony%20Wagner.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Webster, K. ve Litchka, P. (2020). Planning for effective school leadership: Teachers’ perceptions of the leadership skills and ethical behaviors of school principals. *Educational Planning*, 27(1), 31-47.
- World Economic Form. (2016). Future of Jobs Report. <https://reports.weforum.org/future-of-jobs-2016/preface/> adresinden erişilmiştir.

- World Economic Forum. (2018). The future of jobs report 2018. Centre for the New Economy and Society. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2018>
- Wrahatnolo, T. & Munoto (2018). 21st Centuries Skill İmplication On Educational System. In Iop Conference Series: Materials Science and Engineering, 296 (1). <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1757-899X/296/1/012036>
- Wright E. & Lee, M. (2014). Developing Skills For Youth İn The 21st Century: The Role Of Elite International Baccalaureate Diploma Programme Schools İn China. Springer Int. Rev. Education, 60, 199-216. <https://doi.org/10.1007/s11159-014-9404-6>.
- Yalçın İncik, E. (2020). Öğretmenlerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve 21. Yüzyıl Öğreten Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (20), 1099-1112. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2020..-638602>
- Yalçın, A., ve Tural, A. (2023). 21. Yüzyıl Becerileri Işığında Sosyal Bilgiler Öğretim Programının İncelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi (DÜBAD)*, 8(1), 1-9. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubad/issue/77809/1212271>
- Yalçın, S. (2018). 21. Yüzyıl Becerileri ve Bu Becerilerin Ölçülmesinde Kullanılan Araçlar ve Yaklaşımlar, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(1), 183-201. DOI:10.30964/auebfd.405860
- Yazçayır, N. (2015) Düşünme Temelli Öğrenme Modelleri. Y. Budak (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri içinde* (S. 192-252). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yeniay Üsküplü, Z. D. (2019). *Eğitim Sosyolojisi Açısından 21. Yüzyıl Becerileri Türkiye’de Çocuk Üniversiteleri Modeli*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yılar, M., B. ve Çam, İ. D. (2022). Güncel Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Girişimcilik. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sbe Dergisi*, 13 (1). 53-68. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1065291>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, B. (2022). *21. Yüzyıl Becerileri ve Eğitim: Geleceğe Hazırlık*. Ankara: Eğitim Araştırmaları Enstitüsü.
- Yılmaz, A. (2023). *Eğitimde Değişim Süreçleri ve Program Geliştirme*. İstanbul: Eğitim Yayınları.

- Yılmaz, E. (2016). 21. Yüzyıl Becerileri Kapsamında Dönüşen Okul Paradigması. Yılmaz, E. (Ed.) *Eğitim Bilimlerinden Yansımalar içinde* (s. 8-11). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yılmaz, H. ve Sünbül, A. M. (2004). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Zeybek, G. (2019). Lise Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Öğrenme Becerileri Kullanım Düzeylerinin Belirlenmesi. *International Journal Of Social Sciences And Education Research*, 5 (2), 142-156. <https://doi.org/10.24289/ijsser.505263>

EKLER

Ek-1. Öğretim Programı Yetkinliklerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

Yetkinlik: Ana Dilde İletişim					
21.yüzyıl becerileri	Alt beceriler	Alt beceri boyutları	İlişkili	Kısmen İlişkili	İlişkisiz
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri	Esnek ve orijinal olmak			
		Zihinde Tasarlama			
		Çözümleme, birleştirme, sonuç çıkarma			
		Yenilikçi bağlar kurma			
		Bu beceri, karmaşık görevler ve hayat meselelerini çözmek amacıyla bilgi, düşünce, teknik ve yaklaşımları orijinal, aktif, düzenli ve yapıcı düşünce süreçleriyle öğretme, belirtme ve gerçekleştirme yeterliliğidir.	X		
	İletişim, İş Birliği	Aktif Dinleme	X		
		Kendini sözlü veya yazılı biçimde açıklama	X		
		Düşünceler üzerinde tartışma	X		
		Bağ oluşturmak	X		
		Farklı pencerelerden bakma	X		
		Farklı fikirlerle açık olmak	X		
		İnsanların görüş ve hislerini anlama	X		
		İnsanların farklılıklarına hoşgörülü olma	X		
		Fikirlerini gerekçelerle açıklamak	X		
		Ortak hedef doğrultusunda birleşmek.	X		
	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Bir kanıtı veya referansı temel alma			
		Neden-sonuç bağlantısını tespit etmek			
		İlkeleri geliştirme			
		Genel bir yargı oluşturma			
		Farklı görüşleri açıklama			
		Kararları eleştirmek			
		Kategorize etmek			
		Yargılama kriterlerini belirlemek			
		Mukayese etmek			

**Ek-1(Devam). Öğretim Programı Yetkinliklerinin 21. Yüzyıl
Becerilerine Göre Kontrol Listesi**

		Gerekli gereksiz bilgiyi ayırmak			
		Kalıplaşmış düşünceleri fark etmek			
		Sonuç çıkarmak			
		Sorunu belirlemek ve sınırlandırmak			
		Sorunun çözümüne yönelik hipotezler oluşturmak			
		Veri ve kaynak taraması yapmak			
		Hipotezleri sınamak			
		Soruna yönelik bir çözüme Üretmek.			
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum Sağlayabilme	Değişiklik gösteren şartlara uygun davranışlar sergileme.			
	Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	Kendi kültüründen farklı olarak başka kültürlerin varlığını fark etmek			
		Başkalarının görüşlerini kabul etmek ve onlarla empati yapma yeteneğidir	X		
	Girişimcilik ve Öz Yönelim	Meslekleri ve çevresindeki iş ortamlarını tespit etmek			
		Çevresindeki ünlü ve başarılı girişimcilerin fark edilmesi			
		Bireylerin ekonomideki işgücü ve tüketici olarak üstlendikleri rolleri fark edilmesi			
		Eğitimin yaşam ve kariyer amaçları üzerindeki etkini fark etmek			
		Ekonominin temel kavramları hakkında bilgi sahibi olmak			
		Girişimciliğin karşılaşmış olduğu sorunları fark etmek			
		Yenilikçi görüşler önermek ve ürünler geliştirmek			
		Risk ve sorumluluk üstlenme, yaratıcı, eleştirel ve yenilikçi düşünme ile sorun çözme gibi becerilerden faydalanarak görüşler üretmek, amaçlar tespit etme ve bu amaçları hayata geçirmede etrafındaki imkanları belirleme ve bunları sosyal, ekonomik ve kültürel kazanca çevirme yetisidir			

**Ek-1 (Devam). Öğretim Programı Yetkinliklerinin 21. Yüzyıl
Becerilerine Göre Kontrol Listesi**

	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Nitelikli ve gerekli ölçüde ürün geliştirmek için hedef oluşturmak ve bu hedefleri hayata geçirmeyi planlamak, görevleri öncelemek ve teknolojiyen etkili bir şekilde faydalanmaktır.			
		Hesap verebilirlik: Bir görevi gerçekleştirirken işlerin açık ve anlaşılır bir şekilde yürütülmesi ve alınan kararlar doğrultusunda ortaya koyulan sonuçların ifade edilmesidir			
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	Kişinin bir grup veya kuruluşun hedeflerine ulaşması için gruptaki etkinlikleri ve ilişkileri düzenleme, risk alma cesareti göstermesidir.			
		Vizyon sahibi ve esin kaynağı olmak,			
		Bilginin etkili bir şekilde kullanılması ve grubun veya kuruluşun gereksinimlerin belirlenmesidir.			
		Gereksinim duyulan kaynakların temini ve ilgili yerlere doğru bir şekilde yönlendirilmesidir			
	Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Yönergeler doğrultusun bilgisayar kullanabilmektir.		
			Çeşitli kaynaklardan elde edilen bilginin kayıt altına alınması, düzenlenmesi ve yeniden kullanılmasıdır.		
			Düzenlenen bilginin bilgisayar üzerinde paylaşılmasıdır.		
			Metin, grafik, renk ve ses efektleri aracılığıyla çoklu ortam sunumlarının oluşturmasıdır.		
			Televizyon ve telefon aracılığıyla bilgiye edinme yetisidir.		
			Gündelik yaşamda erişebildiği teknolojik ürünlerini hedeflerine uygun bir şekilde kullanma becerisidir		
			Bilginin aranması, bulunması, toplamak, yönetilmesi, dönüştürülmesi ve değerlendirilmesi için en uygun teknolojilerin seçilmesi; bu teknolojilerin amacına uygun bir şekilde, etkin, faydalı, hukuka uygun ve etik bir şekilde kullanmasıdır.		
	Bilgi Okuryazarlığı	Gereksinim duyulan bilginin bilinmesi			
		Gereksinim duyulan bilgiye ulaşılması			
		Elde edilen bilginin incelenmesidir.			

**Ek-1(Devam). Öğretim Programı Yetkinliklerinin 21. Yüzyıl
Becerilerine Göre Kontrol Listesi**

		İncelenen bilginin kullanılmasıdır.			
		Bilgiyi kullanılmasında etik ve hukuki kuralların benimsenmesidir.			
		Bilgiyi tanınması, erişilmesi, bilginin düzenlenmesi, incelenmesi ve paylaşması alanlarını içeren ayrıntılı bir süreçtir.			
	Medya Okuryazarlığı olmak	Medya içeriklerinin kritik bir perspektifle değerlendirerek bu içeriklerin oluşturulma amacının ve şeklinin anlaşılmasıdır.			
		Farklı bakış açıları ile Mesajların algılandığının ve yorumlandığının farkına varılmasıdır.			
		Değişik görüş değerlerin ve görüşlerin medya ortamındaki yerini belirlemektir.			
		Medyanın kişilerin inanç ve eylemleri üzerindeki etkileri değerlendirme yetisidir.			

**Ek-2. Öğretim Programı Değerlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Göre
Kontrol Listesi**

Değer: Dayanışma					
21.yüzyıl becerileri	Alt beceriler	Alt becerileri boyutları	İlişkili	Kısmen İlişkili	İlişkisiz
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri	Esnek ve orijinal olmak			
		Zihinde Tasarlama			
		Çözümleme, birleştirme, sonuç çıkarma			
		Yenilikçi bağlar kurma			
	İletişim, İş Birliği	Bu beceri, karmaşık görevler ve hayat meselelerini çözmek amacıyla bilgi, düşünce, teknik ve yaklaşımları orijinal, aktif, düzenli ve yapıcı düşünce süreçleriyle öğretme, belirtme ve gerçekleştirme yeterliliğidir.	X		
		Aktif Dinleme			
		Kendini sözlü veya yazılı biçimde açıklama			
		Düşünceler üzerinde tartışma			
		Bağ oluşturmak			
		Farklı pencerelerden bakma			
		Farklı fikirlere açık olmak			
		İnsanların görüş ve hislerini anlama			
		İnsanların farklılıklarına hoşgörülü olma			
		Fikirlerini gerekçelerle açıklamak			
		Ortak hedef doğrultusunda birleşmek.	X		
	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Bir kanıtı veya referansı temel alma			
		Neden-sonuç bağlantısını tespit etmek			
		İlkeleri geliştirme			
		Genel bir yargı oluşturma			
		Farklı görüşleri açıklama			
		Kararları eleştirmek			

Ek-2(Devam). Öğretim Programı Değerlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

		Kategorize etmek			
		Yargılama kriterlerini belirlemek			
		Mukayese etmek			
		Gerekli gereksiz bilgiyi ayırmak			
		Kalıplaşmış düşünceleri fark etmek			
		Sonuç çıkarmak			
		Sorunu belirlemek ve sınırlandırmak			
		Sorunun çözümüne yönelik hipotezler oluşturmak			
		Veri ve kaynak taraması yapmak			
		Hipotezleri sınamak			
		Soruna yönelik bir çözüme Üretmek.			
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum Sağlayabilme	Değişiklik gösteren şartlara uygun davranışlar sergileme.			
	Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	Kendi kültüründen farklı olarak başka kültürlerin varlığını fark etmek			
		Başkalarının görüşlerini kabul etmek ve onlarla empati yapma yeteneğidir	X		
	Girişimcilik ve Öz Yönlendirme	Meslekleri ve çevresindeki iş ortamlarını tespit etmek			
		Çevresindeki ünlü ve başarılı girişimcilerin fark edilmesi			
		Bireylerin ekonomideki işgücü ve tüketici olarak üstlendikleri rolleri fark edilmesi			
		Eğitimin yaşam ve kariyer amaçları üzerindeki etkini fark etmek			
		Ekonominin temel kavramları hakkında bilgi sahibi olmak			
		Girişimciliğin karşılaşmış olduğu sorunları fark etmek			
		Yenilikçi görüşler önermek ve ürünler geliştirmek			
		Risk ve sorumluluk üstlenme, yaratıcı, eleştirel ve yenilikçi düşünme ile sorun çözme gibi becerilerden faydalanarak görüşler üretmek, amaçlar tespit etme ve bu amaçları hayata geçirmede etrafındaki imkanları belirleme ve bunları sosyal, ekonomik ve kültürel kazanca çevirme yetisidir			

Ek-2(Devam). Öğretim Programı Değerlerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Nitelikli ve gerekli ölçüde ürün geliştirmek için hedef oluşturmak ve bu hedefleri hayata geçirmeyi planlamak, görevleri öncelemek ve teknolojiden etkili bir şekilde faydalanmaktır.			
		Hesap verebilirlik: Bir görevi gerçekleştirirken işlerin açık ve anlaşılır bir şekilde yürütülmesi ve alınan kararlar doğrultusunda ortaya koyulan sonuçların ifade edilmesidir			
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	Kişinin bir grup veya kuruluşun hedeflerine ulaşması için gruptaki etkinlikleri ve ilişkileri düzenleme, risk alma cesareti göstermesidir.			
		Vizyon sahibi ve esin kaynağı olmak,			
		Bilginin etkili bir şekilde kullanılması ve grubun veya kuruluşun gereksinimlerin belirlenmesidir.			
		Gereksinim duyulan kaynakların temini ve ilgili yerlere doğru bir şekilde yönlendirilmesidir			
	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Yönergeler doğrultusunda bilgisayar kullanabilmektir.			
		Çeşitli kaynaklardan elde edilen bilginin kayıt altına alınması, düzenlenmesi ve yeniden kullanılmasıdır.			
		Düzenlenen bilginin bilgisayar üzerinde paylaşılmasıdır.			
		Metin, grafik, renk ve ses efektleri aracılığıyla çoklu ortam sunumlarının oluşturulmasıdır.			
		Televizyon ve telefon aracılığıyla bilgiye edinme yetisidir.			
		Gündelik yaşamda erişebildiği teknolojik ürünlerini hedeflerine uygun bir şekilde kullanma becerisidir			
		Bilginin aranması, bulunması, toplamak, yönetilmesi, dönüştürülmesi ve değerlendirilmesi için en uygun teknolojilerin seçilmesi; bu teknolojilerin amacına uygun bir şekilde, etkin, faydalı, hukuka uygun ve etik bir şekilde kullanılmasıdır.			
	Bilgi Okuryazarlığı	Gereksinim duyulan bilginin bilinmesi			
		Gereksinim duyulan bilgiye ulaşılması			
		Elde edilen bilginin incelenmesidir.			
		İncelenen bilginin kullanılmasıdır.			
		Bilgiyi kullanılmasında etik ve hukuki kuralların benimsenmesidir.			
	Medya Okuryazarlığı olmak	Bilgiyi tanınması, erişilmesi, bilginin düzenlenmesi, incelenmesi ve paylaşılması alanlarını içeren ayrıntılı bir süreçtir.			
		Medya içeriklerinin kritik bir perspektifle değerlendirerek bu içeriklerin oluşturulma amacının ve şeklinin anlaşılmasıdır.			
		Farklı bakış açıları ile Mesajların algılandığının ve yorumlandığının farkına varılmasıdır.			
		Değişik görüş değerlerin ve görüşlerin medya ortamındaki yerini belirlemektir.			
		Medyanın kişilerin inanç ve eylemleri üzerindeki etkileri değerlendirme yetisidir.			

Ek-3. Öğretim Programı Amaçlarının 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

14 Amaç: Katılımın önemine inanarak, toplumsa problemlere çözümler üretirler					
21.yüzyıl becerileri	Alt beceriler	Alt becerileri boyutları	İlişkili	Kısmen İlişkili	İlişkisiz
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri	Esnek ve orijinal olmak			
		Zihinde Tasarlama			
		Çözümleme, birleştirme, sonuç çıkarma			
		Yenilikçi bağlar kurma			
		Bu beceri, karmaşık görevler ve hayat meselelerini çözmek amacıyla bilgi, düşünce, teknik ve yaklaşımları orijinal, aktif, düzenli ve yapıcı düşünce süreçleriyle öğretme, belirtme ve gerçekleştirme yeterliliğidir.			
	İletişim, İş Birliği	Aktif Dinleme			
		Kendini sözlü veya yazılı biçimde açıklama	X		
		Düşünceler üzerinde tartışma	X		
		Bağ oluşturmak	X		
		Farklı pencerelerden bakma	X		
		Farklı fikirlere açık olmak			
		İnsanların görüş ve hislerini anlama			
		İnsanların farklılıklarına hoşgörülü olma			
		Fikirlerini gerekçelerle açıklamak	X		
		Ortak hedef doğrultusunda birleşmek.			
	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Bir kanıtı veya referansı temel alma			
		Neden-sonuç bağlantısını tespit etmek			
		İlkeleri geliştirme			
		Genel bir yargı oluşturma			
		Farklı görüşleri açıklama	X		
		Kararları eleştirmek	X		
		Kategorize etmek			
		Yargılama kriterlerini belirlemek			
		Mukayese etmek			
		Gerekli gereksiz bilgiyi ayırmak	X		
		Kalıplaşmış düşünceleri fark etmek			
		Sonuç çıkarmak			
		Sorunu belirlemek ve sınırlandırmak			
		Sorunun çözümüne yönelik hipotezler oluşturmak	X		
		Veri ve kaynak taraması yapmak			
		Hipotezleri sınamak			

Ek-3(Devam). Öğretim Programı Amaçlarının 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

		Soruna yönelik bir çözüme Üretmek.			
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum Sağlayabilme	Değişiklik gösteren şartlara uygun davranışlar sergileme.			
	Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	Kendi kültüründen farklı olarak başka kültürlerin varlığını fark etmek			
		Başkalarının görüşlerini kabul etmek ve onlarla empati yapma yeteneğidir			
	Girişimcilik ve Öz –yönelim	Meslekleri ve çevresindeki iş ortamlarını tespit etmek			
		Çevresindeki ünlü ve başarılı girişimcilerin fark edilmesi			
		Bireylerin ekonomideki işgücü ve tüketici olarak üstlendikleri rolleri fark edilmesi			
		Eğitimin yaşam ve kariyer amaçları üzerindeki etkini fark etmek			
		Ekonominin temel kavramları hakkında bilgi sahibi olmak			
		Girişimciliğin karşılaşmış olduğu sorunları fark etmek			
		Yenilikçi görüşler önermek ve ürünler geliştirmek			
		Risk ve sorumluluk üstlenme, yaratıcı, eleştirel ve yenilikçi düşünme ile sorun çözme gibi becerilerden faydalanarak görüşler üretmek, amaçlar tespit etme ve bu amaçları hayata geçirmede etrafındaki imkanları belirleme ve bunları sosyal, ekonomik ve kültürel kazanca çevirme yetisidir			
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Nitelikli ve gerekli ölçüde ürün geliştirmek için hedef oluşturmak ve bu hedefleri hayata geçirmeyi planlamak, görevleri öncelemek ve teknolojiden etkili bir şekilde faydalanmaktır.			
		Hesap verebilirlik: Bir görevi gerçekleştirirken işlerin açık ve anlaşılır bir şekilde yürütülmesi ve alınan kararlar doğrultusunda ortaya koyulan sonuçların ifade edilmesidir			
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	Kişinin bir grup veya kuruluşun hedeflerine ulaşması için gruptaki etkinlikleri ve ilişkileri düzenleme, risk alma cesareti göstermesidir.	X		
		Vizyon sahibi ve esin kaynağı olmak,	X		
		Bilginin etkili bir şekilde kullanılması ve grubun veya kuruluşun gereksinimlerin belirlenmesidir.	X		
		Gereksinim duyulan kaynakların temini ve ilgili yerlere doğru bir şekilde yönlendirilmesidir			
Bilgi, Medya	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Yönergeler doğrultusunda bilgisayar kullanabilmektir.			
		Çeşitli kaynaklardan elde edilen bilginin kayıt altına alınması, düzenlenmesi ve yeniden kullanılmasıdır.			

Ek-3(Devam). Öğretim Programı Amaçlarının 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

	Düzenlenen bilginin bilgisayar üzerinde paylaşılmasıdır.			
	Metin, grafik, renk ve ses efektleri aracılığıyla çoklu ortam sunumlarının oluşturmaktır.			
	Televizyon ve telefon aracılığıyla bilgiye edinme yetisidir.			
	Gündelik yaşamda erişebildiği teknolojik ürünlerini hedeflerine uygun bir şekilde kullanma becerisidir			
	Bilginin aranması, bulunması, toplamak, yönetilmesi, dönüştürülmesi ve değerlendirilmesi için en uygun teknolojilerin seçilmesi; bu teknolojilerin amacına uygun bir şekilde, etkin, faydalı, hukuka uygun ve etik bir şekilde kullanılmasıdır.			
Bilgi Okuryazarlığı	Gereksinim duyulan bilginin bilinmesi			
	Gereksinim duyulan bilgiye ulaşılması			
	Elde edilen bilginin incelenmesidir.			
	İncelenen bilginin kullanılmasıdır.			
	Bilgiyi kullanılmasında etik ve hukuki kuralların benimsenmesidir.			
	Bilgiyi tanınması, erişilmesi, bilginin düzenlenmesi, incelenmesi ve paylaşması alanlarını içeren ayrıntılı bir süreçtir.			
Medya Okuryazarlığı olmak	Medya içeriklerinin kritik bir perspektifle değerlendirerek bu içeriklerin oluşturulma amacının ve şeklinin anlaşılmasıdır.			
	Farklı bakış açıları ile Mesajların algılandığının ve yorumlandığının farkına varılmasıdır.			
	Değişik görüş değerlerin ve görüşlerin medya ortamındaki yerini belirlemektir.			
	Medyanın kişilerin inanç ve eylemleri üzerindeki etkileri değerlendirme yetisidir.			

Ek-4. Öğretim Programı Becerilerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

2018 sosyal bilgiler öğretim programı YENİLİKÇİ DÜŞÜNME					
21.yüzyıl becerileri	Alt beceriler	Alt becerileri boyutları	İlişkili	Kısmen İlişkili	İlişkisiz
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri	Esnek ve orijinal olmak	X		
		Zihinde Tasarlama	X		
		Çözümleme, birleştirme, sonuç çıkarma	X		
		Yenilikçi bağlar kurma	X		
		Bu beceri, karmaşık görevler ve hayat meselelerini çözmek amacıyla bilgi, düşünce, teknik ve yaklaşımları orijinal, aktif, düzenli ve yapıcı düşünce süreçleriyle öğretme, belirtme ve gerçekleştirme yeterliliğidir.	X		
	İletişim, İş Birliği	Aktif Dinleme			
		Kendini sözlü veya yazılı biçimde açıklama			
		Düşünceler üzerinde tartışma			
		Bağ oluşturmak			
		Farklı pencerelerden bakma			
		Farklı fikirlere açık olmak			
		İnsanların görüş ve hislerini anlama			
		İnsanların farklılıklarına hoşgörülü olma			
		Fikirlerini gerekçelerle açıklamak			
		Ortak hedef doğrultusunda birleşmek.			
	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Bir kanıtı veya referansı temel alma			
		Neden-sonuç bağlantısını tespit etmek			
		İlkeleri geliştirme			
		Genel bir yargı oluşturma			
		Farklı görüşleri açıklama	X		
		Kararları eleştirmek			
		Kategorize etmek	X		

Ek-4(Devam). Öğretim Programı Becerilerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

		Yargılama kriterlerini belirlemek			
		Mukayese etmek			
		Gerekli gereksiz bilgiyi ayırmak			
		Kalıplaşmış düşünceleri fark etmek			
		Sonuç çıkarmak			
		Sorunu belirlemek ve sınırlandırmak	X		
		Sorunun çözümüne yönelik hipotezler oluşturmak	X		
		Veri ve kaynak taraması yapmak	X		
		Hipotezleri sınamak	X		
		Soruna yönelik bir çözüme Üretmek.	X		
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum Sağlayabilme	Değişiklik gösteren şartlara uygun davranışlar sergileme.	X		
	Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	Kendi kültüründen farklı olarak başka kültürlerin varlığını fark etmek			
		Başkalarının görüşlerini kabul etmek ve onlarla empati yapma yeteneğidir			
	Girişimcilik ve Öz Yönelim	Meslekleri ve çevresindeki iş ortamlarını tespit etmek			
		Çevresindeki ünlü ve başarılı girişimcilerin fark edilmesi			
		Bireylerin ekonomideki işgücü ve tüketici olarak üstlendikleri rolleri fark edilmesi			
		Eğitimin yaşam ve kariyer amaçları üzerindeki etkini fark etmek			
		Ekonominin temel kavramları hakkında bilgi sahibi olmak			
		Girişimciliğin karşılaştığı sorunları fark etmek			
		Yenilikçi görüşler önermek ve ürünler geliştirmek			
		Risk ve sorumluluk üstlenme, yaratıcı, eleştirel ve yenilikçi düşünme ile sorun çözme gibi becerilerden faydalanarak görüşler üretmek, amaçlar tespit etme ve bu amaçları hayata geçirmede etrafındaki imkanları belirleme ve bunları sosyal, ekonomik ve kültürel kazanca çevirme yetisidir			
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Nitelikli ve gerekli ölçüde ürün geliştirmek için hedef oluşturmak ve bu hedefleri hayata geçirmeyi planlamak, görevleri incelemek ve teknolojiyen etkili bir şekilde faydalanmaktır.			
		Hesap verebilirlik: Bir görevi gerçekleştirirken işlerin açık ve anlaşılır bir şekilde yürütülmesi ve alınan kararlar doğrultusunda ortaya koyulan sonuçların ifade edilmesidir			
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	Kişinin bir grup veya kuruluşun hedeflerine ulaşması için gruptaki etkinlikleri ve ilişkileri düzenleme, risk alma cesareti göstermesidir.			
		Vizyon sahibi ve esin kaynağı olmak,			
		Bilginin etkili bir şekilde kullanılması ve grubun veya kuruluşun gereksinimlerin belirlenmesidir.			

Ek-4(Devam). Öğretim Programı Becerilerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

		Gereksinim duyulan kaynakların temini ve ilgili yerlere doğru bir şekilde yönlendirilmesidir			
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Yönergeler doğrultusunda bilgisayar kullanabilmektir.			
		Çeşitli kaynaklardan elde edilen bilginin kayıt altına alınması, düzenlenmesi ve yeniden kullanılmasıdır.			
		Düzenlenen bilginin bilgisayar üzerinde paylaşılmasıdır.			
		Metin, grafik, renk ve ses efektleri aracılığıyla çoklu ortam sunumlarının oluşturmaktır.			
		Televizyon ve telefon aracılığıyla bilgiye edinme yetisidir.			
		Gündelik yaşamda erişebildiği teknolojik ürünlerini hedeflerine uygun bir şekilde kullanma becerisidir			
		Bilginin aranması, bulunması, toplamak, yönetilmesi, dönüştürülmesi ve değerlendirilmesi için en uygun teknolojilerin seçilmesi; bu teknolojilerin amacına uygun bir şekilde, etkin, faydalı, hukuka uygun ve etik bir şekilde kullanılmasıdır.			
	Bilgi Okuryazarlığı	Gereksinim duyulan bilginin bilinmesi			
		Gereksinim duyulan bilgiye ulaşılması			
		Elde edilen bilginin incelenmesidir.			
		İncelenen bilginin kullanılmasıdır.			
		Bilgiyi kullanılmasında etik ve hukuki kuralların benimsenmesidir.			
		Bilgiyi tanınması, erişilmesi, bilginin düzenlenmesi, incelenmesi ve paylaşması alanlarını içeren ayrıntılı bir süreçtir.			
	Medya Okuryazarlığı olmak	Medya içeriklerinin kritik bir perspektifle değerlendirerek bu içeriklerin oluşturulma amacının ve şeklinin anlaşılmasıdır.			
		Farklı bakış açıları ile Mesajların algılandığının ve yorumlandığının farkına varılmasıdır.			
		Değişik görüş değerlerin ve görüşlerin medya ortamındaki yerini belirlemektir.			
		Medyanın kişilerin inanç ve eylemleri üzerindeki etkileri değerlendirme yetisidir.			

Ek-5. Öğretim Programı Öğrenme Alanı ve Kazanımların 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

Kazanım: SB 7.1.5.					
21.yüzyıl becerileri	Alt bece riler	Alt becerileri boyutları	İlişkili	Kısmen İlişkili	İlişkisiz
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri	Esnek ve orijinal olmak			
		Zihinde Tasarlama			
		Çözümleme, birleştirme, sonuç çıkarma			
		Yenilikçi bağlar kurma			
		Bu beceri, karmaşık görevler ve hayat meselelerini çözmek amacıyla bilgi, düşünce, teknik ve yaklaşımları orijinal, aktif, düzenli ve yapıcı düşünce süreçleriyle öğretme, belirtme ve gerçekleştirme yeterliliğidir.			
	İletişim, İş Birliği	Aktif Dinleme			
		Kendini sözlü veya yazılı biçimde açıklama	X		
		Düşünceler üzerinde tartışma	X		
		Bağ oluşturmak	X		
		Farklı pencerelerden bakma			
		Farklı fikirlere açık olmak			
		İnsanların görüş ve hislerini anlama			
		İnsanların farklılıklarına hoşgörülü olma			
		Fikirlerini gerekçelerle açıklamak	X		
		Ortak hedef doğrultusunda birleşmek.	X		
	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Bir kanıtı veya referansı temel alma			
		Neden-sonuç bağlantısını tespit etmek			
		İlkeleri geliştirme			
		Genel bir yargı oluşturma			
		Farklı görüşleri açıklama			
		Kararları eleştirmek			
		Kategorize etmek			
		Yargılama kriterlerini belirlemek			
		Mukayese etmek			
		Gerekli gereksiz bilgiyi ayırmak			
		Kalıplaşmış düşünceleri fark etmek			
		Sonuç çıkarmak			
		Sorunu belirlemek ve sınırlandırmak			

Ek-5(Devam). Öğretim Programı Öğrenme Alanı ve Kazanımların 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

Yaşam ve Kariyer Becerileri		Sorunun çözümüne yönelik hipotezler oluşturmak			
		Veri ve kaynak taraması yapmak			
		Hipotezleri sınamak			
		Soruna yönelik bir çözüme Üretmek.			
	Esneklik ve Uyum Sağlayabilme	Değişiklik gösteren şartlara uygun davranışlar sergileme.			
	Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	Kendi kültüründen farklı olarak başka kültürlerin varlığını fark etmek			
		Başkalarının görüşlerini kabul etmek ve onlarla empati yapma yeteneğidir			
	Girişimcilik ve Öz-yönelim	Meslekleri ve çevresindeki iş ortamlarını tespit etmek			
		Çevresindeki ünlü ve başarılı girişimcilerin fark edilmesi			
		Bireylerin ekonomideki işgücü ve tüketici olarak üstlendikleri rolleri fark edilmesi			
		Eğitimin yaşam ve kariyer amaçları üzerindeki etkini fark etmek			
		Ekonominin temel kavramları hakkında bilgi sahibi olmak			
		Girişimciliğin karşılaşmış olduğu sorunları fark etmek			
		Yenilikçi görüşler önermek ve ürünler geliştirmek			
		Risk ve sorumluluk üstlenme, yaratıcı, eleştirel ve yenilikçi düşünme ile sorun çözme gibi becerilerden faydalanarak görüşler üretmek, amaçlar tespit etme ve bu amaçları hayata geçirmede etrafındaki imkanları belirleme ve bunları sosyal, ekonomik ve kültürel kazanca çevirme yetisidir			
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Nitelikli ve gerekli ölçüde ürün geliştirmek için hedef oluşturmak ve bu hedefleri hayata geçirmeyi planlamak, görevleri öncelemek ve teknolojiyen etkili bir şekilde faydalanmaktır.			
		Hesap verebilirlik: Bir görevi gerçekleştirirken işlerin açık ve anlaşılır bir şekilde yürütülmesi ve alınan kararlar doğrultusunda ortaya koyulan sonuçların ifade edilmesidir			

Ek-5 (Devam). Öğretim Programı Öğrenme Alanı ve Kazanımların 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Liderlik ve Sorumluluk Alma	Kişinin bir grup veya kuruluşun hedeflerine ulaşması için gruptaki etkinlikleri ve ilişkileri düzenleme, risk alma cesareti göstermesidir.			
		Vizyon sahibi ve esin kaynağı olmak,			
		Bilginin etkili bir şekilde kullanılması ve grubun veya kuruluşun gereksinimlerin belirlenmesidir.			
		Gereksinim duyulan kaynakların temini ve ilgili yerlere doğru bir şekilde yönlendirilmesidir			
	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Yönergeler doğrultusunda bilgisayar kullanabilmektir.			
		Çeşitli kaynaklardan elde edilen bilginin kayıt altına alınması, düzenlenmesi ve yeniden kullanılmasıdır.	X		
		Düzenlenen bilginin bilgisayar üzerinde paylaşılmasıdır.			
		Metin, grafik, renk ve ses efektleri aracılığıyla çoklu ortam sunumlarının oluşturmasıdır.			
		Televizyon ve telefon aracılığıyla bilgiye edinme yetisidir.	X		
		Gündelik yaşamda erişebildiği teknolojik ürünlerini hedeflerine uygun bir şekilde kullanma becerisidir	X		
		Bilginin aranması, bulunması, toplamak, yönetilmesi, dönüştürülmesi ve değerlendirilmesi için en uygun teknolojilerin seçilmesi; bu teknolojilerin amacına uygun bir şekilde, etkin, faydalı, hukuka uygun ve etik bir şekilde kullanılmasıdır.	X		
	Bilgi Okuryazarlığı	Gereksinim duyulan bilginin bilinmesi	X		
		Gereksinim duyulan bilgiye ulaşılması	X		
		Elde edilen bilginin incelenmesidir.	X		
		İncelenen bilginin kullanılmasıdır.			
		Bilgiyi kullanılmasında etik ve hukuki kuralların benimsenmesidir.			
		Bilgiyi tanınması, erişilmesi, bilginin düzenlenmesi, incelenmesi ve paylaşması alanlarını içeren ayrıntılı bir süreçtir.			
	Medya Okuryazarlığı olmak	Medya içeriklerinin kritik bir perspektifle değerlendirerek bu içeriklerin oluşturulma amacının ve şeklinin anlaşılmasıdır.			
		Farklı bakış açıları ile Mesajların algılandığının ve yorumlandığının farkına varılmasıdır.			
		Değişik görüş değerlerin ve görüşlerin medya ortamındaki yerini belirlemektir.			
		Medyanın kişilerin inanç ve eylemleri üzerindeki etkileri değerlendirme yetisidir.			

**Ek-6. Öğretim Programındaki Ölçme ve Değerlendirmenin 21. Yüzyıl
Becerilerine Göre Kontrol Listesi**

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Ölçme Ve Değerlendirme Maddesi: Çok yönlü test ve değerlendirme esastır. Test ve değerlendirme sürecinde ilgili paydaşların süreçte etkin olmasıyla uygulanır.					
21.yüzyıl becerileri	Alt beceriler	Alt becerileri boyutları	İlişkili	Kısmen İlişkili	İlişkisiz
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri	Esnek ve orijinal olmak			
		Zihinde Tasarlama			
		Çözümleme, birleştirme, sonuç çıkarma			
		Yenilikçi bağlar kurma			
		Bu beceri, karmaşık görevler ve hayat meselelerini çözmek amacıyla bilgi, düşünce, teknik ve yaklaşımları orijinal, aktif, düzenli ve yapıcı düşünce süreçleriyle öğretme, belirtme ve gerçekleştirme yeterliliğidir.			
	İletişim, İş Birliği	Aktif Dinleme			
		Kendini sözlü veya yazılı biçimde açıklama			
		Düşünceler üzerinde tartışma	X		
		Bağ oluşturmak			
		Farklı pencerelerden bakma	X		
		Farklı fikirlere açık olmak	X		
		İnsanların görüş ve hislerini anlama			
		İnsanların farklılıklarına hoşgörülü olma			
		Fikirlerini gerekçelerle açıklamak	X		
		Ortak hedef doğrultusunda birleşmek.	X		
	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Bir kanıtı veya referansı temel alma			
		Neden-sonuç bağlantısını tespit etmek			
		İlkeleri geliştirme			
		Genel bir yargı oluşturma			
		Farklı görüşleri açıklama			
		Kararları eleştirmek			
		Kategorize etmek			
		Yargılama kriterlerini belirlemek			
		Mukayese etmek			
		Gerekli gereksiz bilgiyi ayırmak			
		Kalıplaşmış düşünceleri fark etmek			

Ek-6 (Devam) Öğretim Programındaki Ölçme ve Değerlendirmenin 21. Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

Yaşam ve Kariyer Becerileri		Sonuç çıkarmak			
		Sorunu belirlemek ve sınırlandırmak			
		Sorunun çözümüne yönelik hipotezler oluşturmak			
		Veri ve kaynak taraması yapmak			
		Hipotezleri sınamak			
		Soruna yönelik bir çözüme Üretmek.			
	Esneklik ve Uyum Sağlayabilme	Değişiklik gösteren şartlara uygun davranışlar sergileme.			
	Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	Kendi kültüründen farklı olarak başka kültürlerin varlığını fark etmek			
		Başkalarının görüşlerini kabul etmek ve onlarla empati yapma yeteneğidir			
	Girişimcilik ve Öz-yönelim	Meslekleri ve çevresindeki iş ortamlarını tespit etmek			
		Çevresindeki ünlü ve başarılı girişimcilerin fark edilmesi			
		Bireylerin ekonomideki işgücü ve tüketici olarak üstlendikleri rolleri fark edilmesi			
		Eğitimin yaşam ve kariyer amaçları üzerindeki etkini fark etmek			
		Ekonominin temel kavramları hakkında bilgi sahibi olmak			
		Girişimciliğin karşılaşmış olduğu sorunları fark etmek			
		Yenilikçi görüşler önermek ve ürünler geliştirmek			
		Risk ve sorumluluk üstlenme, yaratıcı, eleştirel ve yenilikçi düşünme ile sorun çözme gibi becerilerden faydalanarak görüşler üretmek, amaçlar tespit etme ve bu amaçları hayata geçirmede etrafındaki imkanları belirleme ve bunları sosyal, ekonomik ve kültürel kazanca çevirme yetisidir			
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Nitelikli ve gerekli ölçüde ürün geliştirmek için hedef oluşturmak ve bu hedefleri hayata geçirmeyi planlamak, görevleri öncelemek ve teknolojiye etkili bir şekilde faydalanmaktır.			
		Hesap verebilirlik: Bir görevi gerçekleştirirken işlerin açık ve anlaşılır bir şekilde yürütülmesi ve alınan kararlar doğrultusunda ortaya koyulan sonuçların ifade edilmesidir			

Ek-6(Devam). Öğretim Programındaki Ölçme ve Değerlendirmenin 21.

Yüzyıl Becerilerine Göre Kontrol Listesi

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Liderlik ve Sorumluluk Alma	Kişinin bir grup veya kuruluşun hedeflerine ulaşması için gruptaki etkinlikleri ve ilişkileri düzenleme, risk alma cesareti göstermesidir.			
		Vizyon sahibi ve esin kaynağı olmak,			
		Bilginin etkili bir şekilde kullanılması ve grubun veya kuruluşun gereksinimlerin belirlenmesidir.			
		Gereksinim duyulan kaynakların temini ve ilgili yerlere doğru bir şekilde yönlendirilmesidir			
	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Yönergeler doğrultusunda bilgisayar kullanabilmektir.			
		Çeşitli kaynaklardan elde edilen bilginin kayıt altına alınması, düzenlenmesi ve yeniden kullanılmasıdır.			
		Düzenlenen bilginin bilgisayar üzerinde paylaşılmasıdır.			
		Metin, grafik, renk ve ses efektleri aracılığıyla çoklu ortam sunumlarının oluşturmasıdır.			
		Televizyon ve telefon aracılığıyla bilgiye edinme yetisidir.			
		Gündelik yaşamda erişebildiği teknolojik ürünlerini hedeflerine uygun bir şekilde kullanma becerisidir			
		Bilginin aranması, bulunması, toplamak, yönetilmesi, dönüştürülmesi ve değerlendirilmesi için en uygun teknolojilerin seçilmesi; bu teknolojilerin amacına uygun bir şekilde, etkin, faydalı, hukuka uygun ve etik bir şekilde kullanılmasıdır.			
	Bilgi Okuryazarlığı	Gereksinim duyulan bilginin bilinmesi			
		Gereksinim duyulan bilgiye ulaşılması			
		Elde edilen bilginin incelenmesidir.			
		İncelenen bilginin kullanılmasıdır.			
		Bilgiyi kullanılmasında etik ve hukuki kuralların benimsenmesidir.			
		Bilgiyi tanınması, erişilmesi, bilginin düzenlenmesi, incelenmesi ve paylaşması alanlarını içeren ayrıntılı bir süreçtir.			
	Medya Okuryazarlığı olmak	Medya içeriklerinin kritik bir perspektifle değerlendirerek bu içeriklerin oluşturulma amacının ve şeklinin anlaşılmasıdır.			
		Farklı bakış açıları ile Mesajların algılandığının ve yorumlandığının farkına varılmasıdır.			
		Değişik görüş değerlerin ve görüşlerin medya ortamındaki yerini belirlemektir.			
		Medyanın kişilerin inanç ve eylemleri üzerindeki etkileri değerlendirme yetisidir.			

Kontrol Listesi Oluştururken Yararlanılan Kaynaklar: (Adıgüzel, 2011; Aggarwal, 2021; Bakhshi, Downing, Osborne, ve Schneider, 2017; Binkley, Erstad, Herman, Raizen, Ripley, Miller Ricci, ve Rumble, 2012; Borrowski,

2019; Camara, O'connor, Mattern, ve Hanson, 2015; Conseil de l'Europe, 2016; Daniëls, Hondeghem, ve Dochy, 2019; Gordon, Halász, Krawczyk, Leney, Michel, Pepper, ve Wiśniewski, 2009; Lemke, 2002; Lippman, Ryberg, Carney, ve Moore, 2015; Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, 2011; Milli Eğitim Bakanlığı, 2019; Milli Eğitim Bakanlığı, 2005; Ministry of Education, Singapore, 2018; Souza, Salgado, Marins, ve Muniz, 2020; Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2023; Webster ve Litchka, 2020; World Economic Forum, 2018; Yılmaz, ve Sünbül, 2004; Zeybek, 2019).

